

leiderdorp

PROGRAMMABEGROTING
2023

INHOUDSOPGAVE

voorwoord	3
<hr/>	
Leeswijzer	14
Beleidsbegroting	15
<hr/>	
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	16
1A: Levendig, vitaal en creatief Leiderdorp	16
1B: Iedereen kan meedoen in Leiderdorp	19
1C: Passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning voor inwoners van jong tot oud	24
Wat mag het kosten?	28
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	30
2A: Werken en ondernemen in het dorp	30
2B: Wonen en recreëren in het dorp	37
2C: Ruimte in het dorp	40
2D: Dienstverlening aan het dorp	48
2E: Grondexploitaties	51
Wat mag het kosten?	53
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	56
3A: Bestuur	56
3B: Bedrijfsvoering en organisatie	58
3C: Regiozaken	62
Wat mag het kosten?	65
Algemene dekkingsmiddelen	67
Algemeen	67
Wat mag het kosten?	69
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	71
Algemeen	71
Wat mag het kosten?	73
Paragrafen	75
Paragraaf 1: Lokale heffingen	76
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	84
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	92
Paragraaf 4: Financiering	102
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	106
Paragraaf 6: Verbonden partijen	107
Paragraaf 7: Grondbeleid	114
Financiële begroting	117
<hr/>	
Overzicht van baten en lasten en de toelichting	119
A: Overzicht van baten en lasten	119
B: Grondslagen voor de begroting	121
C: Structureel en reëel evenwicht	123

Uiteenzetting financiële positie en toelichting	126
D: Geprognoseerde begin- en eindbalans	126
E: Investerings	128
F: Reserves	132
G: Voorzieningen	139
H: EMU-saldo	146
Overzicht per taakveld	147
Bijlagen	151
<hr/>	
Bijlage 1: Samenstelling bestuur	153
Bijlage 2: Afkortingenlijst	156

VOORWOORD

Voor u ligt de programmabegroting 2023 van Leiderdorp, opgesteld volgens de laatste, vastgestelde kadernota.

Wat vooraan op ons netvlies staat, zijn uiteraard de zorgen om de bestaans(on)zekerheid van de Leiderdorpers als gevolg van de huidige landelijke en internationale ontwikkelingen. Door de sterk stijgende energieprijzen en inflatie dreigen steeds meer inwoners in de problemen te komen. We zien energiearmoede ontstaan, en dat is niet alleen bij inwoners met een uitkering of minimum inkomen. Ook mensen met een modaal inkomen ondervinden inmiddels dagelijks de gevolgen. Naast onze inwoners zien ook steeds meer ondernemers hun rendementen sterk afnemen. Zeker de ondernemers die in hun dienstverlening afhankelijk zijn van energie.

Het college zet in om deze Leiderdorpers tijdig te ondersteunen, bijvoorbeeld door de inzet van een budgetcoach. Door mogelijke financiële problemen vroeg te signaleren en passende (inkomens)steun te verlenen, hopen we dat voorkomen wordt dat zij problematische schulden opbouwen. Het college zal in 2023 uw raad een integraal plan voor armoedebestrijding aanbieden dat aan alle aspecten van de bestaande problematiek aandacht besteedt.

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Daarom doen we mee aan het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. Om meer kinderen gelijke kansen te geven, voeren we het Onderwijskansenbeleid uit. Bovendien geven we handen en voeten aan het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona.

Daarnaast is er zorg voor de extra kwetsbare groepen, van jeugd tot senioren. We zetten in op het verbeteren van de kwaliteit en de organisatie van Jeugdzorg, via het regionale plan Transformatie jeugdhulp. Onder meer voor het terugdringen van de wachtlijsten, zodat niet alleen zo passend mogelijke maar ook zo tijdig mogelijke ondersteuning wordt geboden. We hebben extra aandacht voor het (te ontwikkelen) integrale ouderenbeleid. Veel gebeurt wijkgericht en in participatie met de buurt, bijvoorbeeld om zo eenzaamheid onder inwoners tegen te gaan. Wie een afstand tot de arbeidsmarkt heeft, wordt ondersteund. Zo focussen we op een verdere toename van het aantal beschutte werkplekken.

We houden de door de raad ingezette koers op het gebied van veiligheid vast maar zullen komend jaar, mede door de crisissituaties, ook keuzes moeten maken. Dit doen wij samen met de gemeenteraad door een nieuwe veiligheidsbeleid met prioriteiten vast te stellen in 2023. Hierin moet gemeentelijke handhaving een prominentere rol krijgen omdat er steeds meer van onze BOA's wordt gevraagd. De inzet blijft wijkgerichte handhaving. Met aandacht voor verkeer, overlast van jeugd, woonfraude en controles omtrent illegale situaties en ondermijnende activiteiten.

We blijven ook aandacht houden voor het sterker maken van de zorg- en veiligheidsketen. Wij beseffen dat een goed werkende zorg-, veiligheids- en justitiële keten belangrijk is en voor winst kan zorgen op de lange termijn. Wederom zal, in lijn met het landelijk beleid, ook de aanpak van ondermijning een belangrijke plaats innemen. Wij gaan daarom verder investeren op deze aanpak met onze partners middels campagnes gericht op bewustwording, signalering en preventie maar ook het vaker toepassen van de wet BIBOB en het houden van integrale controles.

Om mee te kunnen (blijven) doen in Leiderdorp is een zo lang mogelijke zelfredzaamheid belangrijk. Iedereen moet kunnen meedoen, ongeacht het inkomen. We zoeken bij uitdagingen hierin naar integraliteit en maatwerk, waar nodig samen met partners in de regio.

Meedoen gaat ook over vrije tijd. Daarom faciliteren we verenigingen op het gebied van kunst en cultuur en van sport. Hoe meer mensen mee kunnen doen, hoe vitaler en dynamischer Leiderdorp is. Dat maakt het tot een aantrekkelijke gemeente. We kijken bijvoorbeeld naar de ingezette Cultuurcoach en het activiteitenbudget. Veel Leiderdorpers zijn al actief op het gebied van kunst, cultuur en sport. Door een aantrekkelijk voorzieningenniveau te handhaven, bevorderen we de sociale cohesie. Om meer Leiderdorpers te stimuleren meer te gaan bewegen, continueren we het sportakkoord.

Voor een aantrekkelijk Leiderdorp is energie besparen een voorwaarde voor een duurzamer leefklimaat. Door de stijgende energieprijzen is dit urgenter dan ooit. We zoeken naar de slimste en snelste stappen hierin, onder meer in het opwekken van duurzame stroom en het verminderen van de CO₂-uitstoot. We gaan ook flink aan de slag met het reduceren van restafval, op weg naar een circulaire Leiderdorpse economie.

Ondanks de stijgende prijzen blijven we voortvarend werken aan het verbeteren van de onderwijshuisvesting. Daarbij stellen we uw raad voor om meer financiële middelen beschikbaar te maken voor extra inzet op duurzaamheidsmaatregelen. Ook stellen wij extra middelen beschikbaar om buitensportaccommodaties te verduurzamen. Naast de effecten voor een duurzamer leefklimaat willen wij hiermee lagere energielasten realiseren.

Ook de beschikbare woonruimte staat landelijk onder spanning. Beweging in deze markt stimuleren is hierbij belangrijk. We willen daarom meer passende woonruimte creëren voor verschillende doelgroepen. Dat deze woningen in een prettige en veilige leefomgeving staan, heeft ook onze bijzondere aandacht. Integraal samenwerken in de regio en keten zorgt ook preventief voor het verminderen van criminaliteit.

Om prettig te wonen en te werken in Leiderdorp is verkeer een belangrijke schakel. Leiderdorpers moeten zich vlot, veilig en duurzaam kunnen verplaatsen. Hiervoor gaan we het gebruik van de fiets stimuleren. Voor gemotoriseerd verkeer is het bevorderen van de doorstroming een punt op de agenda.

Het bevorderen van de biodiversiteit krijgt extra prioriteit. Dit pakken we onder meer op in samenspraak met de agrariërs, regiogemeenten, de inwoners van Leiderdorp en onze ondernemers.

Naast biodiversiteit is water en groen het kapitaal van de toekomst. We verbeteren niet alleen de klimaatbestendigheid van de Leiderdorpse leefomgeving door als gemeente klimaatadaptieve maatregelen te treffen. Klimaatbestendig worden doen we namelijk allemaal samen. Hiervoor zetten we sterk in op meer bewustwording bij inwoners en instanties.

Als gemeente bouwen we aan een toekomstbestendige organisatie met een bijpassende bedrijfsvoering. Hiervoor stippelen we de visie en strategie voor Leiderdorp 2040 uit. In deze doorontwikkeling richten we de (ambtelijke) organisatie optimaal in. Onze medewerkers zijn hierin ons werkelijke kapitaal. Hen in hun kracht zetten, maakt dat we nu en in de toekomst de opgaven die aan de gemeente worden gesteld, aankunnen. Budgetten die uw raad beschikbaar heeft gesteld voor versterking, worden incidenteel ingezet in opmaat naar structurele invulling van de formatie.

Verder worden in de bedrijfsvoering stappen gezet om onze gemeentelijke taken doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uit te voeren.

We bieden u een structureel en reëel sluitende begroting 2023 aan. Ook de lasten en baten in de meerjarenraming voor 2024 en 2025 zijn structureel in evenwicht. Maar in 2026 is het structureel evenwicht buiten bereik. Dat is het gevolg van besluiten van het huidige kabinet om in het 'ravijnjaar' 2026 fors te korten op de algemene uitkering. De gemeenten trekken in VNG-verband samen op om het Rijk tot een heroverweging te bewegen.

Hoofdpijnen financiële begroting

Uitgangspunten van de provincie

In de begrotingscirculaire 2023-2026 geeft de provincie aan hoe ze onze programmabegroting gaat beoordelen. Het college is van mening dat de programmabegroting 2023 voldoet aan de uitgangspunten van de provincie en dus kan rekenen op een positieve beoordeling.

Programmabegroting 2023

De begroting 2022, het coalitieakkoord 2022-2026 en de financiële kadernota 2023-2026 vormen de basis van onze programmabegroting 2023. Aanvullend bepalen verschillende mutaties het meerjarenbeeld van Leiderdorp:

- de gevolgen van de meicirculaire 2022 gemeentefonds, waarover we de raad voor de zomer informeerden
- de afspraak tussen het Rijk en de VNG om de accessen voor 2022 tot en met 2025 te fixeren
- de stijging van de energietarieven (gevolgen voor de gemeente zelf)
- de doorberekening van de kapitaallasten na de actualisering van de investeringsplanning
- de financiële vertaling van het coalitieakkoord in het uitvoeringsplan
- de uitwerking van motie 1 bij de financiële kadernota 2023-2026

De lokale lasten

Elk jaar in december leggen we de raad de tarieven voor de lokale lasten voor. De raad neemt dan een besluit. We houden uiteraard rekening met het maximum dat landelijk voor sommige tarieven geldt.

In 2023 stijgen de lokale lasten met de inflatiecorrectie. In de financiële kadernota stelden we de inflatiecorrectie vast op 6,1%. Wij zijn ons bewust dat dit een hoog percentage is. Daarnaast voeren we nog enkele aanpassingen door, zoals u in de paragraaf lokale heffingen kunt lezen. De belangrijkste wijziging is de heffingskorting op de afvalstoffenheffing. De komende drie jaar brengen we die in mindering op het tarief om de woonlasten van de inwoners van Leiderdorp te beperken.

Van programmabegroting 2022 naar programmabegroting 2023

De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de begroting zien. We starten de tabel met de uitkomst van de financiële kadernota 2023-2026. In die uitkomst zijn alle mutaties van de kadernota meegenomen, met uitzondering van de verrekeningen met de behoedzaamheidsreserve.

Nr.	Onderwerp	2023	2024	2025	2026
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2023-2026	-1.325.760	-924.292	-998.074	1.054.746
1	Herstel raming TWO o.b.v. productiecijfers	-258.000	-258.000	-258.000	-258.000
2	Dekking reserve social domein	258.000	258.000	18.297	-534.297
3	Uitkomst 1e Bestuursrapportage 2022	207.751	72.651	72.651	103.434
4	Meicirculaire 2022 Gemeentefonds	-1.481.904	-2.351.605	-3.221.915	-616.863
5	Vastzetten accres 2023-2025	-505.389	-615.092	-498.216	0
6	Herberekening kapitaallasten	-435.673	-135.793	-43.108	113.706
7	Voorziening rioleringen	33.672	-3.690	-16.174	-94.692
8	Voorziening reiniging	-47.052	-34.552	-23.736	-23.736
9	Incluzio Leiderdorp	75.000	75.000	75.000	75.000
10	CAO - harmonisatie verlofregeling	154.000	154.000	154.000	154.000
11	Prijsontwikkeling energiekosten	510.150	459.135	408.120	357.105
12	Sport	85.000	85.000	85.000	0
13	Kunst en cultuur	100.000	100.000	100.000	0
14	Schaaktafels Houtkamp	10.000	0	0	0
15	Meerjarenonderhoud kunstobjecten	5.433	5.433	5.433	5.433
16	Inhaalslag exploitatievergunningen	50.000	0	0	0
17	Aanpak illegale bewoning	75.000	0	0	0
18	Afvoeren taakstelling Sportfondsen	76.275	76.275	76.275	76.275
19	Onderzoek vergunningverlening evenementen	25.000	0	0	0
20	Uitvoering sociale agenda	135.000	135.000	135.000	0
21	Beperking woonlasten inwoners - motie 1a	800.000	800.000	800.000	0
22	Duurzaamheid (sport-)accommodaties - motie 1b	70.000	430.000	500.000	0
23	Ondersteuningsprogr. duurzaamheid - motie 1c	175.000	175.000	175.000	0
24	Versnelling uitvoering biodiversiteit - motie 1d	94.000	87.000	80.000	0
25	Duurzaamheid onderwijshuisvesting - motie 1e	1.250.000	450.000	400.000	0
26	Transformatie De Baanderij - motie 1f	0	500.000	1.000.000	0
29a	Omgevingsvergunningen - motie 1i	250.000	0	0	0
29b	Implementatie omgevingswet - motie 1i	100.000	100.000	100.000	0
29c	Informatievoorzieningsprojecten - motie 1i	100.000	100.000	100.000	0
29d	Buffer voor sociaal domein - motie 1i	150.000	150.000	150.000	0
30	Overige mutaties	57.906	41.918	20.943	85.177
31	Behoedzaamheidsreserve	-793.409	68.612	603.504	-497.288
	Saldo begroting 2023-2026	0	0	0	0

1. en 2. Herstel raming TWO op basis van productiecijfers

Het begrotingssaldo bevat een materiële correctie op een van de mutaties in de kadernota. Het extra budget voor de TWO-Jeugdzorg blijkt op basis van de definitieve productiecijfers niet nodig. Die mutatie komt dus te vervallen. De dekking van die mutatie vanuit de reserve sociaal domein kunnen we inzetten voor dekking van een aantal bestedingen sociaal domein in 2026. Deze correctie kondigden we in de raadsbrief van 14 juni 2022 al aan.

3. Uitkomst 1e bestuursrapportage 2022

In de meerjarenraming van de financiële kadernota 2023-2026 hadden we de structurele doorwerking van de 1e bestuursrapportage 2022 nog niet meegenomen. We hebben die uitkomst in het begrotingssaldo verwerkt.

4. Meicirculaire 2022 gemeentefonds

De gevolgen van de meicirculaire 2022 gemeentefonds waren onderwerp van de raadsbrief van 14 juni 2022. De uitkering uit het gemeentefonds is in 2023 tot en met 2026 voor alle jaren voordelig. De voordelen in de jaren 2023 tot en met 2025 kunnen we beslist groot noemen. Tegelijkertijd constateren we dat het voordeel in 2026 ten opzichte van 2025 met ongeveer € 3,8 miljoen afneemt tot minder dan € 0,3 miljoen. In de verwachting dat de suppletie-uitkering voor de herverdeling in 2027 met € 0,4 miljoen en in 2028 met € 0,8 miljoen verder afneemt, is het structurele beeld voor de lange termijn zorgelijk.

5. Vastzetten accres 2023-2025

Op 8 juni 2022 vond een bestuurlijk overleg financiële verhoudingen plaats. Kabinet en VNG bereikten overeenstemming over de bevriezing van het volume-accres van het gemeentefonds voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025. Het volume-accres blijft op de stand Voorjaarsnota 2022. Het doel van deze afspraak is de stabiliteit van het geraamde accres te verbeteren. Zodat zowel het ministerie van Financiën als gemeenten beter met hun begrotingspolitiek uit de voeten kunnen. Daarnaast biedt de afspraak rust om het gesprek te voeren over een mogelijke aanpassing van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en de gemeenten vanaf 2026. Met als doel deze verhoudingen bij de tijd te brengen. Het accres wordt in de periode 2022-2025 wel blijvend aangepast aan de ontwikkeling van de lonen en prijzen. De ramingen van het Centraal Planbureau zijn hierbij leidend. Deze gewenste schommelingen van het accres blijven dus bestaan en daarmee wordt het inflatierisico voor gemeenten blijvend beperkt. Als gevolg van deze afspraak vervalt de afslag algemene uitkering wegens onderuitputting op de rijksbegroting die naar aanleiding van de meicirculaire was opgevoerd.

6. tot en met 8. Herberekening kapitaallasten

We berekenden de kapitaallasten voor de begroting 2023 op basis van de tot nu beschikbaar gestelde investeringskredieten en de bij de kadernota geactualiseerde investeringsvoornemens. We bepaalden een kasstroomprognose voor zowel de lopende investeringen als voor de investeringsvoornemens. In verband met de verder oplopende inflatie beoordeelden we de benodigde kredieten ook op toereikendheid. Om die reden verhoogden we de omvang van een aantal investeringsvoornemens. De kritische beoordeling van het tempo van de investeringen resulteerde in een daling van de kapitaallasten in 2023 tot en met 2025. De verhoging van de omvang van kredieten leidde tot een stijging van de kapitaallasten in 2026. Een deel van het voordeel heeft betrekking op de kapitaallasten van rioleringen en reiniging. De effecten daarvan verrekenen we met de voorziening rioleringen en de voorziening reiniging.

9. Inclusio Leiderdorp

Zoals u weet hebben we de dienstverlening door Inclusio Leiderdorp met twee jaar verlengd. We bereikten overeenstemming over het benodigde budget. Rekening houdend met de reguliere indexering was het beschikbare budget niet voldoende voor het lumpsumbudget 2023 en 2024. De cao-loonkostenstijging vraagt om een inhaalindexering voor 2023. Mogelijk zijn er nog extra middelen nodig voor een verdere cao-loonstijging vanaf 1 juli 2023. Voorlopig schatten we die in op 1%. Dat betekent dat er met ingang van 2023 € 75.000 extra budget nodig is. Verder kenden we extra budget toe naar aanleiding van de rijksregeling voor Jeugd/Wmo voor extra compensatie van 1,13%. Het van het Rijk ontvangen bedrag stortten we in de reserve sociaal domein. Van dit bedrag kende het college op 14 juni 2022 € 17.558 toe aan Inclusio Leiderdorp. Dat bedrag komt uit de reserve sociaal domein.

10. Cao - harmonisatie verlofregeling

In de huidige cao zijn afspraken gemaakt om de verlofregelingen van alle gemeenten te harmoniseren. Het doel is de mobiliteit tussen gemeenten te stimuleren. Vanaf 2023 betekent dit dat alle werknemers van gemeenten een wettelijke verlof van 20 dagen hebben plus een bovenwettelijk verlof van 6 dagen en 2 feestdagen. De geharmoniseerde regeling pakt gunstig uit voor de werknemers van Leiderdorp. Tegelijkertijd leidt het tot een productieverlies van 2 fte voor de organisatie als geheel. Om de dienstverlening te kunnen continueren, moeten we de formatie vervangend uitbreiden.

11. Prijsontwikkeling energiekosten

Voor 2023 en verder zijn de energieprijzen uitermate onzeker. We zien de tarieven fors stijgen en het is goed mogelijk dat ze nog verder omhooggaan. Het is onbekend of en zo ja wanneer enige normalisatie in de prijsvorming optreedt. Omdat ons vaste contract eind 2022 afloopt, moeten we de huidige begroting fors ophogen. Met de inzichten van nu kiezen we ervoor om de kosten in 2023 met ongeveer 100% op te hogen, met een afbouw van 10% per jaar voor de jaren daarna. We weten nu nog niet welk contract we kunnen afsluiten en voor hoe lang. Op dit moment houden de energieleveranciers contracten voor langere termijn af.

12. Sport

In deze raadsperiode maken we extra middelen (incidenteel) vrij om meer Leiderdorpers te stimuleren te sporten en te bewegen. De sportnota "Een brede basis voor sporten en bewegen" die door uw raad in 2020 is vastgesteld is hierbij het kader. Om dit te realiseren continueren we het sportakkoord en gaan dit verbinden met een preventieakkoord. Om mogelijk te maken dat in de toekomst meer Leiderdorpers bewegen is het nodig om onder andere te beschikken over goede gemeentelijke buitensportaccommodaties en vitale en financieel gezonde georganiseerde sportorganisaties. Wij gaan de sportnota uit 2020 evalueren en in lijn met het gestelde in het coalitieakkoord actualiseren.

13. Kunst en cultuur

Kunst en cultuur moet meer zichtbaar zijn en de levendigheid van Leiderdorp bijvoorbeeld door meer evenementen versterken. De cultuur-historische achtergrond van Leiderdorp gaan we meer voor het voetlicht brengen. Op basis van de door de raad vastgestelde nota "Cultuur doet leven" (2021) gaan we de inzet van de cultuurcoach evalueren en bezien op welke wijze dit een vervolg krijgt. Om de doelstellingen uit het coalitieakkoord te realiseren continueren we de inzet van een activiteitenbudget waarbij onderscheid gemaakt zal worden voor de inzet door cultuurmakers met een meerjarig programma en een budget voor overige activiteiten. Tot slot gaan we het subsidiebeleid en de algemene subsidieverordening actualiseren en onze kunstobjecten in de openbare ruimte op basis van een meerjarenonderplan goed onderhouden.

14. Schaaktafels Houtkamp

We willen iedereen stimuleren om zoveel mogelijk buiten te genieten. Naast de actieve sporten willen we ook de denksport in de buitenlucht stimuleren. Dat doen we door schaaktafels in de Houtkamp te plaatsen. Daarmee bevorderen we ook de sociale contacten. De kosten voor de tafels en het graafwerk schatten we op € 10.000.

15. Meerjarenonderhoud kunstobjecten

Uit de inspectie blijkt dat er een aantal beeldbepalende kunstobjecten hersteld dan wel gerestaureerd moeten worden. Hiermee zorgen we ervoor dat deze kunstobjecten behouden blijven voor de toekomst.

16. Inhaalslag exploitatievergunningen

In de Algemene plaatselijke verordening (Apv) is artikel 2:28 Exploitatie openbare inrichting opgenomen, als opvolger van de horeca-exploitatie vergunning. Deze exploitatievergunning heeft onder meer het doel de openbare orde, veiligheid en het woon- en leefklimaat in de omgeving van horecabedrijven te beschermen. Een andere belangrijk element is dat met deze vergunningsplicht een drempel wordt opgeworpen tegen mogelijke criminele activiteiten en ondermijning.

17. Aanpak illegale bewoning

Het is belangrijk dat we illegale bewoning aanpakken. Deze vorm van criminaliteit lijkt misschien vrij onschuldig, maar zorgt ervoor dat zware criminaliteit in stand wordt gehouden. Hierbij valt te denken aan hennepteelt, illegale vastgoedtransacties, illegale prostitutie, mensenhandel en andere vormen van arbeidsuitbuiting. Woonfraude heeft negatieve invloed op de leefbaarheid in de wijk en vaak gaat het gepaard met brandonveiligheid.

18. Afvoeren taakstelling Sportfondsen

De invulling van de taakstelling Sportfondsen staat al jaren onder druk. In de eerste jaren is de dekking met behulp van de verkregen compensatie voor corona gevonden. De taakstelling van € 76.275 is als gevolg van de oplopende (energie)prijzen niet langer haalbaar en voeren we af.

19. Onderzoek vergunningverlening evenementen

Bij het op 1 april 2019 vastgestelde Evenementenbeleid 2019-2023 is afgesproken dat 2 jaar na publicatie zou worden geëvalueerd. Vanwege de onvoorzienbare omstandigheden (covid-maatregelen) is het verloop (vooral juist afgelasting) van evenementen uitzonderlijk geweest, wat een goede evaluatie lastig maakt. Ten behoeve van de levendigheid van ons dorp zal worden onderzocht wat nodig is voor een bestendige en adequate vergunningverlening.

20. Uitvoering sociale agenda

Met de sociale agenda willen we dat maatschappelijke vraagstukken van Leiderdorp in zijn geheel worden aangepakt. De komende jaren staan we voor grote uitdagingen, waardoor we anders naar de zorg en sociale voorzieningen willen kijken. De komende jaren willen we extra investeren in ouderenbeleid, de kansen gelijkheid voor onze inwoners vergroten. Voor de komende jaren hebben we een extra investering nodig, waardoor we reguliere (zorg)voorzieningen kunnen transformeren naar preventieve of laagdrempelige voorzieningen. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 is €135.000 per jaar beschikbaar. De verdeling van het budget wordt uitgewerkt in een jaarlijkse sociale agenda in uitvoering.

21. Beperking woonlasten inwoners - motie 1a

Motie: Nu de inflatie onvoorzien hoog oploopt het college op te roepen met voorstellen te komen hoe in de komende jaren de woonlasten voor de inwoners meerjarig kunnen worden beperkt.

Uitvoering: We stellen voor om de stijging van de woonlasten die de gemeente zelf veroorzaakt te beperken. We kijken dan naar de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Om de stijging van de woonlasten door toedoen van de gemeente te compenseren geven we een heffingskorting van € 55, € 65 en € 75 voor respectievelijk eenpersoons-, tweepersoons- en meerpersoonshuishoudens. De kosten van deze maatregel zijn € 800.000. We voeren de korting door in de vorm van een verlaging van het brutotarief afvalstoffenheffing voor drie jaar, met een onvoorwaardelijke einddatum van 31 december 2025. Met de keuze voor de afvalstoffenheffing kunnen we de beoogde doelgroep maximaal bereiken.

22. Duurzaamheid (sport)accommodaties - motie 1b

Motie: Er wordt geïnvesteerd in maatregelen die de duurzaamheidsdoelstellingen versnellen zodat deze op termijn ook geld zullen opleveren. Hierbij gaat het onder andere om het versneld verduurzamen van gemeentelijk vastgoed, sportaccommodaties, gemeentelijke verlichting et cetera.

Uitvoering: In de duurzaamheidsagenda 2017-2025 staat dat we onze gebouwen in 2025 volledig hebben verduurzaamd. Helaas stagneert de voortgang. Een versnelling in het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, de sportaccommodaties en de gemeentelijke verlichting draagt bij aan het bereiken van onze doelstellingen. Vanuit het Rijk zijn er mogelijkheden - in de vorm van subsidies - om het verduurzamen van maatschappelijk goed te versnellen. Vanaf oktober stelt het Rijk de subsidie DUMAVA open. De subsidie dekt tot 30% van de projectkosten en 50% van de kosten van energieadvies en het energielabel. Voor sportaccommodaties kunnen we gebruikmaken van de regeling BOSA. Van de verduurzaming van onze hele vastgoedportefeuille en de sportaccommodaties kunnen we nu geen inschatting geven. Dit is afhankelijk van de staat van onderhoud en de mate van verduurzaming. We starten nog dit jaar met een routekaart verduurzaming vastgoed. Zodat de raad de mate en het tempo van de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed in de komende jaren kan bepalen. Wel stellen wij voor, in overeenstemming met onderdeel i van deze motie, om voor zowel het gemeentelijk vastgoed als de sportaccommodaties een bedrag van € 1.000.000 apart te zetten. Dit bedrag omvat de kosten van € 70.000 voor planvorming en capaciteit om dergelijke projecten te initiëren. De overige middelen worden toegevoegd aan de reserve ter dekking van kapitaallasten. De gereserveerde middelen betrekken we bij de uitvoering van de routekaart verduurzaming vastgoed.

23. Ondersteuningsprogramma duurzaamheid - motie 1c

Motie: Bij de duurzaamheidsinvesteringen is leidend hoe de lagere en middeninkomens, die het meest geraakt worden door de sterk stijgende energieprijzen, daarvan kunnen profiteren door maatregelen die hun energiegebruik verminderen. Samen met bewoners en gebouweneigenaren bekijkt het college per wijk waar de slimste en snelste stappen kunnen worden gemaakt op het gebied van energiebesparing, het opwekken van duurzame energie, warmte en energiezuinig vervoer. Subsidiemogelijkheden worden goed inzichtelijk gemaakt voor inwoners en ondernemers.

Uitvoering: In zowel de duurzaamheidsagenda als de RES hebben we bespaardoelen opgenomen. Door de stijgende gas- en energieprijzen is de urgentie om te besparen en te verduurzamen toegenomen. De gemeente kan haar ondersteuningsprogramma uitbreiden en intensiveren. Hiervoor zijn wel financiële middelen nodig (voor het uitbreiden van het ondersteuningsprogramma én voor communicatie en capaciteit). In overeenstemming met onderdeel i van deze motie stellen wij voor om voor de uitvoering van deze wens drie jaar lang een bedrag van € 175.000 per jaar extra te reserveren.

24. Versnelling uitvoering biodiversiteit - motie 1d

Motie: Het college versnelt het versterken van de biodiversiteit.

Uitvoering: In het uitvoeringplan pakken we deze activiteit met prioriteit op. We vertalen de VN-doelen naar Leiderdorp, zorgen voor procesbegeleiding om tot een weidevogelbeheerplan te komen, voeren eenmalige beheermaatregelen uit, stellen een actieplan Heggen en Hagen op en voeren maatregelen uit dat plan uit. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 denken we hiervoor respectievelijk € 94.000, € 87.000 en € 80.000 nodig te hebben.

25. Duurzaamheid onderwijshuisvesting - motie 1e

Motie: Het college reserveert extra middelen voor nieuwbouw van scholen, zodat onderwijskundige en duurzaamheidsdoelstellingen maximaal kunnen worden bereikt.

Uitvoering: De motie roept op om extra middelen voor de nieuwbouw van scholen te reserveren. In het meerjaren investeringsplan (MIP) 2023 verhoogden we de investeringskredieten voor onderwijshuisvesting op grond van loon- en prijsontwikkeling substantieel tot een totaal van € 15,9 miljoen. In het integraal onderwijshuisvestingsplan is geen rekening gehouden met extra investeringen voor duurzaamheid. Voor duurzaamheidsinvesteringen hebben we wel gerekend met een investering van € 650.000. Dit bedrag brengen de schoolbesturen in, omdat de baten van de energiebesparing ook aan de besturen toekomen. Mogelijk kunnen we via de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk goed (DUMAVA) ongeveer 30% van de investering dekken met externe middelen. In aanvulling op deze eigen inbreng en externe middelen stellen we voor om extra middelen te reserveren in de reserve ter dekking van kapitaallasten. Op basis van referenties hebben we een gemiddeld bedrag van € 290 per m² bepaald. Dit betekent dat in de periode 2023-2026 voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting ongeveer de volgende bedragen nodig zijn:

- De Hobbit/Bolwerk: € 800.000
- Willem de Zwijger: € 450.000
- Elckerlyc: € 450.000
- De Schakel: € 400.000

Dat is in totaal € 2.100.000. In dit bedrag hebben we de voorbereidingskosten meegenomen. Zo 'parkeren' we de extra middelen voor extra investeringen in de duurzaamheid van de onderwijshuisvesting. De inzet van deze middelen loopt parallel aan de kapitaallasten die met de investeringen samenhangen. Via deze reserve maken we incidenteel beschikbare middelen structureel.

26. Transformatie De Baanderij - motie 1f

Motie: Het aantal te bouwen woningen op De Baanderij dient, met inachtneming van een goede en betaalbare woon- en leefkwaliteit in het gebied zoals beschreven in de gebiedsvisie Baanderij, zo groot mogelijk te worden en de bouw dient zo spoedig mogelijk aan te vangen. Het college gaat hiertoe actief in gesprek met marktpartijen.

Uitvoering: De gemeente wil De Baanderij de komende jaren transformeren tot een woon-werklocatie. De transformatie brengt de nodige kosten met zich mee. Denk aan plankosten, aanpassingen openbaar gebied, planschade, compensatie bedrijfsbestemming, voorfinanciering, cofinanciering, eventuele verwervingen. Afhankelijk van de keuzes die de gemeente nog moet maken, gaan we in meer of mindere mate investeren en financieel risico nemen. De omvang van die investering en het financieel risico tesamen komt op een bedrag van minimaal € 10 miljoen. Om de financiële gevolgen op termijn op te vangen versterken we de huidige reserve bouw- en grondexploitaties met € 500.000 in 2024 en € 1.000.000 in 2025. De reserve bouw- en grondexploitaties dekt onder andere risico's bij grondexploitaties en heeft een omvang van ongeveer € 4 miljoen. De huidige grondexploitaties zijn nagenoeg afgerond. Het saldo van deze reserve blijft beschikbaar voor de dekking van de voorbereidingskosten en de risico's van de omvorming van De Baanderij.

27. Percentage sociale woningen verhogen - motie 1g

Motie: Mede in overleg met Rijnhart Wonen onderzoekt het college of het percentage sociale woningen in heel Leiderdorp kan worden verhoogd.

Uitvoering: Het coalitieakkoord bepaalt de ondergrens voor sociale woningbouw bij nieuwbouwprojecten op 35%. Het woord 'ondergrens' impliceert al dat het meer mag zijn. Voor het verhogen van het percentage sociale woningen streven we bij nieuwbouw naar een hoger aandeel zonder de ondergrens los te laten.

28. Creëren van kansen voor werkzoekenden - motie 1h

Motie: Er wordt extra geïnvesteerd in de sociale zekerheid met als doel om, in een tijd van grote tekorten op de arbeidsmarkt, onder meer nieuwkomers, mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt en inwoners in de bijstand zoveel en zo snel als mogelijk inzetbaar te maken voor de arbeidsmarkt.

Uitvoering: De motie ligt in het verlengde van het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord is de extra investering in de sociale zekerheid gericht op het creëren van kansen voor werkzoekenden al uitgewerkt. In het re-integratie budget is nog voldoende budget beschikbaar om meer kansen te creëren voor werkzoekenden.

29. Versterking reserves - motie 1i

Motie: Het college houdt rekening met het afvlakkend budgettaire perspectief vanaf 2026 en onderzoekt, rekening houdend met de huidige stand van de reserves, of deze nog extra zouden moeten worden aangevuld.

Uitvoering: De motie roept op te onderzoeken of we reserves extra moeten aanvullen. Bij de beoordeling van andere initiatieven vanuit deze motie hebben we de versterking van reserves al een aantal keer toegepast. Uitwerking van de maatregelen kan dan binnen de kaders van het uitvoeringsplan van het coalitieakkoord en de motie plaatsvinden, met dekking uit de reserves. Om zicht te krijgen op de noodzaak van een extra aanvulling van de reserves, moeten we van elke reserve de omvang bepalen in relatie tot het doel van de reserve. Per reserve hebben we de volgende voorstellen uitgewerkt:

- a -Omgevingsvergunningen: De omvang van de reserve is gering. Bij gebrek aan enkele grote bouwprojecten zullen we de reserve in 2022 volledig aanwenden. Mee- en tegenvallers van de vergunningen verrekenen we met de reserve omdat de baten soms voor de kosten uitgaan. De ontwikkeling van deze reserve is door de invoering van de nieuwe omgevingsvergunningen onzeker. Versterking is een optie, bijvoorbeeld tot het signaalbedrag van € 250.000 als buffer voor exploitatierisico's.
- b -Implementatie Omgevingswet: De omvang van de reserve is ongeveer € 0,3 miljoen. We gebruiken de reserve voor de dekking van de kosten van implementatie. De reserve heeft als einddatum 31 december 2023. Voor de implementatie maakten we een berekening van de kosten vanaf 2023:
 - Deelproject 1: wet- en regelgeving, € 25.000
 - Deelproject 2: een omgevingsvisie, € 189.595
 - Deelproject 3: een volwaardig omgevingsplan vanaf 1 januari 2029, € 302.500
 - Deelproject 7: digitaal stelsel Omgevingswet, € 214.802
 - Overige kosten: € 96.072

In totaal hebben we € 827.969 nodig. Als we uitgaan van de stand van de reserve (€ 308.855) en rekening houden met het bedrag dat we in de septembercirculaire nog krijgen van het Rijk (€ 219.223), missen we nog € 299.891. We stellen

dan ook voor om de reserve met € 300.000 te versterken. De implementatie is een meerjarig traject en loopt door tot 2029. Daarom stellen we voor om de einddatum van deze reserve op te schuiven naar 31 december 2028.

- c -Informatievoorzieningsprojecten: De afgelopen jaren zien we veel investeringen in informatievoorziening (IV-projecten). De voorbereiding en implementatie pakken we steeds projectmatig aan. Dat vraagt vaak om incidentele middelen die niet beschikbaar zijn binnen de begroting. Daarom stellen we voor om ter dekking van die kosten de reserve bedrijfsvoering in te zetten. En om die reserve in de jaren 2023 tot en met 2025 jaarlijks met € 100.000 te versterken. Dit voorstel is in lijn met de versterking van deze reserve in 2021 en 2022 en zeker nodig. Voor IV-projecten is een gering structureel budget beschikbaar. Als gevolg van de overgang van Servicepunt71 naar Leiden komt het initiatief voor de ontwikkeling van IV-projecten daar te liggen. Per project beoordelen we de noodzaak en de meerwaarde van deelname. In de komende jaren doen we ervaring met deze werkwijze op. Zodat we voor de periode ná 2025 de omvang van het structurele budget beter kunnen beoordelen.
- d -Buffer voor sociaal domein: In de kadernota 2023-2026 wordt deze reserve in de loop van 2026 volledig benut. Er gaan miljoenen om in het sociaal domein en de risico's zijn navenant. We hebben de afgelopen jaren gezien dat de zorgkosten fluctueren. Op jeugd viel de eindafrekening het afgelopen jaar gunstig uit voor Leiderdorp, maar door de T-2 systematiek en het loslaten van het solidariteitsprincipe kan dat ook zomaar anders zijn. Als Leiderdorp toevallig in een jaar twee of drie gezinnen in hele dure zorg heeft, kan dat tonnen kosten. Aan de andere kant verwachten we dat de uitvoeringsbudgetten nu op een realistisch niveau zijn en zien we in de laatste jaarrekeningen doorgaans meevallers ten opzichte van de raming. We stellen voor om deze reserve te versterken met € 150.000 per jaar om toch een kleine buffer op te bouwen voor eventuele nieuwe tegenvallers. Dit is wat ons betreft een minimumvariant.

30. Overige mutaties

De overige mutaties zijn kleine aanpassingen van de begroting. Zoals afrondingsverschillen ten opzichte van de geraamde ontwikkelingen in de kadernota en aansluitingen op de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

31. Behoedzaamheidsreserve

Door de toevoeging van de mutaties wijzigt het begrotingssaldo voor 2023 tot en met 2026. Dat resultaat verrekenen we met de behoedzaamheidsreserve. Die verrekening komt cumulatief op een bedrag van ruim € 0,6 miljoen. Het saldo van de reserve is toereikend voor het sluitend maken van het meerjarenbeeld.

We leggen u een solide begroting voor, die meerjarig sluitend is en die rekening houdt met een geactualiseerde inschatting van mogelijke risico's.

We zien uit naar de bespreking van deze begroting in de raad.

27 september 2023

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

De begroting bestaat uit twee delen. Dit schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor.

In het eerste deel - de **beleidsbegroting** - werken we het beleid in drie programma's uit. De gemeenteraad stelde de indeling van de programma's en de subprogramma's op 4 juli 2016 vast. De beleidsbegroting bevat verder een hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen, een hoofdstuk overhead en 7 paragrafen.

De programma's zijn ingedeeld naar subprogramma's en hebben een vaste opzet. Elk subprogramma start met een inleiding en een schematisch overzicht van de doelen en activiteiten. Vervolgens lichten we de doelen toe onder het kopje '*Wat willen we bereiken?*'. De activiteiten om deze doelen te behalen, beschrijven we onder '*Wat gaan we ervoor doen?*'. Een tabel met effect- en prestatie-indicatoren sluit het subprogramma af.

De opzet van de tabellen met indicatoren is met ingang van 2023 voor zowel de jaarrekening als de begroting aangepast. De indicatoren worden onderscheiden naar effect- en prestatieindicatoren in overeenstemming met de bepalingen daarover in de financiële verordening. Per indicator is de meerjarige ontwikkeling gegeven waarbij naast de realisatiecijfers ook streefwaarden voor de lopende begroting, de komende begroting en de eindsituatie zijn weergegeven.

Nieuw is ook dat de verplichte beleidsindicatoren, waarvan de gegevens worden verkregen via de site: www.waarstaatjegemeente.nl (wsjg) zijn opgenomen onder de effectindicatoren per subprogramma. Die indicatoren zijn herkenbaar door de vermelding (BBV-wsjg) bij de kolom "Bron".

We sluiten elk programma af met de vraag '*Wat mag het kosten?*'. In een tabel presenteren we de bedragen uit de jaarrekening 2021, de begroting 2022, de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. De tabel splitst de lasten en de baten uit, de baten hebben een minteken. Ook lichten we de ontwikkeling van de begroting t.o.v. de voorgaande begroting toe.

Na de programma's volgen de paragrafen. Hierin rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede van de begroting geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het BBV zeven paragrafen verplicht.

Deel twee van de begroting - de **financiële begroting** - bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht per taakveld.

- Het overzicht van baten en lasten bevat de begrotingcijfers per programma. De toelichting gaat in op de grondslagen van de begroting, zoals vastgesteld in de kadernota. Verder brengen we in beeld of de begroting 2023 en de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn.
- De uiteenzetting van de financiële positie geeft inzicht in de ontwikkeling van de balans, het investeringsplan en het overzicht van reserves en voorzieningen.
- In het overzicht per taakveld delen we de baten en lasten in naar taakveld.

Twee bijlagen sluiten de begroting af.

BELEIDSBEGROTING

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1A: Levendig, vitaal en creatief Leiderdorp

Inleiding

Veel inwoners van Leiderdorp hebben een actief leven. Ze leven gezond en maken gebruik van een gevarieerd sport-, beweeg-, onderwijs- en cultuuraanbod. De meeste Leiderdorpers zijn gelukkig en vinden zelf oplossingen voor problemen. De gemeente Leiderdorp gaat uit van 'positieve gezondheid': we willen dat inwoners van jong tot oud gezond en vitaal leven en zo lang mogelijk zelfstandig, onafhankelijk en maatschappelijk actief zijn. Dit stimuleren we met voorlichting en vroegsignalering door professionals en ervaringsdeskundigen. Ook de relatie tussen vitaliteit en gezondheid is belangrijk. We stimuleren inwoners te bewegen en te sporten. Daar houden we bij de inrichting van de fysieke leefomgeving rekening mee. Cultuur speelt een verbindende rol en draagt bij aan de ontwikkeling van talenten. We versterken de levendigheid van ons dorp door evenementen van Leiderdorpse culturele organisaties te faciliteren. In 2023 gaan we verder met het actualiseren van de algemene subsidieverordening en het aanpassen van het subsidiebeleid van de gemeente Leiderdorp.

Doel	Inwoners zijn in staat om gezond te leven in een levendig, vitaal en creatief dorp	
Subdoel	1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te leven en vitaal ouder te worden.	2. Meer inwoners participeren aan kunst, cultuur en sport.
Activiteiten 2023	1.1 We informeren inwoners - met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.	2.1 We helpen sport-, beweeg-, kunst- en cultuuraanbieders om toekomstbestendig te blijven.
	1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden.	2.2 Binnen de gemeentelijke kaders helpen we Leiderdorpse sport- en cultuurorganisaties bij het organiseren van activiteiten en evenementen.
	1.3 We stimuleren inwoners om blijvend deel te nemen aan sport-, beweeg-, kunst- en cultuuractiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.	
	1.4 We bevorderen vitaal ouder worden door in te zetten op preventie en een gezonde leefomgeving en te stimuleren dat ouderen zinvol blijven deelnemen aan de samenleving.	

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te leven en vitaal ouder te worden.

We informeren inwoners van jong tot oud over een gezonde levensstijl en stimuleren hen om een gezonde leefstijl aan te leren en/of te behouden. De openbare ruimte richten we op zo'n manier in dat inwoners in hun eigen leefomgeving kunnen bewegen. We starten met het preventieakkoord en onderzoeken of we deze in de toekomst kunnen samenvoegen met het sportakkoord toe een "leefstijlakkkoord".

2. Meer inwoners participeren aan kunst, cultuur en sport.

We zetten 'brede regeling combifuncties', zoals de buurtsportcoach en de cultuurcoach, extra in. Zo stimuleren we de samenwerking in de werkvelden en verbeteren we de ondersteuning aan de organisaties. Op uitvoeringsniveau ondersteunen wij organisaties door hen te helpen bij het organiseren van activiteiten en evenementen. We brengen het

Sport en Cultuurfonds onder de aandacht bij inwoners zodat iedere inwoner (jong of oud) mee kan doen met sport en/of cultuur.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We informeren inwoners - met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.

Voor bewuste keuzes en gedragsverandering is bewustwording nodig. We sluiten zoveel mogelijk aan bij campagnes van de Rijksoverheid en passen deze waar nodig aan de lokale situatie aan. We werken hierbij samen met sportverenigingen, scholen, Includio Leiderdorp en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden.

We geven informatie en advies en zorgen voor een passend aanbod. We hebben aandacht voor sporten en bewegen, slapen, voeding, roken en mentale gezondheid. We doen dit samen met Includio Leiderdorp en andere maatschappelijke partners, zoals fysiotherapeuten, scholen, sportorganisaties- en verenigingen, buitenschoolse leeromgevingen en de jeugd(gezondheids)zorg. Onze rol is faciliteren en verbinden. Daarnaast zetten wij samen met onze partners specifiek in op een Rookvrij Leiderdorp.

1.3 We stimuleren inwoners om blijvend deel te nemen aan sport-, beweeg-, kunst- en cultuuractiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.

Door te informeren, te adviseren en te stimuleren zorgen we dat in de Leiderdorpse samenleving meer inwoners participeren aan sport-, beweeg-, kunst- of cultuuractiviteiten, ongeacht hun financiële situatie. Alle minimahuishoudens kunnen een vergoeding krijgen voor de kosten van deelname aan sport- en cultuuractiviteiten. Bovendien passen we de basisinfrastructuur van sport, bewegen, kunst en cultuur aan om meer inwoners blijvend te laten deelnemen.

1.4 We bevorderen vitaal ouder worden door in te zetten op preventie en een gezonde leefomgeving en te stimuleren dat ouderen zinvol blijven deelnemen aan de samenleving.

Samen met vrijwilligers, mantelzorgers, Includio Leiderdorp en andere maatschappelijke partners ontwikkelen we een omgeving waarin ouderen zo lang mogelijk zelfstandig, vitaal en maatschappelijk actief kunnen leven.

2.1 We helpen sport-, beweeg- kunst- en cultuuraanbieders om toekomstbestendig te blijven.

De maatschappelijke sport-, beweeg-, kunst- en cultuurpartners dragen ieder hun steentje bij aan de samenleving in Leiderdorp. Het is belangrijk dat deze partners vitaal en toekomstbestendig blijven. Via de buurtsportcoaches bieden we vraag- en aanbodgerichte ondersteuning aan.

2.2 Binnen de gemeentelijke kaders helpen we Leiderdorpse sport- en cultuurorganisaties bij het organiseren van activiteiten en evenementen.

We zetten in op een optimale samenwerking en afstemming tussen sport-, cultuur- en kunstorganisaties die een evenement of activiteit in Leiderdorp willen organiseren.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Effectindicatoren					
% Niet sporters	41,9 (2016) 48,4 (2020)	-	ntb	ntb	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM (BBV-WSJG) 1 x per 4 jaar
Prestatie-indicatoren					
% Leiderdorpers dat mantelzorg verleent	18%	30%	30%	30%	Tweejaarlijkse inwonerenquete
% mantelzorgers dat tamelijk tot zwaar belast is	27%	22%	20%	20%	Tweejaarlijkse inwonerenquete
% inwoners met overmatig alcoholgebruik	nb	5%	5%	5%	
% inwoners met overgewicht	nb	43%	43%	43%	
% inwoners dat rookt	nb	16%	16%	16%	
% Leiderdorpers dat voldoet aan de beweegnorm	nb	53%	53%	53%	Tweejaarlijkse inwonerenquete

1B: Iedereen kan meedoen in Leiderdorp

Inleiding

We willen dat inwoners zoveel mogelijk meedoen aan de samenleving. Ook willen we inwoners stimuleren om hun talenten en mogelijkheden in te zetten voor hun werk en hun eigen omgeving. Met bijvoorbeeld ouderen- en jongerenwerk en mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning helpen we inwoners daarbij. Inclusio Leiderdorp werkt wijkgericht en stimuleert inwoners om elkaar te helpen. Extra aandacht is er voor kwetsbare mensen, bijvoorbeeld mensen met een (arbeids)handicap, een uitkering, een laag inkomen of schulden.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een laagdrempelige voorziening voor opvoed- en opgroei-ondersteuning. Opvoeders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen hier terecht met al hun vragen over opgroeien en opvoeden. Met advies, ondersteuning en hulp op maat versterken we de zelfredzaamheid en weerbaarheid van inwoners zoveel mogelijk.

Ook de ontwikkeling van onze inwoners vinden we belangrijk. We hebben aandacht voor inwoners die een achterstand oplopen of dreigen op te lopen. We hebben een onderwijs- en opvangaanbod waar we samen met scholen en kinderopvangorganisaties aan werken.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en zetten zich in voor de mensen in hun buurt		
Subdoel	1. Meer inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam.	2. Meer inwoners zetten zich in voor de mensen in hun buurt.	3. Meer inwoners in Leiderdorp hebben gelijke kansen.
Activiteiten 2023	1.1 We gaan eenzaamheid onder inwoners tegen.	2.1 We creëren meer mogelijkheden voor participatie van inwoners.	3.1 We geven lokaal invulling aan het rijksprogramma Kansrijke Start.
	1.2 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.	2.2 We ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers.	3.2 We verbeteren de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.
	1.3 We versterken de zelfredzaamheid van inwoners met armoede en schulden.		3.3 We bestrijden en voorkomen onderwijsachterstanden en gaan schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten tegen.
	1.4 We bieden alternatieve ondersteuning en begeleiding aan inwoners die nog niet aan het werk kunnen.		3.4 We pakken laaggeletterdheid aan.
	1.5 We begeleiden en ontzorgen statushouders financieel in de eerste periode van de inburgering en zetten in op een passend onderwijsaanbod.		3.5 We zorgen samen met de schoolbesturen voor duurzame schoolgebouwen, als prettige en gezonde plekken om te leren en te ontwikkelen.
			3.6 We stimuleren dat iedereen kan meedoen, ongeacht het inkomen.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam.

Met informatie, begeleiding of activiteiten op verschillende levensgebieden helpen we inwoners om zo lang mogelijk zelfstandig deel te nemen aan de samenleving. Zo willen we bereiken dat inwoners op eigen kracht kunnen meedoen.

2. Meer inwoners zetten zich in voor de mensen in hun buurt.

We willen een omgeving creëren waarin mensen elkaar kennen, ontmoeten en naar elkaar omkijken. Zo voorkomen we eenzaamheid en sociale problematiek. Door vrijwillige inzet te stimuleren zorgen we voor een samenleving die wederkerigheid uitdraagt.

3. Meer inwoners in Leiderdorp hebben gelijke kansen.

We bevorderen een lokale samenleving waarin iedereen de kansen die er zijn kan benutten.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We gaan eenzaamheid onder inwoners tegen.

Samen met Includio Leiderdorp en alle andere partners van de Coalitie tegen Eenzaamheid kijken we welke ondersteuning inwoners nodig hebben. Vooral het creëren van bewustwording krijgt aandacht.

1.2 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.

Door nauw samen te werken met verschillende partners zorgen we voor bewustwording. Tegelijkertijd ontwikkelen we ondersteuningsvormen voor mensen met dementie en hun omgeving.

1.3 We versterken de zelfredzaamheid van inwoners met armoede en schulden.

Voor veel mensen is werk de snelste weg uit de armoede, maar dit is niet voor iedereen zo. Sommige inwoners zijn structureel financieel minder draagkrachtig als gevolg van bijvoorbeeld een ziekte of gevorderde leeftijd. Voor Leiderdorpers die leven van een minimaal inkomen bieden we diverse regelingen gericht op het verzachten van de gevolgen van armoede. Denk aan kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, de individuele inkomenstoeslag en de collectieve zorgverzekering. Met name bij ouderen en ondernemers is het doorbreken van de schaamte en de vraagverlegenheid een belangrijk aandachtspunt.

In het kader van preventie zetten we in op het versterken van de (financiële) zelfredzaamheid van inwoners. Immers, inwoners die hun financiële administratie op orde hebben, goed zicht hebben op de inkomsten en uitgaven en zich niet laten verleiden tot onverantwoorde aankopen of leningen, maken minder kans om in de armoede en schulden te geraken.

De kunst is om de komende jaren vroegtijdig inwoners in beeld te krijgen, waarbij het risico op het ontstaan van armoede en schulden relatief groot is. We spelen in op belangrijke levensgebeurtenissen, zoals echtscheiding, baanverlies, arbeidsongeschikt raken of gezinsuitbreiding, maar ook landelijke ontwikkelingen zoals de stijgende prijzen. Het project Snelle Hulp Bij Schulden is een voorbeeld waarbij we streven naar vroegsignalering.

1.4. We bieden alternatieve ondersteuning en begeleiding aan inwoners die nog niet aan het werk kunnen.

Een van de uitgangspunten van ons beleid is dat mensen op een andere manier participeren als betaald werk of re-integratie (nog) niet mogelijk is. Samen met maatschappelijke organisaties bieden we binnen de Leidse regio nieuwe vormen van participatie in de wijk. Voorbeelden zijn vrijwilligerswerk, mantelzorg, socialeactiveringstrajecten, dagbesteding en de tegenprestatie. Includio Leiderdorp speelt een belangrijke rol.

1.5 We begeleiden en ontzorgen statushouders financieel in de eerste periode van de inburgering en zetten in op een passend onderwijsaanbod.

We willen dat statushouders zo snel mogelijk kunnen meedoen in de Leiderdorpse samenleving. We zetten daarom gelijk vanaf de start in op goede begeleiding. Daarbij hebben we in het bijzonder aandacht voor de financiën. Zoals

de nieuwe inburgeringswet voorschrijft, ontzorgen we de statushouders financieel in de eerste periode. Zodat de statushouder zich op de inburgering kan richten. De inburgering bestaat uit een passend onderwijsaanbod. Als het mogelijk is, zetten we ook in op lokale participatie, een stage of een werkervaringsplek. Inclusio Leiderdorp en de Leidse inburgering zijn betrokken. Want wij sluiten aan bij en werken vanuit het nieuwkomersonderwijsbeleid van gemeente Leiden.

2.1 We creëren meer mogelijkheden voor participatie van inwoners.

We kijken hoe we participatie van jongeren en volwassenen in het dorp kunnen vergroten. Inclusio Leiderdorp organiseert verschillende activiteiten voor de diverse groepen inwoners, aansluitend op hun behoeften.

2.2 We ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers.

Samen met Inclusio Leiderdorp werken we aan een passend aanbod voor mantelzorgers. Zodat zij bij de uitvoering van hun zorgtaken terug kunnen vallen op ondersteuning. We willen overbelasting van mantelzorgers voorkomen. Daarom helpen we ze om ruimte te houden voor hun eigen leven. We hebben regionaal en lokaal specifiek aandacht voor de jongeren die mantelzorg verlenen. Naast ondersteuning zetten wij ook in op waardering, ook van vrijwilligers. Door mantelzorgers en vrijwilligers te waarderen voor hun bijdrage aan de samenleving hopen we dat ze zich gesteund en gezien voelen.

3.1 We geven lokaal invulling aan het rijksprogramma Kansrijke Start.

Vanaf september 2022 krijgt iedere gemeente een financiële impuls voor het rijksprogramma Kansrijke Start. Hiermee kunnen gemeenten en partijen die geboortezorg verlenen investeren in de eerste 1000 dagen van een kind, van -10 maanden tot en met 2 jaar. Een kansrijke start is namelijk cruciaal voor een goede en gezonde toekomst. Het komende jaar kijken we hoe we de ketenaanpak rond de eerste 1000 dagen van kinderen kunnen versterken. Dit doen we samen met partners uit het sociaal en medisch domein.

3.2 We verbeteren de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

De Leidse regio is een echte kennisregio, met sterke onderwijs- en zorginstellingen en een bioscience-sector van wereldniveau. De regionale economie is ondanks de coronacrisis veerkrachtig en de economische vooruitzichten zijn rooskleurig. Tegelijkertijd zien we dat bepaalde groepen nog steeds buiten de boot vallen. Terwijl de krapte op de arbeidsmarkt verder toeneemt. Om kansen en mogelijkheden beter te kunnen benutten:

moet het onderwijs aansluiten op de arbeidsmarkt.

moeten we jongeren opleiden voor de functies van nu en in de toekomst.

moeten werknemers zich bijscholen en wanneer nodig omscholen.

Om dit te bereiken werken gemeenten, UWV, ondernemingen en onderwijsinstellingen nauw samen, zowel binnen de Leidse regio als op het niveau van Holland Rijnland.

3.3 We bestrijden en voorkomen onderwijsachterstanden en gaan schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten tegen.

Samen met scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, kinderopvangorganisaties en andere betrokken partners werken we verder aan het uitvoeringsbeleid Onderwijskansen, waarmee we in 2020 begonnen. We investeren in voorschoolse educatie en in voorzieningen op school gericht op passende (taal)ondersteuning, soepele overgangen en het stimuleren van ouderbetrokkenheid. We werken de afspraken met schoolbesturen verder uit, mogelijk in de vorm van een Lokaal Educatieve Agenda. Samen met partners dragen we ook bij aan het Regionaal Bureau Leerplicht dat zich

inzet om verzuim en voortijdig schoolverlaten terug te dringen. We voeren het projectplan uit dat we in 2022 maakten voor de besteding van de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs.

3.4 We pakken laaggeletterdheid aan.

Met het Taalpact Leiderdorp en Leiden verminderen en voorkomen we laaggeletterdheid. Samenwerken in een netwerk en inloophmomenten in de lokale bibliotheek zijn onderdeel van dit pact.

3.5 We zorgen samen met de schoolbesturen voor duurzame schoolgebouwen, als prettige en gezonde plekken om te leren en te ontwikkelen.

Om dit te bereiken volgen wij de visie, de uitgangspunten en het vastgestelde uitvoeringsprogramma van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2021-2026. De gemeente investeert in de kwaliteit van schoolgebouwen, niet door ze te slopen, maar door ze te vernieuwen. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor duurzaamheid, innovatie en de flexibele inzet van de gebouwen. Het doel van alle projecten is dat zowel de gemeente als de schoolbesturen investeren in duurzaamheid. In 2023 start naar verwachting de verbouwing van de Hobbit/'t Bolwerk en de gymzaal tot Kindcentrum Buitenhof. Ook de vernieuwbouw van de Willem de Zwijgerschool is gestart. Voor de locatie van de toekomstige huisvesting van de Leo Kannerschool maakten we een principekeuze.

3.6 We stimuleren dat iedereen kan meedoen, ongeacht het inkomen.

We willen dat alle inwoners kunnen meedoen, ook inwoners met een lager inkomen. Ons doel is dat inwoners geen financiële belemmeringen ervaren om structureel mee te kunnen doen aan alledaagse activiteiten.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	746,3 (2019) 764,3 (2020) 761,6 (2021)	-	nb	nb	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research (BBV-WSJG)
% netto arbeidsparticipatie	69,5 (2019) 69,0 (2020) 71,3 (2021)	-	nb	nb	CBS - Arbeidsdeelname (BBV-WSJG)
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	229,7 (2019) 238,6 (2020) 264,4 (2021)	-	nb	nb	CBS - Participatiewet (BBV-WSJG)
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	167,8 (2019) 120,9 (2020) n nb (2021)	-	nb	nb	CBS - Participatiewet (BBV-WSJG)
% achterstand onder jeugd - kinderen in uitkeringsgezin	4 (2019) 4 (2020) n nb (2021)	-	nb	nb	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
% achterstand onder jeugd - werkloze jongeren	1 (2019) 2 (2020) n nb (2021)	-	nb	nb	CBS Jeugd (BBV-WSJG)

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
% voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers) - Onderbouw vo - vmbobovenbouw - Havo-vwo bovenbouw - entree - mbo 2 - mbo 3 - mbo 4	2,3 (2019) 1,7 (2020) 1,3 (2021)	1,6	1,6	0,11% 1,03% 0,23% 22,97% 9,77% 4,43% 3,82%	DUO/Ingrado (BBV-WSJG)
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen Leiderdorp / Holland Rijnland (aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school per 1000 inwoners 5-18 jaar)	2 / 3,3 (2019) 2,5 / 3,2 (2020) 2,4 / 3,2 (2021)	2,2	2,0	1 ^a	DUO/Ingrado (BBV-WSJG)
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen Leiderdorp / Holland Rijnland (aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1000 inwoners 5-18 jaar)	8 / 14 (2019) 8 / 11 (2020) 11 / 13 (2021)	10	9	8	DUO/Ingrado (BBV-WSJG)

^a Aantal thuiszitters / absoluut verzuim nieuwe definitie, bron: jaarverslag regionaal Bureau Leerplicht

1C: Passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning voor inwoners van jong tot oud

Inleiding

Soms heeft een inwoner (specialistische) ondersteuning nodig. Samen met de inwoner onderzoekt een medewerker van Inluzio Leiderdorp welke ondersteuning het beste past. Het doel is dat inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Daarom kijken de medewerkers van Inluzio Leiderdorp breed naar de hulpvraag van inwoners en bieden ze de ondersteuning zoveel mogelijk op maat en lokaal aan. Hetzelfde doet een medewerker van het Jeugdteam (JT) voor kinderen. Medewerkers van Werk & Inkomen doen dit voor inwoners met een uitkering en medewerkers van de Stadsbank voor inwoners met schulden. In 2023 gaan we verder met het bevorderen van integrale ondersteuning van onze inwoners.

Doel	Inwoners krijgen passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning		
Subdoel	1. Meer lokale en integrale samenwerking om de ondersteuning aan de inwoner te versterken.	2. Meer passende, effectieve en tijdige ondersteuning die aansluit op de leefwereld van de inwoner.	3. Meer tevredenheid bij de inwoner over de kwaliteit van de uitvoering van zorg en ondersteuning.
Activiteiten 2023	1.1 We bevorderen integrale ondersteuning in het sociaal domein.	2.1 We leiden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de bijstand en duurzaam naar werk.	3.1 We werken onder de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente Leiden continu aan het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen.
	1.2 We verbeteren de lokale samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs.	2.2 We bouwen het aantal nieuwe beschutte werkplekken verder uit.	3.2 We verbeteren de uitvoering van de opdracht 'Samen Leiderdorp' van Inluzio Leiderdorp.
		2.3 We voeren het regionale plan transformatie jeugdhulp uit, voor toegang, inkoop, accountmanagement, wachtlijstproblematiek, sluitende keten.	
		2.4 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit.	
2.5 We zorgen voor een passend aanbod van aanvullende diensten, naast de reguliere jeugdgezondheidszorgtaken.			

Wat willen we bereiken?

1. Meer lokale en integrale samenwerking om de ondersteuning aan de inwoner te versterken.

We streven naar een duidelijke toegang voor een inwoner die zorg of ondersteuning nodig heeft. De professionals stemmen onderling af en werken volgens het principe 'één gezin, één plan, één regisseur.'

2. Meer passende, effectieve en tijdige ondersteuning die aansluit op de leefwereld van de inwoner.

Wanneer inwoners hulp nodig hebben of moeite hebben om zelfstandig deel te nemen aan de samenleving, bieden we op tijd zorg en ondersteuning. We bieden deze ondersteuning op maat en dichtbij, aansluitend op de

leefwereld en zorgbehoefte van de inwoner. De gemeente is verantwoordelijk voor een passend aanbod van zorg en ondersteuning. Dit passende aanbod kan laagdrempelige ondersteuning zijn of specialistische hulp. We verzorgen de hele toeleiding naar ondersteuning ('toegang') en we kopen, samen met de gemeenten in Holland Rijnland, zorg- en ondersteuningsproducten in die tegemoetkomen aan de zorgvraag ('inkoop').

3. Meer tevredenheid bij de inwoner over de kwaliteit van de uitvoering van zorg en ondersteuning.

Met het verhogen van de kwaliteit van dienstverlening streven wij naar effectieve en doelmatige zorg.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We bevorderen integrale ondersteuning in het sociaal domein.

We bevorderen integrale ondersteuning in het sociaal domein en werken samen met andere domeinen, werkvelden en organisaties. Als het in het belang is van de inwoner zetten we budgetten integraal in. We investeren in de verbinding tussen partners op het snijvlak van zorg en veiligheid. Zodat inwoners van jong tot oud zo optimaal mogelijk ondersteund worden.

1.2 We verbeteren de lokale samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs.

We werken aan doelen uit de (sub)regionale ontwikkelagenda Passend Onderwijs & Jeugdhulp. Dat doen we met een lokaal actieplan. Voorbeelden zijn de implementatie van integraal arrangeren en wat er nodig is voor passende kinderopvang.

2.1 We leiden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de bijstand en duurzaam naar werk.

Voor de meeste mensen is werk de sleutel tot volwaardige deelname aan de maatschappij. Daarom is het belangrijk om alle mensen met een (bijstands)uitkering op een effectieve wijze naar duurzaam werk te begeleiden. Als ze daartoe in staat zijn. De economische omstandigheden zijn op dit moment nog relatief gunstig, ondanks de oorlog in Oekraïne. We beschikken over een divers scala aan re-integratieinstrumenten, zo veel mogelijk afgestemd op de situatie van de klant (maatwerk). Extra aandacht besteden we aan mensen met een arbeidsbeperking.

2.2 We bouwen het aantal nieuwe beschutte werkplekken verder uit.

Onderdeel van de Participatiewet uit 2015 waren 30.000 nieuwe beschutte werkplekken voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Ook in Leiderdorp vinden we dat iedereen naar vermogen moet kunnen meedoen in de samenleving. Na een moeizame start begint het aantal plekken de afgelopen jaren te groeien. De komende periode zetten we in op een verdere uitbreiding van het aantal beschutte werkplekken. We werken nauw samen met DZB Leiden. Ons uitgangspunt blijft dat we voor elke drie uitstromers uit de Wsw één nieuwe beschutte werkplek creëren.

2.3 We voeren het regionale plan transformatie jeugdhulp uit, voor toegang, inkoop, accountmanagement, wachtlijstproblematiek, sluitende keten.

We organiseren een passende, tijdige en effectieve hulpverlening. De hulpverlening kijkt naar het belang van het kind in relatie tot het gezinssysteem en betreft de nodige zorg- en veiligheidspartners. Dit is een sluitende keten van lokale en regionale (specialistische) hulpverlening, ook als het gaat om de overgang van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening. De gemeenten in de regio Holland Rijnland willen meer sturen op de transformatie van jeugdhulp. Daarom versterken ze de governance van de gezamenlijke inkoop en het contractmanagement voor jeugdhulp. Dit moet onder andere leiden tot een afname van de wachtlijstproblematiek.

Aanvullend willen we dat het Jeugdteam, de gemeentelijke toegang tot jeugdhulp, meer naar voren beweegt en gebruikmaakt van voorliggende voorzieningen. Zodat de inzet van specialistische jeugdhulp eerder uitzondering wordt. Specialistische jeugdhulp blijft natuurlijk wel inzetbaar voor kinderen en gezinnen die dit echt nodig hebben. Om het groeiend aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp terug te dringen zet het Jeugdteam in op een goede triage aan de voorkant, belegt het de regie bij de gemeentelijke toegang en verbetert het de samenwerking met de huisartsen.

2.4 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit.

Samen met Inluzio Leiderdorp organiseren we preventieve voorzieningen in de buurt, zodat kwetsbare inwoners in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Daarnaast concretiseren we de huisvestingsopgave. Dit doen we samen met de gemeenten in de Leidse Regio, woningcorporaties en zorgpartijen.

2.5 We zorgen voor een passend aanbod van aanvullende diensten, naast de reguliere jeugdgezondheidszorgtaken.

Vanuit Hecht Hollands Midden (voorheen RDOG Hollands Midden) voert de GGD Hollands Midden de reguliere jeugdgezondheidszorgtaken uit. Om (kwetsbare) gezinnen tijdig te ondersteunen, zorgen we voor een passend aanbod van aanvullende diensten.

3.1 We werken onder de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente Leiden continu aan het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen.

De uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen van de gemeente Leiden voert ook voor inwoners van Leiderdorp taken uit. Samen met Leiden werken we continu aan de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening. Afspraken daarover leggen we vast in de tweejaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). De dienstverlening moet aansluiten bij de leefwereld van de inwoner en laagdrempelig, duidelijk, effectief en van voldoende kwaliteit zijn.

3.2 We verbeteren de uitvoering van de opdracht 'Samen Leiderdorp' van Inluzio Leiderdorp.

De cliëntervaringen binnen Jeugd en Wmo worden jaarlijks onderzocht. Op basis van de uitkomsten kijken we samen met de partners hoe zij hun dienstverlening kunnen verbeteren. Daarnaast vindt in 2022/2023 een onafhankelijk onderzoek plaats naar de dienstverlening van Inluzio Leiderdorp. Dit onderzoek gebruiken we ook om de dienstverlening van de toegang verder te verbeteren.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	730 (2019) 720 (2020) 690 (2021)	1350	ntb	ntb	CBS - Monitor Sociaal Domein Wmo (BBV-WSJG)
Algemeen rapportcijfer dienstverlening Werk & Inkomen	6,7 (2017) 7,2 (2019) 7,5 (2022)	-	-	7,8	Klantervaringsonderzoek, gemeente Leiden (tweejaarlijks)
% jongeren met jeugdhulp van alle jongeren tot 18 jaar	14,4 (2019) 14,3 (2020) 16,1 (2021)	11,5	11	11	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
% jongeren met jeugdreclassering	0,3 (2019) 0,3 (2020) nbn (2021)	-	0	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
% jongeren met jeugdbescherming	0,8 (2019) 0,8 (2020) 0,9 (2021)	-	ntb	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren	25 (2019) 22 (2020) 9 (2021)	-	15	15	Stichting Halt (BBV-WSJG)
% jongeren met delict voor rechter	1 (2019) 0 (2020) 0 (2021)	-	0	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
Prestatie-indicatoren					
Aantal personen werkzaam op beschutte werkplek op peildatum 31 december	2018: 2 2019: 4 2020: 5 2021: 8	6	10	15	DZB Leiden
Aantal gestarte re-integratietrajecten	2018: 153 2019: 127 2020: 76 2021: 89	n.v.t.	110	150	Kwartaalrapportage Werk & Inkomen, gemeente Leiden

Wat mag het kosten?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
1A Actieve en gezonde inwoners	Lasten	4.280	4.149	4.450	4.509	4.623	4.439
	Baten	-1.656	-704	-723	-723	-723	-723
Saldo		2.624	3.445	3.727	3.786	3.900	3.717
1B Zelfredzame inwoners	Lasten	8.221	9.935	9.422	9.510	9.331	9.128
	Baten	-1.148	-1.081	-1.121	-1.121	-1.121	-1.121
Saldo		7.073	8.854	8.301	8.388	8.209	8.007
1C Ondersteunde inwoners	Lasten	20.017	20.166	21.394	21.247	20.990	20.958
	Baten	-7.261	-5.714	-6.381	-6.381	-6.381	-6.381
Saldo		12.757	14.452	15.013	14.867	14.610	14.577
Programma	Lasten	32.518	34.250	35.267	35.266	34.944	34.526
	Baten	-10.064	-7.499	-8.225	-8.225	-8.225	-8.225
Saldo van baten en lasten		22.454	26.751	27.042	27.041	26.719	26.301
Reserves	Toevoeging	1.499	1.666	1.564	1.455	1.325	108
	Onttrekking	-2.415	-3.032	-2.461	-2.004	-1.869	-552
Mutaties reserves		-916	-1.366	-897	-549	-545	-444
Resultaat		21.538	25.385	26.145	26.492	26.174	25.856

Verklaring 2023 ten opzichte van 2022 > € 50.000

1A Actieve en gezonde inwoners

Binnen de programma's 1A, B en C is een groot deel van het verschil tussen de begroting 2022 en de begroting 2023 te verklaren door het relatief hoge materiële indexeringspercentage van 5% dat we in 2023 toepassen. Voor programma 1A bedraagt dit indexeringsbedrag € 107.000. Nu valt het verschil binnen programma 1A ten opzichte van 2022 mee, omdat in 2022 onder andere nog een coronasteunbedrag aanwezig was voor kunst en cultuur. Dit bedrag van € 75.000 is aangevraagd en toegekend aan tien kunst- en cultuurinstellingen in Leiderdorp.

1B Zelfredzame inwoners

Naast het 5% indexatie-effect van € 266.000 binnen programma 1B, voeren we een ophoging van de afdracht aan Incluzio Leiderdorp in van € 92.500. Dit is onder andere voor de cao-loonstijgingen plus een toekenning van extra compensatie vanuit de rijksregeling van 1,13% Jeugd/Wmo.

1C Ondersteunde inwoners

Ook voor programma 1C is de indexatie aanzienlijk, namelijk € 700.000. Dit komt vooral door de afdracht die we aan de Service Organisatie Zorg (SOZ) Jeugd doen van ruim € 5 miljoen. Ook de Wmo en de algemene bijstand kosten respectievelijk meer dan € 4 miljoen en meer dan € 1 miljoen. Samen zorgen ze dan ook voor een aanzienlijke stijging door het indexeringspercentage, respectievelijk € 215.000 en € 52.000.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Reserve sociaal domein	Toevoeging	1.499	1.666	1.564	1.455	1.325	108
	Onttrekking	-2.415	-3.032	-2.461	-2.004	-1.869	-552
Saldo		-916	-1.366	-897	-549	-545	-444
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-916	-1.366	-897	-549	-545	-444

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A: Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

We versterken de economische structuur van Leiderdorp door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren. Dit doen we door nauw samen te werken met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemers Vereniging (LOV), Economie071, andere (Leidse regio)gemeenten en de provincie. We scheppen kaders en we faciliteren ondernemers met zoveel mogelijk ruimte om te ondernemen.

Samen met onze inwoners, ondernemers en andere partners werken we aan onze ambities. Die leiden tot een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat in Leiderdorp.

Doel	Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door te bouwen aan een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat				
Subdoel	1. Een gunstiger vestigingsklimaat in Leiderdorp.	2. Een gunstiger vestigingsklimaat in de Leidse regio.	3. Een duurzamere Leiderdorpse samenleving met een circulaire economie.	4. Een volledig CO2-neutraal Leiderdorp in 2050	5. Vergroten weerbaarheid van Leiderdorp.
Activiteiten 2023	1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit.	2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking.	3.1 We stellen een afval- en grondstoffenbeleid op.	4.1 We stimuleren, faciliteren en werken samen met inwoners, ondernemers en instellingen om onze leefomgeving te verduurzamen.	5.1 We zetten acties in om de weerbaarheid van de gemeente te versterken.
	1.2 We versterken de organisatiegraad van ondernemers.	2.2 We voeren de Retailvisie Leidse regio uit.	3.2 We voeren een gratis energiescan uit voor verduurzaming van bedrijfspanden.	4.2 We herijken de duurzaamheidsagenda en geven daar uitvoering aan.	5.2 We maken de problematiek van illegale bewoning inzichtelijk en stellen een plan van aanpak op.
	1.3 We vullen de ontwikkeling van het terrein van het oude gemeentehuis in.	2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.	3.3 We passen moderne en duurzame ledverlichting toe.	4.3 We maken een uitvoeringsplan voor de warmtetransitievisie en geven concreet aan met welke wijken en gebieden we aan de slag gaan.	
	1.4 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.			4.4 We stellen een routekaart op voor het verduurzamen van ons eigen vastgoed.	
	1.5 We zetten in op sterkere samenwerking met de LOV.			4.5 We stellen samen met de regio een Regionale Energiestrategie 2.0 op en stellen deze vast.	

Doel Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door te bouwen aan een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat					
	1.6 We richten een klankbordgroep voor ondernemers op.			4.6 We onderzoeken voor Leiderdorp concrete 'zoekgebieden' voor het opwekken van duurzame elektriciteit en opslag.	
	1.7 We zetten een ondernemersportaal op en verbeteren de website waar nodig.			4.7 We zetten in op zonnepanelen op daken en stellen een routekaart op.	
	1.8 We geven een passende bestemming aan het IKEA-terrein.			4.8 We helpen inwoners, ondernemers en instellingen minder energie te gebruiken en meer energie op te wekken door het ondersteuningsaanbod verder uit te rollen.	
	1.9 We gaan door met bedrijfsbezoeken met de LOV.			4.9 We pakken energiearmoede aan.	

Wat willen we bereiken?

1. Een gunstiger vestigingsklimaat in Leiderdorp.

In Leiderdorp bouwen we aan een gunstig vestigingsklimaat. Bijvoorbeeld door vraag en aanbod te matchen en te zorgen dat onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt. We geven ruimte aan ondernemers om te ondernemen, versterken de economische kerngebieden in onze gemeente en blijven werken aan de veerkracht van de economie van Leiderdorp.

2. Een gunstiger vestigingsklimaat in de Leidse regio.

De Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf.

3. Een duurzamere Leiderdorpse samenleving met een circulaire economie.

We stimuleren initiatieven van het bedrijfsleven gericht op een duurzaam gebruik van middelen. We stellen als doel dat het aantal kilo's restafval in 2026 fors is verminderd. We voldoen zo snel mogelijk na 2026 aan de VANG-norm (Van Afval Naar Grondstof).

4. Een volledig CO2-neutraal Leiderdorp in 2050.

We hebben drie operationele doelen:

1. In 2025 stoot de gemeente Leiderdorp 30% minder CO2 uit (zie activiteiten 4.1 tot en met 4.4).
2. In 2050 zijn we een energieneutrale regio en in 2030 wekken we als regio 1,05 TWh duurzame elektriciteit op (zie activiteiten 4.5 tot en met 4.7).
3. In 2030 verbruiken we (als regio) 11% procent minder energie (zie activiteiten 4.8 en 4.9).

De gemeente Leiderdorp wil in 2050 volledig CO2-neutraal zijn. Als eerste stap willen we onze CO2-uitstoot in 2025 al met 30% reduceren. Dit betekent dat we flink aan de slag gaan. De duurzaamheidsagenda geeft houvast, met een thematische aanpak gericht op energie, mobiliteit, afval en klimaat. We voeren de duurzaamheidsdoelstelling samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers uit.

Op regionaal niveau zetten we in op een energieneutrale regio. Samen met onze partners hebben we een Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0). Een volgende concretiseringslag vindt plaats in de RES 2.0. Lokaal blijven we onze inwoners, ondernemers en instellingen stimuleren om hun leefomgeving te verduurzamen. In de Leidse regio gaan we komend jaar intensief samenwerken aan een regionaal warmtesysteem.

5. Vergroten weerbaarheid van Leiderdorp.

We willen de weerbaarheid van de gemeente vergroten. Als we ons meer bewust zijn van de aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit, als we signalen herkennen en adequaat handelen, ontstaat meer veiligheid en een gunstiger economisch klimaat voor bonavide ondernemers.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit.

Het economisch beleidsplan is de rode draad in het economisch beleid van Leiderdorp de komende jaren. We voeren de doelstellingen en acties in het plan uit.

1.2 We versterken de organisatiegraad van ondernemers.

Een sterkere organisatiegraad van ondernemers bevordert het functioneren van bedrijventerreinen en andere economisch belangrijke gebieden. We gaan actief het gesprek aan met de LOV om dit actiepunt gebiedsgericht in te vullen.

1.3 We vullen de ontwikkeling van het oude terrein van het gemeentehuis in.

Nu de uitbreiding van de Winkelhof conform de afspraken met de gemeente niet doorgaat, overleggen we met Wereldhave over de invulling van het terrein van het oude gemeentehuis. Woningbouw, passend bij de omgeving, ligt voor de hand.

1.4 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.

De Leidse regio is een echte kennisregio, met sterke onderwijs- en zorginstellingen en een bioscience-sector van wereldniveau. Ondanks de coronacrisis is de regionale economie veerkrachtig, de economische vooruitzichten zijn rooskleurig. Tegelijkertijd vallen bepaalde groepen nog steeds buiten de boot. Terwijl de krapte op de arbeidsmarkt verder toeneemt. Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt begint met onderwijs dat jongeren de juiste vaardigheden en kennis meegeeft om aan de vraag van werkgevers te voldoen.

1.5 We zetten in op sterkere samenwerking met de LOV.

We overleggen bij voorkeur eens per jaar (of zoveel vaker als nodig) afzonderlijk met de Leiderdorpse Ondernemers Vereniging (LOV). Het is belangrijk dat de gemeentelijke organisatie goed benaderbaar is. We willen de korte lijnen en het persoonlijk contact behouden.

1.6 We richten een klankbordgroep voor ondernemers op.

We richten de klankbordgroep economisch beleid op. Het doel is een vertegenwoordiging van ondernemers in Leiderdorp actiever te betrekken bij het economisch beleid van de gemeente. Zodat we feedback krijgen over de voortgang van het Economisch beleidsplan en de daaraan gekoppelde acties. De klankbordgroep heeft vooral een toetsende rol, maar kan ook een adviserende rol hebben als het college van B&W ergens een besluit over kan nemen. De klankbordgroep heeft geen beslissende stem en ook geen directe rol in lopende projecten.

1.7 We zetten een ondernemersportaal op en verbeteren de website waar nodig.

We willen de relatie en samenwerking met ondernemers versterken. Onder andere door de informatievoorziening naar ondernemers, waar nodig, te verbeteren. Als gemeente hebben we een faciliterende rol, we moeten procedures vereenvoudigen. Denk aan het opstellen van een stappenplan voor vergunningverlening.

1.8 We geven een passende bestemming aan het IKEA-terrein.

Het IKEA-terrein en de A4-zone bekijken we in samenhang met de transformatie van de Baanderij. Dit doen we vanwege de compensatie van bedrijfsterreinen en het uitplaatsen van bedrijven uit De Baanderij.

1.9 We gaan door met bedrijfsbezoeken met de LOV.

Ongeveer een keer per kwartaal jaar bezoekt de wethouder met de portefeuille economie samen met de LOV een aantal Leiderdorpse ondernemers. Het doel is kennismaking met lokale ondernemers en hun ondernemingen. Ook vergroten we zo de betrokkenheid van de gemeente.

2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071).

De economieën van Leiderdorp en de regiogemeenten zijn verbonden. Daarom zet Leiderdorp in op regionale economische samenwerking. Leiderdorp profileert zich als actief dorp tussen stad en land. Dit uiten we onder andere door de samenwerking in de regio actief te continueren en daarin onze rol en ons profiel nadrukkelijk een plek te geven. We willen elkaar regionaal versterken vanuit ieders onderscheidende karakter. De samenwerking met Economie071 is een van de manieren om met ondernemers, onderwijs en overheid ('triple helix') binnen de Leidse regio via concrete projecten onze economie te versterken. We verlengen het convenant met Economie071 voor twee of vier jaar. Op dit moment stelt Economie071 een nieuw uitvoeringsplan op. Daarin staat op welke thema's de regiogemeenten een verdiepingsslag kunnen maken.

2.2. We voeren de Retailvisie Leidse regio uit.

In de regionale Retailvisie geeft Economie071 de opdracht om de winkelgebieden in de Leidse regio sterker en toekomstbestendig te maken. Alle deelnemende gemeenten stelden de visie in 2016 vast. In 2017 startte de uitvoering, op basis van een uitvoeringsplan, met voor elk winkelgebied een actieplan, een plan van aanpak of een ontwikkelingsstrategie. Ook maakte en publiceerde onderzoeksbureau Blaauwberg een Retailmonitor. De Retailvisie is, onder andere door de uitbraak van corona, wat blijven sluimeren. Op dit moment inventariseren de

deelnemende gemeenten of ze het eerder gemaakte kader kunnen herbekrachtigen, of ze behoefte hebben aan nog een Retailmonitor en hoe ze hier verder invulling aan gaan geven.

2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.

Wil de economie goed blijven draaien met voldoende banen, dan moeten bedrijven ruimte krijgen voor vestiging en uitbreiding. Zij zijn de motor voor werkgelegenheid in Leiderdorp en de regio. De ruimtelijke strategie moet bijdragen aan het versterken van de economische potentie van de regio. Bedrijventerreinen zijn een belangrijke factor, wij willen deze toekomstbestendig houden. In de strategie staat dat ondernemers zich met gemeenten inzetten voor verduurzaming van het vastgoed, beperking van het energiegebruik, klimaatadaptatie en de opwekking van groene energie. Zo worden de terreinen toekomstbestendiger en verbetert het vestigingsklimaat.

3.1 We stellen een afval- en grondstoffenbeleid op.

De VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) is een landelijke norm voor een circulaire economie. De landelijke VANG-doelstelling is 30 kilo restafval per persoon per jaar in 2025. Elke gemeente kiest een eigen route naar een circulaire economie, passend bij de specifieke omstandigheden. Uitgangspunt voor ons afval- en grondstoffenbeleid is het scenario dat de gemeenteraad koos, met een eigen route in relatie tot de landelijke VANG-doelstelling.

3.2 We voeren een gratis energiescan uit voor de verduurzaming van bedrijfspanden.

Met de energiescan motiveren we bedrijven om bij te dragen aan onze duurzaamheidsdoelstellingen.

3.3 We passen moderne en duurzame ledverlichting toe.

We willen dat eind 2023 meer dan 40% van de lichtpunten in de openbare ruimte uit ledverlichting bestaat. Zo verlichten we de openbare ruimte beter en besparen we tegelijkertijd energie.

4.1 Wij stimuleren, faciliteren en werken samen met inwoners, ondernemers en instellingen om onze leefomgeving te verduurzamen.

Ook in 2023 willen we onze inwoners, instellingen en ondernemers faciliteren en stimuleren om energie te besparen en op te wekken. Dit is een continu proces. We gaan door met voorlichting via de campagne Goed: www.goedleiderdorp.nl. We organiseren informatiebijeenkomsten en ondersteunen de energieambassadeur en energiecoaches. Daarnaast stellen we energiescans beschikbaar aan inwoners, instellingen en ondernemers, zodat ze inzicht krijgen in de bespaar- en opwekcapaciteit van hun woning of gebouw. Dit doen we individueel maar ook op wijkniveau. Ook verstrekken we duurzaamheidsleningen en stimuleringsleningen voor het verduurzamen van woningen en gebouwen.

Daarnaast leveren we een belangrijke bijdrage aan de 'duurzame basisvorming' van de jeugd in Leiderdorp. We bieden educatie en communicatie op onze duurzaamheidsdoelstellingen aan. We hebben een aanbod voor het basisonderwijs en organiseren activiteiten met de focus op klimaat(adaptatie), energie, afval- en grondstoffen(beleid) en natuur & biodiversiteit.

4.2 We herijken de duurzaamheidsagenda.

De duurzaamheidsagenda 2017-2025 beschrijft onze eerste stappen op weg naar een CO2-neutrale gemeente. In 2023 actualiseren we onze strategie. Als het nodig is stellen we onze ambitie, doelen en uitgangspunten bij.

4.3 We maken een uitvoeringsplan voor de transitievisie warmte en geven concreet aan met welke wijken en gebieden we aan de slag gaan.

In de transitievisie warmte staat met welke kansrijke wijken we voor 2030 aan de slag gaan. We kozen deze wijken op basis van een afwegingskader dat onder andere rekening houdt met tijdpad, kansen, risico's en kosten. We maken een uitvoeringsplan met daarin duidelijk de stappen in de uitvoering en de wijken waarmee we starten. We blijven inzetten op besparen en stimuleren van initiatieven.

4.4 We stellen een routekaart op voor het verduurzamen van ons eigen vastgoed.

Het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed is een van onze speerpunten. In 2023 maken we concreet hoe we ons vastgoed de komende jaren kunnen verduurzamen.

4.5 We stellen samen met de regio een Regionale Energiestrategie 2.0 op en stellen deze vast.

In 2021 stelden we op Holland Rijnland-niveau de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) op. In de RES 1.0 staat de energieopgave van de regio. De RES 1.0 bevat ook het potentieel voor duurzame opwekking en besparingen en een voorstel om de energievraag en het aanbod bij elkaar te brengen. Het Rijk vraagt de RES-regio's de energiestrategieën elke twee jaar te herijken en een slag concreter te maken. In 2023 leveren we de RES 2.0 op.

4.6 We onderzoeken voor Leiderdorp concrete 'zoekgebieden' voor het opwekken van duurzame elektriciteit.

In de RES 1.0 zijn op regionaal niveau zoekgebieden vastgelegd voor het opwekken van zon- en windenergie. Zoekgebieden zijn locaties waar volgens de gemeenten ruimte is voor windturbines en zonnepanelen. Vooruitlopend op de RES 2.0 moeten we de concrete mogelijkheden van de zoekgebieden in Leiderdorp onderzoeken. De RES 1.0 wijst ook het gebied langs de A4 aan als zoekgebied. Het college vindt het belangrijk dat vooral inwoners profiteren van de uiteindelijke projecten. Daarom zetten we in op lokale cooperaties bij het realiseren van grootschalige opwek (windmolens)

4.7 We zetten in op zonnepanelen op daken en stellen een routekaart op.

In Leiderdorp stimuleren we het plaatsen van zonnepanelen op daken al langer, via de duurzaamheidslening aan inwoners. In 2023 ontwikkelen we, bij voorkeur samen met inwoners, ondernemers en instellingen, een plan voor meer zonnepanelen op daken.

4.8 We helpen inwoners, ondernemers en instellingen minder energie te gebruiken en meer energie op te wekken door het ondersteuningsaanbod verder uit te rollen.

Ook in 2023 blijven we onze inwoners, instellingen en ondernemers helpen om minder energie te gebruiken en meer energie op te wekken. We rollen het ondersteuningsaanbod verder uit. Dat aanbod sluit aan op de behoefte van de doelgroepen. Zo ondersteunen we de VVE-complexen en ondernemers bij het inzichtelijk maken van de mogelijkheden om hun panden te verduurzamen.

4.9 We pakken energiearmoede aan.

In 2022 maakten we een regeling om huishoudens met energiearmoede te helpen energiebesparende maatregelen te nemen. In 2023 gaan we hiermee verder. Ook ontwikkelen we een aanpak om energiearmoede te voorkomen. Zo werken we aan een inclusieve energietransitie.

5.1 We zetten acties in om de weerbaarheid van de gemeente te versterken.

De weerbaarheidsscan van de gemeente Leiderdorp die het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) maakte, geeft handvatten om de weerbaarheid van de gemeente te versterken. Acties richten zich op bewustwording, informatiepositie, beleidsvorming en handhaving.

5.2 We maken de problematiek van illegale bewoning inzichtelijk en stellen een plan van aanpak op.

Illegale bewoning is ongewenst en gerelateerd aan ondermijning. We maken deze problematiek in Leiderdorp inzichtelijk. Afhankelijk van de resultaten stellen we een plan van aanpak op.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inw.15 t/m 64jr	136,7 (2019) 146,3 (2020) 156,5 (2021)	onbekend	onbekend	geen actief beleid op streefwaarde	LISA (BBV-WSJG)
% hernieuwbare elektriciteit	5,1 (2019) 7,3 (2020)	-	-	-	Klimaatmonitor - Rijkswaterstaat (BBV-WSJG)
% demografische druk	81,5 (2020) 80,8 (2021)	80,0	-	-	CBS - Bevolkingsstatistiek (BBV-WSJG)
Funcziemenging	50,7% (2021) 50,8% (2020) 50,5% (2019)	onbekend	onbekend	geen actief beleid op streefwaarde	(BBV-WSJG)
Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner	189 (2019) 219 (2020) 205 (2021)	nntb	nntb	nntb	CBS statistiek Huishoudelijk afval (BBV-wsjg)

2B: Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Onze inwoners moeten prettig kunnen wonen in ons dorp tussen de stad en het Groene Hart. Er moeten voldoende passende woningen zijn, in een fijne woonomgeving en met een ruim aanbod aan sport-, spel- en cultuurvoorzieningen.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp		
Subdoel	1. Meer passende woonruimte.	2. Betere aansluiting van het gemeentelijk vastgoed op de behoefte van die partijen die bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen.	3. Meer veiligheid en minder criminaliteit in Leiderdorp.
Activiteiten 2023	1.1 We actualiseren de woonvisie.	2.1 We stellen een kadernota Vastgoed op voor een zo effectief mogelijk te beheren vastgoedportefeuille.	3.1 Op basis van een integraal veiligheidsbeleid formuleren we uitvoeringsplannen voor zowel preventie als repressie.
	1.2 We maken prestatieafspraken met coöperaties en de huurdersbelangenverenigingen.	2.2 We maken een routekaart verduurzaming gemeentelijke vastgoedportefeuille.	3.2 We versterken de samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen, zowel voor jeugd als volwassenen.
	1.3 We stellen een lokale Huisvestingsverordening op.	2.3 We stoten gemeentelijk vastgoed af dat geen beleidsdoel (meer) dient.	3.3 We stellen een handavingsbeleidsplan op.
	1.4 We doen onderzoek naar de wenselijkheid van het aanpassen van het RO-beleid op het thema wonen.		

Wat willen we bereiken?

1. Meer passende woonruimte.

We willen meer passende woonruimte creëren voor starters, ouderen, doorstromers, vestigers en bijzondere doelgroepen. Dat doen we door de bestaande woonruimte beter te benutten en het aantal woningen substantieel uit te breiden.

2. Betere aansluiting van het gemeentelijk Vastgoed op de behoefte van die partijen die bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen.

Het hebben van gemeentelijke vastgoed is geen doel op zich. De panden worden ingezet voor de huisvesting van organisaties die de gemeente beleidsmatig wil ondersteunen en voor de huisvesting van het ambtelijk apparaat. De gemeente exploiteert en onderhoudt de gemeentelijke vastgoedportefeuille zo optimaal mogelijk door constant te zoeken naar een balans tussen maatschappelijk nut en technisch en financieel rendement. Zij beheert, verhuurt en exploiteert (afhankelijk van de rol en type vastgoed) en zorgt structureel dat de opbrengsten (uit o.a. erfpacht, verhuur) in evenwicht zijn met alle beheerskosten van de gemeentelijke gronden en gebouwen.

3. Meer veiligheid en minder criminaliteit in Leiderdorp.

We willen de veiligheid op peil houden en waar mogelijk vergroten. Ook gaan we het gevoel van onveiligheid en criminaliteit tegen.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We actualiseren de woonvisie.

We stellen nieuw beleid op voor:

- Nieuwbouw: we streven naar een zo groot mogelijk aantal woningen in De Baanderij.
- Woningprogrammering nieuwbouw: we zetten in op 35% sociale huur en 30% betaalbare huur en/of betaalbare koop (tot de NHG-grens).
- Huisvesting bijzondere doelgroepen: we hebben woningen nodig voor statushouders, arbeidsmigranten, woonwagengewoners, spoedzoekers en personen met een woon-zorgvraag.
- Bestaande voorraad: we streven naar 30% sociale huur in voorraad.
- Ruimte voor experimenten: dit omvat tijdelijke en flexibele woonvormen.

1.2 We maken prestatieafspraken met coöporaties en de huurdersbelangenverenigingen.

We maken prestatieafspraken met Rijnhart Wonen en de huurdersbelangenverenigingen over nieuwbouw, levensloopbestendigheid, duurzaamheid, woonlastenbeperking en lokaal maatwerk om doorstroming te bevorderen.

1.3 We stellen een lokale Huisvestingsverordening op.

Deze verordening richt zich op mogelijkheden voor woningsplitsing en opkoopbescherming in de bestaande voorraad.

1.4 We doen onderzoek naar de wenselijkheid van het aanpassen van het RO-beleid op het thema wonen.

Het onderzoek richt zich op de volgende onderwerpen:

- Zelfbewoningsplicht, antispeculatiebeding bij gronduitgifte en anterieure overeenkomsten.
- Percentage sociale huur en middeldure huur in het bestemmingsplan, inclusief het opstellen van een doelgroepenverordening.

2.1 We stellen een kadernota Vastgoed op voor een zo effectief mogelijk te beheren vastgoedportefeuille.

We leggen duidelijke beleidskaders vast, maken de eigen rollen inzichtelijk en zorgen voor een compleet inzicht in het eigen vastgoedbezit. Voorafgaand aan het opstellen van de nota delen we een uitgangspuntennotitie met de gemeenteraad voor de koers en de richting.

2.2 We maken een routekaart verduurzaming gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Het bestuur zet in op het versneld verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties. De routekaart vertaalt deze ambities naar een overzicht met concrete projecten, middelen en uitvoeringsdata. Deze nota stellen we integraal op met het team duurzaamheid.

2.3 We stoten gemeentelijk vastgoed af dat geen beleidsdoel (meer) dient.

De volgende panden staan op de planning voor afstoten: Hoogmadeseweg 62 (verwachting 2022), de Simon Smitweg 9 en 11 (verwachting 2023-2024) en de Buitenhoflaan 1 (vanaf 2024).

3.1 Op basis van een integraal veiligheidsbeleid formuleren we uitvoeringsplannen voor zowel preventie als repressie.

De gemeenteraad stelt het integraal veiligheidsbeleid voor de komende 4 jaar vast. Samen met de gemeenteraad, ondernemers, inwoners en veiligheidspartners benoemen we de veiligheidsprioriteiten. Deze prioriteiten omschrijven we vervolgens SMART in een uitvoeringsplan, conform het landelijke 'Kernbeleid Veiligheid'. Dit plan stelt het college vast. Vervolgens voeren we het plan uit. Daarbij hebben we altijd aandacht voor zowel preventie als repressie.

3.2 We versterken de samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen, zowel voor jeugd als volwassenen.

We blijven continu afstemmen en bepalen samen welke acties nodig zijn na incidenten en crises om deze zoveel mogelijk te voorkomen. Dit vraagt om maatwerk en extra inspanning richting partners en professionals in zowel de zorg- als de veiligheidsketen. Samen evalueren we incidenten en wanneer nodig passen we processen aan.

3.3 We stellen een handhavingsbeleidplan op.

Om de juiste keuzes te kunnen maken voor de handhaving op de openbare orde en veiligheid stellen we een handhavingsbeleidsplan op. Hierin staan de inzet en de bevoegdheden van de BOA's.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Effectindicatoren					
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	0,2 (2019) 21,5 (2020) nmb (2021)	-	-	-	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research (BBV-WSJG)
Rapportcijfer dat Leiderdorpers hun buurt geven	8,0 (2019) 8,2 (2021)	8,0	8,0	8,5	inwonersenquête
Misdrijven - Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	1,1 (2018) 1,7 (2020) 1,1 (2021)	1,1	1,1	1,0	CBS - Diefstallen (BBV-wsjg)
Misdrijven - Gewelddismisdrijven per 1.000 inwoners	2,8 (2018) 2,6 (2020) 2,6 (2021)	2,6	2,6	2,5	CBS - Criminaliteit (BBV-wsjg)
Misdrijven - Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,5(2018) 0,9 (2020) 0,7 (2021)	1,0	1,0	0,5	CBS = Diefstallen (BBV-wsjg)
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	3,2 (2018) 4,3 (2020) 3,7 (2021)	3,7	3,7	3,5	CBS Criminaliteit (BBV-wsjg)
Prestatie-indicatoren					

2C: Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een prachtig dorp om te wonen, te werken en te recreëren. Samen met onze ketenpartners werken we aan een leefomgeving die schoon, gezond en klimaatbestendig is. We investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid. Vanuit de Omgevingswet werken we aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige toedeling van functies.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving		
Subdoel	1. Vlot, veilig en duurzaam verplaatsen binnen en buiten Leiderdorp.	2. Een evenwichtige toedeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving.	3. Een uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen door nieuwbouw.
Activiteiten 2023	1.1 We bevorderen de doorstroming op de (hoofd)wegenstructuur.	2.1 We werken mee aan de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland.	3.1 Conform de gebiedsvisie werken we verder aan de transformatie van bedrijventerrein De Baanderij tot een aantrekkelijke woon-werklocatie.
	1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit.	2.2 We stellen randvoorwaarden (programma van eisen, nota van uitgangspunten of ontwikkelvisie) op voor ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan ons doel.	3.2 We werken aan de herontwikkeling van locatie De Buit met 100% sociale woningbouw.
	1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4.	2.3 We maken een ambitiebepaling voor de ontwikkeling van het IKEA-terrein.	3.3 Samen met Rijnhart Wonen werken we aan de herontwikkeling van locatie Pinksterbloem voor betere en meer sociale woningen.
	1.4 Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp.	2.4 Ruimtelijke ontwikkelingen waaraan we meewerken, begeleiden we projectmatig en toetsen we aan de vastgestelde uitgangspunten.	3.4 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van locatie Levensstroom met bijzondere (zorg)woonvormen.
	1.5 We actualiseren ons parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op.	2.5 We implementeren de Omgevingswet in onze beleidskaders en onze vergunningsprocessen.	3.5 We verkennen de mogelijkheden voor woningbouw op de locatie van de voormalige kleiwarenfabriek.
	1.6 We bevorderen het fietsgebruik en de fietsveiligheid, en geven verkeerseducatie.	2.6 We streven naar een evenwichtige indeling van de openbare ruimte voor de parkeer- en verplaatsingsbehoefte.	3.6 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van de locatie van het voormalige gemeentehuis en locatie Heinsiuslaan tot woningbouw.
	1.7 We verminderen overlast van verkeer en vervoer op de omgeving.	2.7 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.	

Doel Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving			
Subdoel	4. Vergroten van de biodiversiteit in Leiderdorp.	5. Versterken van de groenblauwe hoofdstructuur.	6. Verbeteren van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving.
Activiteiten 2023	4.1. We benoemen de biodiversiteitsdoelen van Leiderdorp.	5.1. We voeren de visie uit het groenen het waterstructuurplan uit.	6.1. We stellen een klimaatstrategie en een uitvoeringsplan op.
	4.2. We stellen een actieplan Hagen en Heggen op.		6.2. We stellen een strategische samenwerkingsagenda met het waterschap op.
	4.3. We zorgen voor meer diversiteit in het bomenbestand.		6.3. We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.
	4.4. We versterken de ecologische verbindingen tussen de grote groenvlakken en het buitengebied.		6.4. We werken aan bewustwording van inwoners en derden.
	4.5. We gaan door met het monitoren van de biodiversiteit via ons natuurmeetnet.		6.5. We vormen het gemeenteriool om naar een gescheiden stelsel.
	4.6. We zorgen dat het totale openbaar groen binnen de rode contour voldoende soortenvariatie heeft.		
	4.7. We leggen criteria vast voor de manier van herplant.		
	4.8. We versterken de ecologische groene ruimte in het oude dorp.		
	4.9. We maken samen met regiogemeenten en agrariërs een plan om weidevogels in de polders te beschermen.		

Wat willen we bereiken?

1. Vlot, veilig en duurzaam verplaatsen binnen en buiten Leiderdorp.

Voor alle economische en recreatieve activiteiten zijn verplaatsingen nodig. Een goed netwerk voor alle modaliteiten maakt dit mogelijk. Dit netwerk is er niet alleen een vlotte verbinding, maar moet ook veilig zijn. Daarnaast streven we naar een verduurzaming van alle verplaatsingen. Meer fietsen, meer openbaar vervoer en elektrificatie van het verkeer.

2. Een evenwichtige toedeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving.

Er zijn veel ruimtevragers en de beschikbare ruimte is schaars. Wij zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving.

3. Een uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen door nieuwbouw.

Om aan de vraag naar woningen te kunnen voldoen, zetten we in op uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen door nieuwbouw. We werken op grotere en kleine schaal en op kortere en langere termijn aan diverse ontwikkelingen.

4. Vergroten van de biodiversiteit in Leiderdorp.

Voor ons buitengebied is de grutto de indicatorsoort. Ons doel is dat er in 2027 evenveel grutto's in de Boterhuispolder zijn als de 31 die er in 2018 waren. En liefst natuurlijk méér. Op basis van een vertaalslag van de VN-doelen kijken we of er meer operationele doelen voor biodiversiteit bij moeten komen.

5. Versterken van de groenblauwe hoofdstructuur.

De groenblauwe hoofdstructuur in het groen- en het waterstructuurplan stelt de kaders voor het (her)inrichten van de openbare ruimte.

6. Verbeteren van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving.

In 2050 is de leefomgeving in Leiderdorp klimaatbestendig. Hiermee volgen we de landelijke doelstelling uit het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA).

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We bevorderen de doorstroming op de (hoofd)wegenstructuur.

De komende jaren ligt onze focus op de Leidse Ring Noord (LRN). We ronden de aanbesteding voor de Leiderdorpse tracédelen Engelendaal en Oude Spoorbaan begin 2023 af. De daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden start naar verwachting eind 2023. We blijven de omwonenden en direct belanghebbenden informeren over de voortgang en de uitvoering van de LRN.

Daarnaast houden we de wegen in goede conditie. Daaronder valt bijvoorbeeld ook de werking van de verkeersregelinstallaties. Een goed onderhouden en goed ingerichte weg zorgt voor een betere en veiligere doorstroming voor alle verkeersdeelnemers. Het klussenteam voert kleinere zaken uit om de veiligheid en beeldkwaliteit van de wegen op orde te houden.

1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit.

We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsvisie uit. In 2023 gaan of zijn zowel de Acacialaan als de Voorhoflaan in uitvoering. Andere projecten bereiden we in 2023 voor.

1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4.

Door de stikstofcrisis is de verbreding van Rijksweg A4 verdaagd. Het gemeentelijke doel blijft om te komen tot een oplossing voor het sluipverkeer door Leiderdorp heen en dit kan Leiderdorp niet alleen. Daarom zal de gemeente, samen met de buurgemeenten, bij Rijkswaterstaat en andere overheden blijven aandringen op een spoedige oplossing.

1.4. Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp.

De gunning van de nieuwe openbaarvervoersconcessie vindt in 2023 plaats. Samen met de andere Holland Rijnland-gemeenten geeft Leiderdorp input voor de eisen aan de concessie. Zodra de concessie is verleend gaat Leiderdorp in gesprek met de nieuwe concessiehouder om tot een optimaal netwerk te komen.

1.5. We actualiseren het parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op.

De visie Laadinfrastructuur is inmiddels vastgesteld. We verwachten dat het visiedeel Parkeren nog in 2022 wordt vastgesteld. Dan kunnen we dit in 2023 uitwerken, inclusief parkeervoorwaarden en parkeernormen. Daarbij nemen we ook het fietsparkeren mee.

1.6. We bevorderen het fietsgebruik en de fietsveiligheid, en geven verkeerseducatie.

De gemeente wil fietsen op verschillende manieren bevorderen. Niet alleen door de weginrichting aan te passen (onderdeel van de mobiliteitsnota's), maar ook door bijvoorbeeld verkeerseducatie te geven, aan jong en oud. We stimuleren fietsgebruik om mensen uit te auto te krijgen, gezonder te maken en de druk op het wegennetwerk te verminderen.

1.7. We verminderen overlast van verkeer en vervoer op de omgeving.

De meeste (economische) activiteiten gaan niet zonder verkeer en vervoer. De schaduwzijde is echter dat dit tot (geluids)overlast voor de omgeving kan leiden. De gemeente wil overlast waar mogelijk beperken. Dit doen we bijvoorbeeld door asfalt te vervangen voor stillere varianten als werkzaamheden plaatsvinden, maar ook door een actieplan geluid op te stellen. In 2023 presenteren we een nieuw plan, onder verantwoordelijkheid van de Omgevingsdienst.

2.1 We werken mee aan de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland.

We werken op regionaal niveau mee aan de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland (ROA). De ROA hangt samen met de Regionale Strategie Mobiliteit (RSM) en de Regionale Energie Strategie (RES), de actualisatie van de Regionale Woonagenda en de mogelijk toekomstige Regionale Landschapstrategie.

2.2 We stellen randvoorwaarden (programma van eisen, nota van uitgangspunten of ontwikkelvisie) op voor ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan ons doel.

Of we een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie opstellen is afhankelijk van de initiatieven en de voortgang bij derden. Het betreft ontwikkelingen die afwijken van het geldende bestemmingsplan. De gemeente vraagt een goede ruimtelijke onderbouwing van de initiatiefnemers. Afspraken over onder andere kosten leggen we vast in exploitatieovereenkomsten.

2.3 We maken een ambitiebepaling voor de ontwikkeling van het IKEA-terrein.

We kijken welke ontwikkelingen er spelen binnen de A4-zone. Zodat we kunnen bepalen of we de gebiedsvisie voor de A4-zone moeten actualiseren. We zijn met IKEA in overleg over de nieuwe bestemming voor het IKEA-terrein Bospoort. Vanwege de schaarste aan bedrijfsterrein binnen de regio en de plannen voor De Baanderij ligt een bedrijfsterreinontwikkeling voor de hand. In overleg met IKEA en in samenhang met de ontwikkeling van De Baanderij kijken we hoe we hier het beste vorm aan kunnen geven.

2.4 Ruimtelijke ontwikkelingen waaraan we meewerken, begeleiden we projectmatig en toetsen we aan de vastgestelde uitgangspunten.

We leggen ruimtelijke ontwikkelingen vast via ruimtelijke (planologische) procedures. Voor de begeleiding en realisatie van de ontwikkeling stellen we een projectteam samen. Vóór de uitvoering start, vindt een toetsing aan de vastgestelde uitgangspunten plaats.

2.5 We implementeren de Omgevingswet in onze beleidskaders en onze vergunningsprocessen.

De Omgevingswet is een wettelijke verplichting met als doel een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving. De datum van in werking treden (1 januari 2023) is nog (steeds) niet definitief, maar nemen we nu wel als uitgangspunt. We stellen algemene beleidskaders op voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, in de vorm van een omgevingsvisie. Ook stellen we een juridisch bindend kader op in de vorm van een omgevingsplan

(met een doorlooptijd tot en met 2030). We ontwikkelen het Digitaal Stelsel verder door. Dat gebeurt samen met de Servicepuntgemeenten in de Leidse regio.

2.6 We streven naar een evenwichtige indeling van de openbare ruimte voor de parkeer- en verplaatsingsbehoefte.

Infrastructuur heeft ruimte in de schaarse openbare ruimte nodig. We moeten altijd een afweging maken tussen de functies in de beperkte openbare ruimte. Zeker parkeren heeft een grote ruimteclaim. Daarnaast kunnen (geparkeerde) auto's het beeld en de kwaliteit van de openbare ruimte negatief beïnvloeden. In alle projecten en in de nieuwe nota parkeren kijken we hoe we de overlast van zowel bewegende als geparkeerde voertuigen kunnen minimaliseren, zonder dat de economische en recreatieve activiteiten eronder leiden.

2.7 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.

We betrekken buurtbewoners, scholen en kinderen bij de vernieuwing, verbetering en omvorming van speelplaatsen. Daarvoor organiseren we bewonersbijeenkomsten, sturen we bewonersbrieven en houden we enquêtes. Ook bij de herinrichting van bestaande formele speelplaatsen betrekken we inwoners proactief. We organiseren gesprekken om hen te enthousiasmeren en te overtuigen van het nut van adoptie. Initiatieven van bewoners ondersteunen we van harte, bijvoorbeeld door bewoners een (in)formele speelplaats te laten adopteren. In 2023 staan de volgende speelplaatsen op de planning: Bijdorp, Splinterlaan, Jan Wolkerspad, Dwarstocht, Florijn, Sportkooi Leyhof, Bernard Zweersstraat, Sternstraat, Penning/Schelling, de Kinderboerderij, Goudestein, Sportkooi Jachtslotpad, Middentocht, Johan Wagenaarstraat, Kloosterhof en de Hella Haassestraat.

3.1 Conform de gebiedsvisie werken we verder aan de transformatie van bedrijventerrein De Baanderij tot een aantrekkelijke woon-werklocatie.

De uitwerking van de gebiedsvisie leidt tot een concrete uitvoeringsstrategie en uitvoeringskaders. Hieronder vallen het ontwikkelkader (het stedenbouwkundig en ruimtelijk raamwerk, vaststelling naar verwachting in 2022), het kostenverhaal, de fondsvorming, de energiestrategie, intentieovereenkomsten met ontwikkelende partijen en de bedrijfsterreincompensatie. De strategie en de kaders vormen samen de voorwaarden voor de transformatie. We doen ook onderzoek naar versnellingsmogelijkheden voor de locaties Leidsedreef (LOI) en Lijnbaan (KPN).

3.2 We werken aan de herontwikkeling van locatie De Buit met 100% sociale woningbouw.

In 2017 nam de raad een motie aan over de herontwikkeling van De Buit tot sociale woningbouw. Wij stellen voor deze herontwikkeling een nota van uitgangspunten op. De inhoud van de motie is het uitgangspunt voor de woningbouw: 100% sociaal en een substantieel aantal kleine wooneenheden die geschikt zijn voor ouderen en starters. Verder is voor de herontwikkeling naar woningbouw een wijziging van de bestemming nodig. De uitvoering van het project vindt in afstemming met Rijnhart Wonen plaats.

3.3 Samen met Rijnhart Wonen werken we aan de herontwikkeling van locatie Pinksterbloem voor betere en meer sociale woningen.

In nauwe samenwerking met Rijnhart Wonen werken wij volgens de vastgestelde nota van uitgangspunten en het bestemmingsplan verder aan het project Pinksterbloem. De sloop van de bestaande woningen staat vóór de zomer van 2023 gepland. De bouw van de 92 sociale woningen start naar verwachting in de loop van de tweede helft van 2023. Vervanging van het riool en herinrichting van de openbare ruimte zijn onderdeel van de herontwikkeling.

3.4 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van locatie Levensstroom met bijzondere (zorg)woonvormen.

De locatie Levensstroom aan de Elisabethhof wordt op verzoek van de eigenaren herontwikkeld tot een multifunctionele locatie, met de nadruk op wonen in combinatie met zorg. Op basis van de gesloten intentieovereenkomst stellen we randvoorwaarden op en doen we verder onderzoek naar de haalbaarheid.

3.5 We verkennen de mogelijkheden voor woningbouw op de locatie van de voormalige kleiwarenfabriek.

Samen met de eigenaar verkennen we de mogelijkheden voor de herbestemming van de voormalige kleiwarenfabriek (Doeslaan 32-34) naar een woonlocatie. Bij het opstellen van de ruimtelijke randvoorwaarden hebben we nadrukkelijk aandacht voor het behoud van de cultuurhistorische waarden.

3.6 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van de locatie van het voormalige gemeentehuis en locatie Heinsiuslaan tot woningbouw.

De eigenaar van het plot oude gemeentehuis wil daar graag woningen bouwen. Hetzelfde geldt voor de locatie Heinsiuslaan, waar een parkeergarage zou komen voor de uitbreiding van het winkelcentrum. Samen met de eigenaar verkennen we welke mogelijkheden er zijn binnen de vastgestelde spelregels voor bouwhoogte. We betrekken daar ook de omgeving bij. Ook de eis van 35% sociale woningen en 30% betaalbare woningen nemen we mee.

4.1 We stellen de biodiversiteitsdoelen van Leiderdorp vast.

Eind 2022 vindt de VN-Biodiversiteitstop plaats in Montreal. De nieuwe doelen voor 2030 die daaruit komen, vertalen we naar Leiderdorp. We onderzoeken welke nieuwe manieren we kunnen inzetten om deze doelen te bereiken.

4.2 We stellen een actieplan Hagen en Heggen op.

We stellen een actieplan Hagen en Heggen op. We willen bij inwoners en ondernemers de waarde van deze groenelementen voor de biodiversiteit en klimaatbestendigheid van Leiderdorp onder de aandacht brengen.

4.3 We zorgen voor meer diversiteit in het bomenbestand.

Meer diversiteit in het bomenbestand geeft een aantrekkelijk beeld van de openbare ruimte. Tegelijkertijd verlaagt meer diversiteit de kans op massale uitval bij ziektes en/of plagen.

4.4 We versterken de ecologische verbindingen tussen de grote groenvlakken en het buitengebied.

Dankzij ecologische verbindingen kunnen diverse inheemse planten- en diersoorten zich in stand houden en zelfs uitbreiden. We nemen onder andere deel aan Groene Cirkel Bijenlandschap en de Leidse Ommelanden. Daarnaast stellen we standaardprofielen op voor onze verschillende typen natuurvriendelijke oevers, inclusief besteksteksten en beheermaatregelen. Die geven we vervolgens bij ruimtelijke projecten als randvoorwaarden mee om het areaal natuurvriendelijke oevers verder uit te breiden.

4.5 We gaan door met de monitoring van de biodiversiteit via ons natuurmeetnet.

Dankzij het meetnet ontstaat een beeld van de soorten die voorkomen in de gemeente, hoe algemeen ze zijn en hoe de verspreiding is. Na afronding van telronde 2 (in 2023) kunnen we een eerste trendberekening maken.

4.6 We zorgen dat het totale openbaar groen binnen de rode contour voldoende soortenvariatie heeft.

Bij ruimtelijke ontwikkelprojecten en wijkvervangingsopgaven geven we uitgangspunten voor de juiste soortenvariatie mee.

4.7 We leggen criteria vast voor de manier van herplant.

Voor herplant hebben we drie keuzes:

1. kwalitatieve herplant
2. vervanging op basis van aantallen
3. vervanging op boomwaarde

4.8 We versterken de ecologische groene ruimte in het oude dorp.

Bij de wijkvernieuwing in Oranjewijk en Doeskwartier-West kijken we of we het aantal natuurvriendelijke oevers en m2 bloemrijke berm kunnen uitbreiden. Daarnaast vervangen we het gazon rondom de bijzondere bomen door een mengsel van vlinderbloemige planten. In de Kerkwijk leggen we het accent meer op het toepassen van (cultivars van) inheemse boom- en heestersoorten met natuurwaarde, zoals nectarplanten voor bijen of besdragende soorten.

4.9 We maken samen met regiogemeenten en agrariërs een plan om weidevogels in de polders te beschermen.

Met de ondertekenaars van het weidevogelconvenant en de agrariërs werken we aan een collectief beheerplan voor de Boterhuispolder. Zo komen we tot een uitgekiend pakket van beheermaatregelen, met specifieke maatregelen voor de rustperiode, het legselbeheer, kruidenrijk grasland en extensieve beweiding. Vrijwillige deelname is het uitgangspunt.

5.1 We voeren de visie uit het groen- en het waterstructuurplan uit.

We geven de gestelde kaders als randvoorwaarden mee bij ruimtelijke ontwikkelprojecten en wijkvervangingsopgaven. Zodat we werk met werk kunnen maken.

6.1 We stellen een klimaatstrategie en een uitvoeringsplan op.

We vertalen de uitkomsten van de klimaatdialogen naar een klimaatstrategie en een uitvoeringsplan. Zo voeren we het landelijke DPRA uit.

6.2 We stellen een strategische samenwerkingsagenda met het waterschap op.

We maken samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland een strategische samenwerkingsagenda. De agenda is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en een klimaatbestendige leefomgeving.

6.3 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.

Leiderdorp doet mee aan Operatie Steenbreek. Het doel is inwoners en ondernemers stimuleren om hun tuin of bedrijfstuin te vergroenen. We brengen de negatieve gevolgen van verstening onder de aandacht. Denk aan minder biodiversiteit en klimaatverandering. Bovendien stroomt in tuinen met minder tegels minder regenwater direct naar de riolering. Periodes van langdurige droogte kunnen we dan beter opvangen. Daarom ontplooien we ook in 2023 activiteiten om onze inwoners bewuster te maken van de positieve effecten van vergroening. Als gemeente geven we het goede voorbeeld: waar mogelijk zetten we overbodige verharding om in groen. Dit nemen we onder andere in de wijkvervangingsprojecten mee.

6.4 We werken aan bewustwording van inwoners en derden.

Met campagnes, educatie, dialogen en een klimaatburgemeester vergroten we de bewustwording van onze inwoners, instellingen en ondernemers. En stimuleren we ze om ook hun eigen woon- en leefomgeving klimaatadaptief en waterrobuust in te richten. We gebruiken onder andere het milieueducatief programma van het Milieu Educatief Centrum (MEC) in Leiderdorp.

6.5 We vormen het gemeenteriool om naar een gescheiden stelsel.

Het gemengde rioolstelsel kan de huidige zware regenbuien onvoldoende verwerken. Dit kan tot vervuiling van het oppervlaktewater leiden. Bij rioolvervanging koppelen we daarom waar mogelijk de hemelwaterafvoer van verhardingen en gebouwen af. Dit doen we op basis van het IWKp en zoveel mogelijk wijkgericht.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Effectindicatoren					
% inwoners dat het groen als goed of uitstekend beoordeelt	65 (2019) 69 (2021)	-	71	-	inwonersenquête
% inwoners dat het wateronderhoud als goed of uitstekend beoordeelt	61 (2019) 70 (2021)	-	71	-	inwonersenquête
% inwoners dat het wegonderhoud als goed of uitstekend beoordeelt	45 (2019) 57 (2021)	-	60	-	inwonersenquête
% inwoners dat het onderhoud verkeersvoorzieningen als goed of uitstekend beoordeelt	60 (2019)	-	61	-	inwonersenquête
% inwoners dat het onderhoud aan straatmeubilair als goed of uitstekend beoordeelt	60 (2019) 59 (2021)	-	61	-	inwonersenquête
% inwoners dat het onderhoud aan speeltoestellen als goed of uitstekend beoordeelt	55 (2019) 65 (2021)	-	67	-	inwonersenquête
% inwoners dat actief is of actief te krijgen om het gemeentelijk groen te onderhouden	20 (2019) 21 (2021)	-	22	-	inwonersenquête
Prestatie-indicatoren					
Formele speelplaatsen	83 (2019) 74 (2020) 70 (2021)	62	67	62	speelruimteplan
Informele speelplaatsen	26(2019) 28 (2020) 32 (2021)	40	35	40	speelruimteplan

De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. In 2022 voerden we geen inwonersenquête uit, dit doen we om het jaar.

2D: Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De vragen vanuit onze klanten bepalen onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en instellingen uit de gemeente weten ons te vinden. Het Serviceplein (ons klantcontactcentrum) is de ingang voor alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Het bieden van efficiënte en vraaggerichte dienstverlening	
Subdoel	1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.	2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig.
Activiteiten 2023	1.1 We vergroten ons digitale productenaanbod.	2.1 We werken de werkprocessen uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025.
	1.2 We organiseren verkiezingen.	
	1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.	

Wat willen we bereiken?

1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.

We stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein biedt service bij het verkrijgen van alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Wij willen dat het voor de klant direct duidelijk is waar hij of zij terecht kan.

2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig.

Dankzij het gebruik van het VTH-pakket hebben we meer zicht en sturing op de procedure van vergunningverlening en de koppeling met handhaving en toezicht.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We vergroten ons digitale productenaanbod.

In 2023 gaat het project E-diensten online. Dan wordt het voor inwoners makkelijker om producten en diensten digitaal bij ons aan te vragen.

1.2 We organiseren verkiezingen.

Op 15 maart 2023 vinden de verkiezingen voor de Provinciale Staten en Waterschappen plaats. Op dit moment hebben we nog geen zicht op eventuele gevolgen van corona, bijvoorbeeld op de verkiezingsdagen of de locaties.

1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.

Om het jaar voeren we de inwonersenquête Leiderdorp uit, om de klanttevredenheid over de dienstverlening van onze gemeente te meten. De prestatie-indicatoren in de begroting zijn een doorvertaling van de prestatieindicatorenenquête voor dienstverlening van ‘Waarstaatjegemeente.nl’. In 2023 vindt de inwonersenquête weer plaats.

Daarnaast bewaken we de kwantitatieve indicatoren via de servicenormen dienstverlening.

2.1 We werken de werkprocessen uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025.

We voeren het VTH-beleidsplan in en optimaliseren het VTH-systeem. We houden rekening met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streefwaarde	Bron
Efectindicatoren					
% functiemenging	50,7 (2019) 51,1 (2020) 50,7 (2021)				CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research (BBV-WSJG)
Prestatie-indicatoren					
Website: % van de tijd dat de website bereikbaar is		98	98	98	
Website: % dat de website beschikbaar is op alle devices en te benaderen is via alle veelvoorkomende browsers		100	100	100	
Contactformulier & e-mail: % eenvoudige vragen waarop binnen 2 werkdagen een reactie wordt verstuurd		95	95	95	
Contactformulier & e-mail: % complexe vragen waarop binnen 10 werkdagen een reactie wordt verstuurd		95	95	95	
Facebook & Twitter: % vragen dat binnen 24 uur wordt beantwoord		95	95	95	
Telefoon: % inkomende gesprekken dat binnen 45 seconden wordt opgenomen		95	95	95	
Telefoon: % terugbelnotities dat binnen 2 werkdagen wordt afgehandeld		95	95	95	
Balie: % afspraken dat start op het afgesproken tijdstip		90	90	90	
Balie: % afspraken dat binnen 5 minuten wordt geholpen		95	95	95	
Post: % ontvangstbevestigingen dat binnen 2 werkdagen wordt verstuurd		95	95	95	
Meldingen: % meldingen dat binnen 5 werkdagen wordt afgehandeld		95	95	95	

Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren zijn nieuw. De eerste meetgegevens, de werkelijke percentages over 2022, zijn pas begin 2023 bekend. Op basis van die uitkomsten passen we de werkelijke percentages voor 2022 en de begrote percentages voor de komende jaren aan.

2E: Grondexploitaties

Inleiding

Gemeentelijke gronden kunnen door een grondexploitatie in ontwikkeling worden gebracht. Via de grondexploitatie hebben we inzicht in de kosten en opbrengsten, en kunnen we deze beheersen en controleren. De gemeente Leiderdorp heeft nog een beperkt aantal locaties via grondexploitaties in ontwikkeling.

Doel	Financiële bewaking grondexploitaties
subdoel	1. De financiële en inhoudelijke bewaking van grondexploitaties.
Activiteiten 2023	1.1 We beheren de lopende grondexploitaties.
	1.2 We bewaken de lopende grondexploitatie van Bospoort-Zuid (paviljoens en laanontsluiting).
	1.3 We onderzoeken het grondbeleid voor de transformatie van De Baanderij.

Wat willen we bereiken?

1. De financiële en inhoudelijke bewaking van grondexploitaties.

Voor grotere ruimtelijke ontwikkelingen van gebieden in of met gemeentelijk eigendom kunnen we een grondexploitatie opstellen. Zo krijgen we inzicht in de kosten en opbrengsten, en kunnen we deze beheersen en controleren.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We beheren de lopende grondexploitaties.

Elk halfjaar rapporteren we aan de raad over de voortgang en de actuele financiële situatie van de lopende grondexploitaties (rapportage GIG en voortgangsrapportage GIG). In de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) actualiseren we de projecten ook financieel. De rapportage GIG 2023 bieden we in het tweede kwartaal (voorafgaand aan de jaarrekening) ter vaststelling aan de raad aan. De voortgangsrapportage GIG 2023 is onderdeel van de tweede bestuursrapportage in het laatste kwartaal. We verwachten dat we in 2022 de grondexploitatie van de nieuwbouwontwikkeling Driemaster kunnen sluiten. De grondexploitatie Amaliaplein loopt voor financiële afhandeling mogelijk nog door in 2023.

1.2 We bewaken de lopende grondexploitatie van Bospoort-Zuid (paviljoens en laanontsluiting).

We stellen de laanontsluiting uit tot er meer duidelijkheid is over de ontwikkeling van Bospoort Noord en de paviljoens. Samen met de ontwikkelaar zoeken we kopers voor de nog beschikbare kavels. Daarbij kijken we ook naar de ontwikkelingen rond de actualisatie van de A4-zone, het IKEA-terrein in het bijzonder.

1.3 We onderzoeken het grondbeleid voor de transformatie van De Baanderij.

Op basis van de aanvullende ambitiebepaling voor de transformatie van De Baanderij stellen we de uitgangspunten voor het grondbeleid op.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streef-waarde	Bron
Efectindicatoren					
Voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording (BBV)			100 %	100 %	
Voldoen aan de Financiële Verordening			100 %	100 %	
Transformatie naar gebiedsvisie De Baanderij			10 %	10 %	
Prestatie-indicatoren					
Vaststellen GIG			100 %	100 %	
Vaststellen voortgangsrapportage GIG			100 %	100 %	
Bewaken begroting 2023 Bospoort- Zuid			100 %	100 %	
Ambitie inzet grondbeleid			100 %	100 %	

Wat mag het kosten?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	110	118	117	117	117	116
	Baten	-32	-14	-15	-15	-15	-15
Saldo		78	104	102	102	102	101
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	339	302	404	425	431	347
	Baten	-54	-454	-111	-87	-87	-87
Saldo		284	-152	293	338	344	260
2C Ruimte in het dorp	Lasten	8.749	6.530	10.586	10.757	11.226	11.516
	Baten	-6.834	-8.056	-7.679	-7.717	-7.772	-8.632
Saldo		1.915	-1.525	2.907	3.040	3.453	2.884
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	434	376	425	380	380	380
	Baten	-676	-511	-627	-627	-556	-556
Saldo		-241	-135	-202	-247	-176	-176
2E Grondexploitaties	Lasten	79	2.115	49	49	2.374	547
	Baten	-22	-2.543	-8	-8	-2.332	-505
Saldo		57	-428	41	41	41	41
Programma	Lasten	9.711	9.443	11.581	11.728	14.527	12.906
	Baten	-7.618	-11.578	-8.440	-8.454	-10.762	-9.795
Saldo van baten en lasten		2.093	-2.135	3.141	3.275	3.764	3.111
Reserves	Toevoeging	1.330	1.315	708	775	1.275	0
	Onttrekking	-6.238	3.739	-199	-40	-40	-40
Mutaties reserves		-4.908	5.054	509	735	1.235	-40
Resultaat		-2.814	2.919	3.650	4.010	4.999	3.071

Verklaring 2023 ten opzichte van 2022 > € 50.000

2A Werken en ondernemen in het dorp

Er zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

2B Wonen en recreëren in het dorp

Op volkshuisvesting begroten we minder afkoopsommen sociale woningbouw dan in 2022. Dit compenseert de andere kostenplaatsen, die een lichte stijging van de budgetten door indexering laten zien. Het netto effect is dat het saldo van dit deelprogramma sterk is opgelopen ten opzichte van de vorige begroting.

2C Ruimte in het dorp

In 2022 is éénmalig een extra toevoeging gedaan aan de voorziening afkoopsommen onderhoud voor de begraafplaats van € 496.000. Dit bedrag komt in 2023 niet meer voor waardoor de lasten op dit subprogramma weer dalen.

Op het onderwerp wegen verhogen we de toevoeging aan de voorziening voor groot onderhoud. Dit komt door de indexatie op materieel. Ook de andere kostensoorten van wegen stijgen. Hierdoor is er sprake van een toename van € 55.000 ten opzichte van 2022.

Bij openbare verlichting verdubbelen we de raming voor energielasten tot € 358.000. Voor het meerjarenbeeld schatten we een geleidelijke normalisatie in, maar wel nog steeds naar een hoger niveau dan we tot nu toe gewend waren.

Op groen- en boomonderhoud waren in 2022 verschillende incidentele lasten en onderlinge verschuivingen. Daardoor zien we in 2023 grotere mutaties. Wanneer we deze in onderlinge samenhang bekijken, blijft er een mutatie van maar € 23.000 over.

De verwerkingskosten voor afval nemen toe met € 95.000.

Ook binnen het terrein van riolering voorzien we een verdubbeling van de energielasten. Samen met de algemene indexering en toevoegingen aan de voorziening als gevolg van de doorrekening van de kapitaallasten op de investeringen resulteert dit in 2023 in een mutatie van € 103.621 ten opzichte van 2022.

Voor duurzaamheid was er in 2022 een bijdrage van € 134.000. Daardoor is er na indexatie van de budgetten nog een afname in de lasten van € 115.000.

Bij bestemmingsplannen ontstaat een verschil doordat in 2022 € 100.000 baten worden verwacht vanuit een exploitatieovereenkomst waar gelijke lasten tegenoverstaan. Deze incidentele post vervalt weer in 2023.

De opbrengsten afvalstoffenheffing/reinigingsrechten en rioolheffing stijgen met respectievelijk € 306.000 en € 115.000 door de voorgenomen verhoging van de belastingen. Daarnaast is er bij de rioolheffing sprake van een extra opslag van 3% conform het Integraal Waterketenplan 2019 - 2023 (IWKp). Deze verhogingen worden door de heffingskorting van € 800.000 op de afvalstoffenheffing ruimschoots teniet gedaan. De heffingskorting wordt voor drie jaar toegekend ter beperking van de woonlasten voor de inwoners van Leiderdorp. In 2026 nemen de baten dan ook weer toe met dit bedrag.

2D Dienstverlening in het dorp

Voor de inhaalslag exploitatievergunningen voor horecainrichtingen is in 2023 € 50.000 uitgetrokken. Verder constateren we dat er veel onzekerheden rond de omgevingsvergunningen van de grote projecten bestaan. Dit kan grote verschuivingen in legesopbrengsten tot gevolg hebben.

2E Grondexploitaties

Binnen de grondexploitaties ontstaat een verschil met 2022 omdat we gepland hebben om de grondexploitaties Amaliaplein en Driemaster in 2022 af te sluiten. De afronding van Bospoort Zuid hebben we doorgeschoven naar 2026. Het resultaat van de grondexploitaties verrekenen we met de reserve. Voor meer informatie verwijzen we naar paragraaf 7 Grondbeleid.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Reserve bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	292	881	183	500	1.000	0
	Onttrekking	-516	-40	-199	-40	-40	-40
Saldo		-224	841	-16	460	960	-40
Reserve omgevingsvergunning	Toevoeging	119	0	250	0	0	0
	Onttrekking	-109	-80	0	0	0	0
Saldo		10	-80	250	0	0	0
Reserve reiniging	Toevoeging	328	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-354	4.294	0	0	0	0
Saldo		-26	4.294	0	0	0	0
Reserve impl.kst. omgevingswet	Toevoeging	48	220	100	100	100	0
	Onttrekking	-158	-232	0	0	0	0
Saldo		-110	-12	100	100	100	0
Reserve integraal beheer	Toevoeging	381	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-4.706	-15	0	0	0	0
Saldo		-4.325	-15	0	0	0	0
Reserve duurzaamheid	Toevoeging	163	214	175	175	175	0
	Onttrekking	-395	-188	0	0	0	0
Saldo		-232	26	175	175	175	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		-4.908	5.054	509	735	1.235	-40

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A: Bestuur

Inleiding

We willen dat Leiderdorp een vitale samenleving blijft. Dit stimuleren we door te inspireren, te ondersteunen en ruimte te geven aan kennis, betrokkenheid en het oplossend vermogen in de samenleving. We streven naar tevreden inwoners die zich uitgenodigd voelen om te participeren. We vinden het de normaalste zaak van de wereld om inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers actief te betrekken bij het oplossen van gemeentelijke opgaven. We willen zelfs verdergaan en de opgaven en vraagstukken eerst samen ophalen en vervolgens samen oppakken, als gelijkwaardige partners. We benutten de aanwezige kennis, energie en talenten echt.

Doel	Het beleid is in hoge mate gericht op een actieve rol van inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven: gemeente, inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven trekken samen op om beleidsdoelstellingen te bereiken en uit te voeren en de dienstverlening te optimaliseren	
Subdoel	1. We vergroten de verbinding met onze inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven.	2. We verbeteren onze dienstverlening.
Activiteiten 2023	1.1 We verbeteren de participatie.	2.1 We voeren de tweejaarlijkse burgerpeiling uit en voeren de verbeterpunten door.
	1.2 We vergroten de verbinding met de inwoners.	

Wat willen we bereiken?

1. We vergroten de verbinding met onze inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven.

We willen dat onze inwoners tevreden zijn en zich uitgenodigd voelen om te participeren. Onze organisatievorm is flexibel en gericht op ontwikkeling. Dat biedt ruimte om verbeteringen snel door te voeren. We leren met elkaar steeds beter de verbinding met de inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers te maken. Zo geven wij alle partijen meer en meer de ruimte en het vertrouwen om mee te doen. Op deze manier verbeteren we de dienstverlening continu.

2. We verbeteren onze dienstverlening.

We hebben goede dienstverlening hoog in het vaandel staan. We willen hier continu verbeteringen in aanbrengen. Daarom optimaliseren we onze processen. Daarvoor moeten we wel ervaringen met onze dienstverlening ophalen. Dit doen we met een burgerpeiling.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verbeteren de participatie.

We stellen een toekomstbestendig participatiebeleid op. Met het participatiebeleid willen we een zo groot mogelijke groep op een laagdrempelige manier betrekken bij ontwikkelingen en opgaven van de gemeente. We willen ook de resultaten van de participatie zichtbaar maken.

1.2 We vergroten de verbinding met onze inwoners.

De coronapandemie heeft grote invloed gehad op de participatie van onze inwoners. We ontwikkelden nieuwe manieren om verbinding met onze inwoners te maken, bijvoorbeeld in hybride sessies. We ontwikkelen dit nu verder door naast de klassieke inwonersavonden. De wethouders vergroten hun zichtbaarheid in het dorp, onder andere met laagdrempelige inloopspreekuren op verschillende locaties in het dorp.

2.1 We voeren de tweejaarlijkse burgerpeiling uit en voeren de verbeterpunten door.

In 2023 voeren we de tweejaarlijkse burgerpeiling weer uit. De inwoners van Leiderdorp krijgen gerichte vragen over de dienstverlening van de gemeente Leiderdorp. We analyseren de uitkomsten van de burgerpeiling en voeren de verbeterpunten door in onze dienstverlening.

3B: Bedrijfsvoering en organisatie

Inleiding

De organisatie is de basis van waaruit we onze taken uitvoeren en onze ambities kunnen waarmaken. In 2022 zijn we gestart met de doorontwikkeling van onze organisatie.

Doel	We bouwen aan een toekomstbestendige organisatie en een bedrijfsvoering die daarbij past			
Subdoel	1. We hebben een langetermijnvisie op de organisatie.	2. De inrichting van de organisatie is optimaal.	3. De medewerkers als kapitaal van de organisatie staan in hun kracht. De organisatie is een lerende reflectieve organisatie.	4. De personele formatie is op orde.
Activiteiten 2023	1.1 We stellen de visie Leiderdorp 2040 op op en vertalen deze naar het passend type organisatie.	2.1 We ontwikkelen de inrichting van de organisatie door zoals opgenomen in het Plan Doorontwikkeling Organisatie.	3.1 Wij voeren individuele ontwikkelgesprekken en geven invulling aan de teamontwikkeling.	4.1 Langs de drie sporen zoals opgenomen in het Plan doorontwikkeling brengen wij de personele formatie verder in lijn met de opgaven van de organisatie.

Doel	We bouwen aan een toekomstbestendige organisatie en een bedrijfsvoering die daarbij past			
Subdoel	5. Leiderdorp streeft naar een organisatie waarin iedereen meedoet en voldoet aan afspraken conform inclusiviteit.	6. We hebben een robuuste en veilige Informatievoorziening.	7. Regionale samenwerking op bedrijfsvoering is op orde.	8. Leiderdorp is aanspreekbaar op integriteit.
Activiteiten 2023	5.1 We realiseren minimaal 5,56 garantiebanen conform de Banenafpraak.	6.1 We blijven doorontwikkelen om een robuuste en veilige informatievoorziening te waarborgen.	7.1 Wij realiseren optimale verhoudingen met de opvolger van Servicepunt 71 (gemeente Leiden) voor de uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken.	8.1 We actualiseren het integriteitsbeleid.

Wat willen we bereiken?

1. We hebben een langetermijnvisie op de organisatie.

De langetermijnvisie en strategie van Leiderdorp is in kaart en vertaald naar doelstellingen voor de organisatie. Leiderdorp heeft een keuze gemaakt in welke organisatie zij wil zijn, zowel identiteit als type.

2. De inrichting van de organisatie is optimaal.

De inrichting van de organisatie is dusdanig dat deze de opgaven voor de organisatie nu en in de toekomst aan kan. De processen zijn hierop aangesloten en actueel.

3. De medewerkers als kapitaal van de organisatie staan in hun kracht, de organisatie is een lerende reflectieve organisatie.

Zowel de individuele ontwikkeling als teamontwikkeling krijgt vorm, zodat deze bijdraagt aan het optimaal functioneren van de medewerkers. Bij de doorontwikkeling van de organisatie worden de medewerkers breed betrokken. Zij maken zelf onderdeel uit van de doorontwikkeling van de organisatie.

4. De personele formatie is op orde.

Leiderdorp wil taken op een goede en doelmatige wijze uitvoeren. Met de versterkingsmiddelen die door de raad beschikbaar zijn gesteld kunnen wij hier verder vorm aan geven.

5. Leiderdorp streeft naar een organisatie waar iedereen meedoet en voldoet aan afspraken conform inclusiviteit

In het sociaal akkoord van 23 april 2013 legden het kabinet en de centrale organisaties van werkgevers en werknemers afspraken vast over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid de overige 25.000 banen.

6. We hebben een robuuste en veilige informatievoorziening.

In 2021 zijn we gestart met de implementatie van een proces voor informatiebeveiliging. We werken met een Information Security Management System (ISMS). Hierin leggen we verantwoording af over een beperkt aantal processen en applicaties van de organisatie. In 2022 voegden we meer processen en applicaties toe, inclusief een uitgebreide risico-inventarisatie van de primaire en vitale processen voor de continuïteit van de dienstverlening.

7. Regionale samenwerking op bedrijfsvoering is op orde

Eind 2021 hebben we besloten om Servicepunt71 op te heffen en de regionale bedrijfsvoering onder te brengen bij de gemeente Leiden. Dit nieuw samenwerkingsverband gaat van start per 1 januari 2023.

8. Leiderdorp is aanspreekbaar op integriteit.

Integriteit houdt in dat iedereen die werkzaamheden verricht in dienst van de gemeente zich ervan bewust is dat hij of zij, ieder in de eigen functie, een publieke instelling vertegenwoordigt die het algemeen belang moet behartigen. Dat vraagt dat een ieder zijn of haar werk verricht op een professionele, verantwoorde en zorgvuldige manier, met aandacht voor dienstbaarheid en de vereiste vertrouwelijkheid.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We stellen de visie Leiderdorp 2040 op en vertalen deze naar het passend type organisatie

De visie Leiderdorp 2040 wordt opgesteld. Uit de visie volgt welk type organisatie het meest past bij de gemeente met oog voor differentiatie per organisatieonderdeel.

2.1 We ontwikkelen de inrichting van de organisatie verder door zoals opgenomen in het Plan Doorontwikkeling Organisatie

De rollen en verantwoordelijkheden van de medewerkers zijn helder gemaakt en eenduidig belegd. Wij werken aan het terugdringen van de kwetsbaarheid van de organisatie en hebben daarbij aandacht voor de eenpittersfuncties. Wij passen, daar waar nodig vanuit behoefte of ontwikkeling, inrichting en werkwijze in de teams aan. Opdrachtgever-opdrachtnemerschap is ons sturings-principe. Wij regelen dit nader in.

3.1 Wij voeren individuele ontwikkelgesprekken en geven invulling aan de teamontwikkeling

Met ontwikkelgesprekken geven wij vorm aan de ontwikkeling van de individuele medewerkers. We houden een medewerkersonderzoek en geven opvolging aan de uitkomsten. Per team wordt aandacht besteed aan de teamontwikkeling. In opmaat naar een lerende organisatie ontwikkelen we instrumenten voor reflectie.

4.1 Langs de drie sporen zoals opgenomen in het Plan doorontwikkeling organisatie brengen wij de personele formatie verder in lijn met de opgaven van de organisatie.

Het uitgangspunt is dat vast werk voor werk voor vaste medewerkers is. Inhuur zetten wij alleen dan in wanneer dit noodzakelijk is voor de continuïteit van de dienstverlening of de tijdelijke behoefte aan specifieke expertise. Wij zetten de versterkingsmiddelen in 2023 gericht en incidenteel in, in opmaat naar meer structurele invulling van de formatie. Wij stellen een plan op om het verzuim terug te dringen en te voorkómen en onderzoeken redenen van uitstroom om daarop te anticiperen. De arbeidsmarkt is krap. In aanloop naar de nieuwe arbeidsmarkt-strategie zetten wij stappen in het aanboren van een breder arbeidsmarktpotentieel.

5.1 We realiseren minimaal 5,56 garantiebanen conform de Banenafpraak

De overheid moet zorgen voor 25.000 garantiebanen. Voor Leiderdorp betekent dit dat we in 2023 5.56 garantiebanen moeten hebben in de organisatie. De gemeente loopt voor op het aantal banen dat wij moeten realiseren. Bij het opstellen van deze begroting zijn reeds 7,4 garantiebanen gecreëerd.

6.1 We blijven doorontwikkelen om een robuuste en veilige informatievoorziening te waarborgen

Alle vitale processen en systemen hebben continu herijking nodig. Actualisatie vindt plaats in continuïteitsplannen. We trainen met incidentoefeningen om de weerbaarheid van de organisatie bij mogelijke cyberincidenten te vergroten. We richten de crisisorganisatie in zodat deze ook is ingericht op cyberincidenten. Daarnaast blijven wij medewerkers trainen zodat zij weerbaar zijn op het gebied van informatiebeveiliging en privacy.

7.1 Wij realiseren optimale verhoudingen met de opvolger van Servicepunt 71 (gemeente Leiden) voor de uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken.

We organiseren professioneel opdrachtgeverschap. Leiderdorp stuurt op uitvoering van de dienstverlening door gemeente Leiden (regie). Wij kunnen daarmee beter sturen op de bedrijfsvoering en op de realisatie van projecten.

8.1 We actualiseren het integriteitsbeleid

Het integriteitsbeleid wordt herzien en vervolgacties worden waar nodig in gang gezet. De rol van vertrouwenspersoon integriteit wordt geactualiseerd.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streef- waarde	Bron
Effectindicatoren					
5.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen	7,4	5,2	5,56	5,75	
Prestatie-indicatoren					
Formatie fte per 1.000 inwoners	5,47 (2019) 5,25 (2020) 5,35 (2021)	5,18	5,23		Eigen gegevens (BBV)
Bezetting fte per 1.000 inwoners	5,25 (2019) 5,19 (2020) 5,16 (2021)	5,13	4,83		Eigen gegevens (BBV)
Apparaatkosten kosten per inwoner	551 (2019) 521 (2020) 564 (2021)	502	537		Eigen gegevens (BBV)
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	15 (2019) 14 (2020) 15 (2021)	2	3		Eigen gegevens (BBV)

3C: Regiozaken

Inleiding

De gemeente Leiderdorp voert haar bestuurlijke opgaven bestuurlijk zelfstandig uit. We werken samen met omliggende gemeenten en leggen verbindingen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo maken we gebruik van kennis en kunde binnen de regio. En werken we effectief en efficiënt voor onze inwoners. Deze uitgangspunten staan in de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden'. Voor het bestuurlijke deel van de toekomstvisie is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk het uitgangspunt.

Doel	Versterken van regionale samenwerking wanneer dat meerwaarde oplevert voor Leiderdorp		
Subdoel	1. Goede krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.	2. Goede krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.	3. Effectief sturen op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.
Activiteiten 2023	1.1 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.
	1.2 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.	2.2 De Leidse regio is geen automatische grens voor subregionaal samenwerken, ook met andere gemeenten in de Holland Rijnland-regio werken we samen aan doelen.	3.2 We bevorderen de financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de gemeenschappelijke regelingen door de instrumenten van de WGR te gebruiken.
	1.3 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.		3.3 We bieden de bestuurlijke informatie van de gemeenschappelijke regelingen uniform aan volgens de structuur van het Leiderdorps regiomodel.
			3.4 We vergroten het draagvlak voor Leiderdorps standpunten door coalities met andere gemeenten in de Holland Rijnland-regio aan te gaan.

Wat willen we bereiken?

1. Goede krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.

De vijf gemeenten in de Leidse regio - Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude - vormen samen een aaneengesloten gebied. Er komen steeds grotere opgaven op de Leidse regio af. Daarom willen we de krachten bundelen. In de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden' legde de raad vast dat we in eerste instantie samenwerken op de schaal van de Leidse regio: samenwerking waar mogelijk en wenselijk is het uitgangspunt. In de Toekomstvisie Leidse regio 2027 'Kwaliteiten versterken, krachten verenigen', die de vijf gemeenten in de Leidse regio vaststelden, staan de gezamenlijke kwaliteiten en ambities.

2. Goede krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. De Regionale Agenda 2019-2023 geeft richting aan de begrotingsafspraken en de verantwoording van Holland Rijnland. De regionale agenda benoemt

maatschappelijke opgaven voor economie & leefomgeving en maatschappij waaraan samenwerking in Holland Rijnland-verband bijdraagt.

3. Effectief sturen op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.

Ons steeds bewust zijn van de eigen rol en taak - opdrachtgever, opdrachtnemer, eigenaar of klant - is essentieel in de aansturing van de gemeenschappelijke regelingen. We benutten momenten in de planning-en controlcyclus van de gemeenschappelijke regelingen om invloed uit te oefenen, zoals de kadernota en de begroting.

4. Op veiligheidsthema's op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Veiligheidshuis en buurgemeenten

Veiligheid stopt niet bij gemeentegrenzen. Om de veiligheid op alle veiligheidsterreinen zo effectief en efficiënt mogelijk te waarborgen moeten we samenwerken. De schaal waarop kan verschillen per thema.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.

Voor Leiderdorp vormt de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en voor nieuwe onderwerpen. Om in bredere samenwerkingsverbanden meer impact te hebben, spreken we als Leidse regio waar mogelijk met één mond.

1.2 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.

Raadsleden, portefeuillehouders en ambtenaren ontmoeten elkaar regelmatig in regionaal verband. Binnen gemeenschappelijke regelingen zoals Holland Rijnland, convenanten zoals Economie071, andere samenwerkingsverbanden, verbonden partijen en op maatschappelijke thema's zetten we ons gezamenlijk in.

1.3 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.

Er vinden regelmatig portefeuillehoudersoverleggen plaats. In Leidse regio-verband organiseren portefeuillehouders voorafgaand aan regionale vergaderingen afstemming over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.

In de Regionale Agenda Holland Rijnland 2019-2023 staat per opgave wat de rol van het samenwerkingsverband Holland Rijnland is: beleidsvorming, platformfunctie en kennisdeling, uitvoering of project- en programmamanagement. Ook behartigt Holland Rijnland regionale belangen aan overlegtafels op provinciaal niveau, Zuidvleugelniveau en metropool- of Randstadniveau. Daarnaast is Holland Rijnland in een aantal gevallen namens de regio aanspreekpunt voor andere overheden of partijen.

2.2 De Leidse regio is geen automatische grens voor subregionaal samenwerken, ook met andere gemeenten in de Holland Rijnland-regio werken we samen aan doelen.

Veel opgaven werken we op subregionaal niveau uit. De Leidse regio is daarbij de eerste subregio. Wel kunnen we, afhankelijk van de opgave, ook naar coalities met andere gemeenten in de Holland Rijnland-regio zoeken. Denk aan de opgaven die de polders van Leiderdorp raken.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.

We volgen bestuurlijke ontwikkelingen nauwlettend en zetten actief in op sturing als het belang van Leiderdorp erom vraagt. Het college stemt strategisch af over de bekleding van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden. Ook met het oog op de extra bestuurlijke en ambtelijke inzet die bestuursfuncties vragen.

3.2 We bevorderen de financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de gemeenschappelijke regelingen door de instrumenten van de WGR te gebruiken.

Waar mogelijk nemen we zitting in de auditcommissies. Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen benadrukken we steeds dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Ook benadrukken we het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing. Daarbij maken we gebruik van de sturingsmogelijkheden die de aangepaste Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt.

3.3 We bieden de bestuurlijke informatie van de gemeenschappelijke regelingen uniform aan volgens de structuur van het Leiderdorps regiomodel.

Het Leiderdorps regiomodel is een manier van werken die invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo goed mogelijk in praktijk brengt. Onderdelen zijn het adviesproces en het gebruik van annotatieformats. Verder draagt het regiomodel bij aan eenduidigheid in de advisering en aan uitwisseling met andere regiogemeenten om belangen en standpunten af te stemmen.

3.4. We vergroten het draagvlak voor Leiderdorps standpunten door coalities met andere gemeenten in de Holland Rijnland-regio aan te gaan.

Een krachtige coalitie kan tijdens vergaderingen meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt. De delegaties van de Leidse regio-gemeenten treffen elkaar voorafgaand aan de vergaderingen van het algemeen bestuur van Holland Rijnland. Ook is het een goed gebruik om moties en amendementen met elkaar te delen.

Wat mag het kosten?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
3A Bestuur	Lasten	2.312	1.533	1.564	1.563	1.563	1.590
	Baten	-21	0	0	0	0	0
Saldo		2.291	1.533	1.564	1.563	1.563	1.590
3B Bedrijfsvoering	Lasten	9.482	10.005	9.802	9.973	9.984	9.897
	Baten	-230	-216	-105	-90	-90	-10
Saldo		9.251	9.789	9.698	9.883	9.893	9.887
3C Regiozaken	Lasten	2.739	2.777	2.379	2.288	2.288	2.288
	Baten	-219	-171	0	0	0	0
Saldo		2.521	2.606	2.379	2.288	2.288	2.288
Programma	Lasten	14.533	14.314	13.745	13.824	13.835	13.774
	Baten	-470	-386	-105	-90	-90	-10
Saldo van baten en lasten		14.063	13.928	13.640	13.734	13.745	13.764
Reserves	Toevoeging	200	100	100	100	100	0
	Onttrekking	-85	-174	0	0	0	0
Mutaties reserves		115	-74	100	100	100	0
Resultaat		14.178	13.854	13.740	13.834	13.845	13.764

Verklaring 2023 ten opzichte van 2022 > € 50.000

3A Bestuur

De jaarlijkse indexering veroorzaakt de toename van het budget.

3B Bedrijfsvoering

De jaarlijkse indexering veroorzaakt de toename van het budget.

3C Regiozaken

Door het wegvallen van de jaarlijkse bijdrage van € 571.000 aan het regionaal investeringfonds van Holland Rijnland daalt het budget voor regiozaken ten opzichte van 2022.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Reserve bedrijfsvoering	Toevoeging	200	100	100	100	100	0
	Onttrekking	-85	-174	0	0	0	0
Saldo		115	-74	100	100	100	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3		115	-74	100	100	100	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Inleiding

De uitvoering van de plannen in de drie programma's kost natuurlijk geld. De algemene dekkingsmiddelen omvatten de algemene inkomsten van de gemeente. We volgen hier de indeling die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft.

Wat willen we bereiken?

Een degelijk financieel beleid

Een degelijk financieel beleid is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van de plannen. Ons beleid heeft de volgende uitgangspunten:

- De begroting is in meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht. Structurele lasten dekken we met structurele baten.
- Nieuw beleid dekken we door oud beleid te schrappen en bezuinigingen vanuit het Rijk voeren we altijd door in het programma of beleidsveld waar het om gaat.
- Meevallers vallen vrij aan de algemene reserve, tegenvallers dekken we binnen het programma. Er zijn enkele uitzonderingen. Dan is het uitgangspunt dat we de mee- en tegenvallers verrekenen met speciale reserves en voorzieningen.
- We verhogen de lokale lasten - zoals ozb en afvalstoffenheffing - jaarlijks met de inflatiecorrectie. Uitzondering is de jaarlijkse extra verhoging van de rioolheffing volgens het Integraal Waterketenplan (IWKp). Deze extra verhoging is voor toekomstige vervangingsinvesteringen.
- De ratio weerstandsvermogen valt in klasse C (voldoende) of hoger.

Wat gaan we ervoor doen?

Kadernota

In de kadernota schetst het college de ontwikkeling van het financieel meerjarenbeeld. Het college doet zo nodig voorstellen om het financieel meerjarenbeeld sluitend en in evenwicht te krijgen en te houden. De kadernota is richtinggevend voor de uitwerking van de begroting. De financiële positie van deze begroting gaat verder in op de mate waarin de begroting structureel en reëel sluitend is.

Belastingen

De nieuwe belastingverordeningen met de bijbehorende tarieventabellen 2023 leggen we uiterlijk in de raadsvergadering van december 2022 voor besluitvorming voor. Ons uitgangspunt is dat de opbrengsten trendmatig stijgen. De voorwaarde is dat de tarieven niet meer dan kostendekkend zijn. Uiteraard houden we rekening met areaalontwikkelingen en de wettelijke maxima.

Om de woonlasten te beperken brengen wij de komende drie jaar een heffingskorting in mindering op de tarieven van de afvalstoffenheffing. De korting is voor eenpersoonshuishoudens € 55, voor tweepersoons-huishoudens € 65 en voor meerpersoonshuishoudens € 75.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streef- waarde	Bron
Effectindicatoren					
Woonlasten eenpersoonshuishouden in €	738 (2019) 755 (2020) 799 (2021)	944			COELO, Groningen (BBV-WSJG)
Woonlasten meerpersoonshuishouden in €	946 (2019) 981 (2020) 982 (2021)	1.132			COELO, Groningen (BBV-WSJG)
Gemiddelde WOZ-waarde per € 1.000	282 (2019) 305 (2020) 333 (2021)				CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken (BBV-WSJG)

Wat mag het kosten?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
A Lokale heffingen	Lasten	403	385	394	394	394	394
	Baten	-8.511	-7.752	-8.233	-8.231	-8.231	-8.231
Saldo		-8.108	-7.367	-7.839	-7.837	-7.837	-7.837
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-39.147	-44.867	-45.126	-46.566	-47.721	-43.452
Saldo		-39.147	-44.867	-45.126	-46.566	-47.721	-43.452
C Dividend	Lasten	11	34	44	43	42	41
	Baten	-701	-837	-882	-882	-882	-882
Saldo		-690	-803	-837	-838	-839	-840
D Saldo financiering	Lasten	-35	-14	41	89	84	91
	Baten	1	0	0	0	0	0
Saldo		-34	-14	41	89	84	91
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	-123	90	154	294	294	294
	Baten	-91	-334	-663	0	0	0
Saldo		-213	-244	-509	294	294	294
Programma	Lasten	256	494	634	821	814	820
	Baten	-48.449	-53.790	-54.904	-55.678	-56.833	-52.565
Saldo van baten en lasten		-48.193	-53.295	-54.270	-54.858	-56.019	-51.745
Reserves	Toevoeging	5.737	3.710	1.957	982	1.504	0
	Onttrekking	-2.595	-2.856	-1.588	-787	-816	-1.247
Mutaties reserves		3.142	854	369	195	688	-1.247
Resultaat		-45.051	-52.441	-53.901	-54.663	-55.331	-52.993

Verklaring 2023 ten opzichte van 2022 > € 50.000

A Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De opbrengst van de lokale heffingen neemt toe door de trendmatige verhoging van 6,1%.

B Algemene uitkering

De algemene uitkering 2023 neemt toe met € 3,6 miljoen. Dat is een substantiële toename van 8,8%. Het is het gevolg van een toename van de accres relevante uitgaven (ARU) binnen de rijksbegroting. De oplopende inflatie en de beleidsmatige intensiveringen die het kabinet op de rijksbegroting opneemt liggen hieraan ten grondslag. De ontwikkeling van de ARU bepaalt de groei (accres) van het gemeentefonds. Hoewel het relatieve aandeel van Leiderdorp in het gemeentefonds door de aanpassing van de verdelingssystematiek afneemt, loopt de algemene uitkering toch fors

op. In de financiële kadernota 2023-2026 en in de raadsbrief over de meicirculaire hebben we deze beweging uitgebreid toegelicht.

C Dividend

De dividenduitkering Alliander is hoger geraamd omdat we voor de raming in 2022 rekening hebben gehouden met een verhoging van de tarieven van Tennet. Alliander verwerkt die met een vertraging in de transporttarieven.

E Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen ramen we de opbrengsten van verkoop van accommodaties. Die opbrengsten fluctueren, afhankelijk van de waarde van de betreffende objecten. Op deze post zijn ook de extra kosten voor de harmonisatie van de verlofregeling van € 154.000 geraamd om de reeds opgestelde kostenverdeelstaat in tact te laten. De middelen worden op een later moment overgeheveld naar programma 3B .

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Algemene reserve	Toevoeging	904	479	44	34	0	0
	Onttrekking	-1.714	-1.151	-28	-32	-31	0
Saldo		-810	-672	17	2	-31	0
Reserve ter dekking kapitaallasten	Toevoeging	3.996	295	1.913	880	900	0
	Onttrekking	-881	-1.393	-767	-756	-785	-750
Saldo		3.115	-1.098	1.146	124	115	-750
Behoedzaamheidsreserve	Toevoeging	837	2.937	0	69	604	0
	Onttrekking	0	-313	-793	0	0	-497
Saldo		837	2.624	-793	69	604	-497
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		3.142	854	369	195	688	-1.247

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor provincies en gemeenten staan specifieke regels voor de overhead. Zowel over de definitie van de overhead als de verplichting dat de kosten van de overhead apart in de begroting worden opgevoerd. Het doel van deze regels is meer inzicht krijgen in de totale overheadkosten van de hele organisatie.

In de begroting rekenen we directe kosten zoveel mogelijk toe aan de taakvelden. Deze directe kosten komen vooral terug in de programma's 1, 2 en 3. Ook de directe loonkosten uit programma 3B worden volgens de capaciteitsplanning verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de overheadkosten. Dat zijn:

- kosten die ondersteunend en niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product
- kosten voor sturende taken van hiërarchisch leidinggevenden (onder andere de loonkosten)

De definitie van overheadkosten is: 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Daarmee bestaat de overhead in elk geval uit de kosten voor:

- leidinggevenden in het primair proces (hiërarchisch)
- financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie
- personeel & organisatie/HRM
- inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement
- interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie
- bestuurszaken en bestuursondersteuning
- informatievoorziening en automatisering (ICT)
- facilitaire zaken en huisvesting (eigen personeel)
- documentatie en informatieverstrekking (DIV), inclusief expertiseontwikkeling en advies over de procesinrichting
- managementondersteuning in het primair proces

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 rust een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van de gemeente. In de begroting nemen we geen post voor vennootschapsbelasting op. We verwachten namelijk dat we niet gaan afdragen, met uitzondering van een klein bedrag voor de heffing op de opbrengst van restafval. Het gaat om een bedrag van minder dan € 500.

Overigens kunnen we de werkelijke hoogte van de vennootschapsbelasting in 2023 pas bepalen als de cijfers en de feitelijke omstandigheden bekend zijn. Alleen ondernemingsactiviteiten binnen de gemeente komen in aanmerking voor de vennootschapsbelastingplicht. Die activiteiten moeten aan de volgende criteria voldoen:

- duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
- deelname aan het economisch verkeer
- winstoogmerk of vermogenoverschotten

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien kunnen we niet toewijzen aan een programma en nemen we hier verplicht apart op.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Streef- waarde	Bron
Prestatie-indicatoren					
Overhead % van de totale lasten	14 (2019) 14 (2020) 16 (2021)	13	13		Eigen begroting (BBV)

Wat mag het kosten?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
A Overhead	Lasten	10.595	10.287	10.373	10.303	10.289	10.277
	Baten	-58	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo		10.537	10.279	10.365	10.295	10.281	10.269
C Onvoorzien	Lasten	0	19	32	32	32	32
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	19	32	32	32	32
Programma	Lasten	10.594	10.306	10.406	10.335	10.321	10.309
	Baten	-58	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo van baten en lasten		10.537	10.299	10.398	10.327	10.313	10.301
Reserves	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	-31	0	0	0
Mutaties reserves		-40	-16	-31	0	0	0
Resultaat		10.497	10.283	10.366	10.327	10.313	10.301

Verklaring 2023 ten opzichte van 2022 > € 50.000

A Overhead

De overhead neemt met toe met € 133.000. In die toename zitten de hogere energiekosten van het gemeentehuis: € 103.000. Verder gaat de bijdrage aan de 'Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio' (voorheen Servicepunt71) omhoog met € 198.000. De belangrijkste oorzaak van die verhoging is de toevoeging van een risico-opslag van € 130.000. Het doel van de risico-opslag is voorkomen dat relatief geringe afwijkingen steeds tot een bijstelling van de bijdrage leiden. De lasten dalen met € 200.000 omdat het incidentele bedrag voor de organisatie-ontwikkeling in 2022 niet meer in de raming van 2023 voorkomt.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Reserve informatiebeleid	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	-31	0	0	0
Saldo		-40	-16	-31	0	0	0
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		-40	-16	-31	0	0	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen (volgens artikel 220 tot en met 228 van de Gemeentewet) en heffingen (volgens artikel 228a en 229 van de Gemeentewet) in Leiderdorp. Aan de orde komen de tariefontwikkelingen, de opbrengsten, de lokale lastendruk, de kostendekkendheid van belastingen en het kwijtscheldingsbeleid.

Inwoners van Leiderdorp dragen via de lokale belastingen en heffingen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in hun dorp. De lokale belastingen en heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten.

We maken onderscheid tussen belastingen en heffingen of 'rechten'. Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Heffingen vraagt de gemeente als ze een van haar bezittingen ter beschikking stelt of als ze een dienst verleent aan een individu of onderneming. Ook leges vallen onder de heffingen. Dit zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen. We stellen de tarieven van de heffingen zo vast dat de verwachte baten de verwachte lasten niet overstijgen. Onder de lasten vallen ook toevoegingen aan voorzieningen voor noodzakelijke vervangingen van activa.

A. Overzicht van de lokale heffingen

De Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) voert de belastingtaken - het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingen - uit. Leiderdorp voert alleen lijkbezorgingsrechten en leges uit.

1. onroerendezaakbelastingen (ozb) (*artikel 220 t/m 220h Gemeentewet*);
2. precariobelasting (*artikel 228 Gemeentewet*);
3. toeristenbelasting (*artikel 224 Gemeentewet*);
4. rioolheffing (*artikel 228a Gemeentewet*);
5. afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*);
6. lijkbezorgingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
7. leges (*artikel 229, eerste lid aanhef en onderdeel a en b, Gemeentewet*)

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Beperking van de woonlasten voor inwoners van Leiderdorp

De gemeenteraad heeft met motie 1 bij de financiële kadernota 2023-2026 het college o.a. opgeroepen om met voorstellen te komen hoe in de komende jaren de woonlasten voor de inwoners meerjarig kunnen worden beperkt. Ter uitvoering van deze motie stellen we voor om de stijging van de woonlasten, voor zover die wordt veroorzaakt door de gemeenten zelf, voor de komende drie jaar te compenseren. Wij kijken dan naar de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing en maken daarbij onderscheid tussen de 1-persoons-, 2-persoons- en meerpersoonshuishoudens. Voor de compensatie voeren we een heffingskorting in op afvalstoffenheffing door een verlaging van de tarieven voor de verschillende huishoudens met resp. € 55, € 65 en € 75 voor drie jaar.

Kostendekkendheid

De paragraaf lokale lasten moet inzicht geven in de mate van kostendekkendheid van heffingen. De totale opbrengsten mogen immers niet hoger zijn dan de totale lasten. Het BBV schrijft voor hoe we dit moeten doen. Om de totale lasten te bepalen, rekenen we de overhead toe volgens de verdeelsleutel 'personele lasten per taakveld' zoals in de financiële verordening 2023 is vastgesteld.

De gemeente streeft naar kostendekkende tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Dat wil zeggen dat de opbrengsten de toerekenbare kosten volledig dekken. Daarbij streven we naar een dekkingsgraad van 95% tot 100%. Die marge hanteren we met het oog op de wettelijke bepaling dat tarieven niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Relatief kleine wijzigingen in de lasten of baten kunnen bij een maximale dekkingsgraad van 100% onbedoeld leiden tot een verplichte aanpassing in de tarieven.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

In het coalitieakkoord 2022-2026 staat dat de onroerende-zaakbelastingen alleen maar met meer dan de trend wordt verhoogd als ombuigingen nodig zijn en het niet verantwoord is om verder op het voorzieningenniveau te bezuinigen. Verder zijn de heffingen en leges in principe kostendekkend.

Volgens deze beleidslijn verhogen we de ozb, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting, toeristenbelasting en leges met de vastgestelde inflatiecorrectie van 6,1%. Waar nodig houden we rekening met de 100% dekkingsnorm en de wettelijke maximumtarieven. De definitieve tariefvaststelling vindt plaats in de raad van december 2022. Dan besluit de raad tot vaststelling van de geactualiseerde belastingverordeningen 2023.

Ozb

We verhogen de ozb-opbrengst in 2023 trendmatig. Wat dat betekent voor de hoogte van de tarieven is onder andere afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Voor de precieze ozb-tarieven voor woningen en niet-woningen gebruiken we de meest recente WOZ-waarden. Dat is dus na afronding van de WOZ-waarderingsprognoses.

Beleidsmatige ontwikkeling waardering onroerende zaken

Bewoners kunnen via www.wozwaardeloket.nl eenvoudig de WOZ-waarden van woningen in bijvoorbeeld hun straat of wijk opvragen en vergelijken. Zo krijgen ze meer inzicht in de waardeverhouding tussen de eigen woning en die van anderen. En kunnen ze de WOZ-waarde beter en eenvoudiger dan nu controleren. Een transparante WOZ-waarde draagt bij aan de kwaliteit, en daarmee de acceptatie, van deze waarde. Op termijn kan dit leiden tot minder bezwaar- en beroepschriften. In eerste instantie houden we echter rekening met een stijging van het aantal vragen en bezwaren.

Herwaardering onroerende zaken

De BSGR voert de jaarlijkse herwaardering van alle onroerende zaken in Leiderdorp uit. De waardepeildatum ligt één jaar voor het kalenderjaar waarop de waarde betrekking heeft. Dit betekent dat we voor de waardering 2023 uitgaan van de waarde van de onroerende zaken op 1 januari 2022. Dit is wettelijk zo bepaald.

Precariobelasting en toeristenbelasting

We verhogen de tarieven met 6,1%.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing woningen berekenen we op basis van één, twee of meer dan tweepersoonshuishouden. Voor de niet-woningen gaan we uit van elke volle eenheid per m3 waterverbruik. In het Integraal Waterketenplan (IWKp) 2019-2023, dat de raad op 4 maart 2019 vaststelde, staat dat de tarieven per jaar 3% extra stijgen. Dit is nodig om ook in de toekomst de vervangingen van de riolering te kunnen betalen. Daarnaast geldt de 6,1% inflatiecorrectie.

In 2023 komt de dekkingsgraad uit op 95% en daarmee op hetzelfde niveau als in 2022 (95%). Dat betekent dat de wijziging van de verdeling van de overhead die met ingang van 2023 wordt verdeeld op basis van de personele kosten per taakveld, geen noemenswaardig effect geeft. De dekkingsgraad blijft daardoor op de ondergrens van 95% die we voor kostendekkende tarieven hanteren.

Kostendekking rioolheffing	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.708.026	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-103.612	
Netto kosten taakveld	1.604.414	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	236.118	
Btw	271.807	
Totale kosten	2.112.338	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-2.004.941	95%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 6,1%. We rekenen daarnaast de lagere opbrengsten van restafval naar de afvalstoffenheffing door (+1,2%). Tenslotte verlagen we de tarieven voor de 1-persoons-, 2-persoons- en meerpersoonshuishoudens met resp. € 55, € 65 en € 75.

Door deze maatregelen neemt de dekkingsgraad (tijdelijk) af van 91% in 2022 naar 81%. Zonder de heffingskorting zou de dekkingsgraad uitkomen op 96% en valt daarmee binnen de beoogde marge van 95% tot 100%.

Kostendekking afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	4.065.109	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-447.101	
Netto kosten taakveld	3.618.008	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	1.423.636	
Btw	518.624	
Totale kosten	5.560.268	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-4.514.174	81%

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven zijn met ingang van 2022 verlaagd en gedifferentieerd. De tarieven van deze heffing blijven tot en met 2025 ongewijzigd. Voor deze heffing realiseren we de beoogde dekkingsgraad niet. Dat streven we ook niet na. In de raadsbrief van 11 mei 2021 hebben we geconstateerd dat de dekkingsgraad zich verhoudt tot die van (vrijwel) alle gemeentelijke begraafplaatsen. De dekkingsgraad is lager dan in 2022 (78%) omdat de kosten toenemen maar de opbrengsten gelijk blijven.

Kostendekking lijkbezorgingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	368.834	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-77.600	
Netto kosten taakveld	291.234	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	113.265	
Btw	-	
Totale kosten	404.499	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-292.505	72%

Marktgeden

De tarieven zijn met 6,1% verhoogd. De dekkingsgraad komt uit op 35%. Pogingen in het verleden om de dekkingsgraad te verhogen zijn niet succesvol gebleken.

Kostendekking marktgeden	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	25.655	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	0	
Netto kosten taakveld	25.655	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	3.575	
Btw	4.664	
Totale kosten	33.894	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-11.869	35%

Leges Titel I, II en III

Volgens de Gemeentewet moeten we in de begroting 2023 ook de kostendekkendheid van de leges vaststellen, op basis van de geraamde baten en lasten. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Anders gezegd: we mogen geen 'winst' maken op de diensten en producten die wij aanbieden (zie artikel 229b, lid 1, van de Gemeentewet). In het algemeen geldt dat we de (leges)tarieven trendmatig verhogen met 6,1% en vervolgens naar beneden afronden op € 0,05. De maximumtarieven van onder andere reisdocumenten, rijbewijzen en de Wet op de kansspelen worden door de Rijksoverheid vastgesteld.

Om de kostendekkendheid te bepalen deelden we de directe uren en de materiële kosten van de vakafdeling toe aan de producten. Uiteraard hebben we ook rekening gehouden met werkzaamheden die niet bij de leges horen. Denk aan kosteloze huwelijken, bezwaar en beroep en handhaving. Zo komt een zuivere juridische en financiële berekening tot stand. In de tabel hieronder splitsen we de kostendekkendheid van de leges per titel in hoofdstukken. Voor de diensten en producten waarvoor we in de begroting geen baten ramen, hebben we ook geen kostendekkendheidspercentage vastgesteld. Voorbeelden zijn de verstrekkingen uit het kiezersregister, vastgoedinformatie, bestuursstukken en prostitutiebedrijven. Dit is in lijn met de huidige rechtspraak. Een gemeente hoeft immers niet van alle diensten in de verordening en de tarieventabel afzonderlijk en op controleerbare wijze vast te leggen hoe ze de kosten raamt.

Recapitulatie kostendekkendheidstarieventabel Leiderdorp per belastingjaar 2023					
Hoofdstuk		Kosten	Waarvan de overheadcomponent	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 909.478	€ 389.218	€ 635.106	70%
TITEL I	Algemene dienstverlening	€ 497.563	€ 187.444	€ 318.887	64%
1	Burgerlijke stand	€ 53.604	€ 18.650	€ 26.309	49%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 106.016	€ 29.768	€ 74.237	70%
3	Rijbewijzen	€ 188.178	€ 75.394	€ 135.811	72%
4	Verstrekkingen uit de Basisregistratie personen (BRP)	€ 81.927	€ 39.718	€ 36.743	45%
9	Overige publiekszaken	€ 26.359	€ 3.221	€ 7.509	28%
12	Leegstandswet	€ 135	€ 67	€ 258	191%
16	Telecommunicatie	€ 8.276	€ 4.128	€ 8.799	106%
17	Verkeer en vervoer	€ 29.639	€ 14.788	€ 25.465	86%
18	Diversen	€ 3.429	€ 1.710	€ 3.756	110%
TITEL II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 405.191	€ 198.420	€ 310.663	77%
2	Aanvraag vooroverleg/conceptaanvraag	€ 9.908	€ 4.944	€ 4.774	48%
3	Omgevingsvergunning	€ 395.283	€ 193.476	€ 312.811	79%
5/6	Teruggaaf / Buiten behandeling stellen aanvraag vergunning	€ 0	€ 0	€ -6.922	0%
TITEL III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 6.724	€ 3.354	€ 5.556	83%
1	Horeca	€ 1.291	€ 644	€ 976	76%
2	Organiseren evenementen of markten	€ 1.734	€ 865	€ 1.230	71%
3	Overige APV-activiteiten	€ 3.005	€ 1.499	€ 2.556	85%
7	In deze titel niet benoemde vergunning of ontheffing	€ 694	€ 346	€ 794	114%

De recapitulatie laat zien dat de kostendekkendheid over de hele verordening uitkomt op 70%. We maken dus geen 'winst' op de diensten en producten die wij aanbieden. We overschrijden de maximale kostendekkendheidsnorm van 100% niet. De dekkingsgraad neemt ten opzichte van 2022 weer toe van 62% naar 70% (2021 was 71%) De

kostendekkendheid is met ingang van 2023 bepaald met behulp van de applicatie 'Kostendekkendheid.nl'. Het totaal beeld wijzigt niet maar de directe toerekenbare kosten voor de leges én de overhead nemen t.o.v. voorgaand jaar wel af.

Zowel binnen de titels als binnen de hoofdstukken is kruissubsidiëring toegestaan. Kruissubsidiëring is het bewust hanteren van lagere legestarieven voor de ene dienst en hogere legestarieven voor de andere dienst. Binnen Titel II, de dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning, zijn de tarieven voor bouwactiviteiten met een gering aantal vierkante meters bijvoorbeeld iets minder kostendekkend dan de tarieven voor een bouwactiviteit met een significant aantal vierkante meters. Dit is een bewuste keuze, die niet afwijkt van de landelijke tendens en ook niet onredelijk is. Zoals het BBV voorschrijft, geeft de tabel apart weer welk deel van de kosten overhead is. Het betreft een opslag op het basisuurtarief (per fte). Dit zijn onder andere de kosten voor huisvesting en de ondersteunende diensten van de centrumgemeente. Dit komt overeen met de notitie overhead.

D. Opbrengsten

Het eigen belastinggebied van de gemeente omvat nu nog drie belastingsoorten (ozb, precariobelasting en toeristenbelasting) en vijf heffingen (rioolheffing, afvalstoffenheffing en reinigingsrecht, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges). De totale opbrengst in 2023 is € 15,7 miljoen.

Soort	Begroting 2022 na begr.wijz.juli	Begroting 2023	Vershil	in %
1. Onroerende-zaakbelastingen	-7.666.970	-8.143.894	476.924	6,2%
2. Precariobelasting	-23.648	-24.830	1.182	5,0%
3. Toeristenbelasting	-69.581	-73.060	3.479	5,0%
4. Riolopheffing	-1.834.865	-2.004.941	170.076	9,3%
5. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	-4.951.863	-4.514.174	-437.689	-8,8%
6. Lijkbezorgingsrechten	-290.551	-292.505	1.954	0,7%
7. Marktgelden	-11.187	-11.869	682	6,1%
8. Leges Titel 1 - Algemene dienstverlening	-303.622	-322.142	18.520	6,1%
8. Leges Titel 2 - Omgevingsvergunning	-292.881	-310.747	17.868	6,1%
8. Leges Titel 3 - Dienstverlening overig	-18.369	-19.490	1.121	6,1%
Totaal	-15.463.537	-15.717.652	254.115	1,6%

De tabel maakt de trendmatige verhoging van 6,1% in een aantal gevallen zichtbaar. De extra verhoging van de rioolheffing, de heffingskorting op de afvalstoffenheffing en de fixatie van de lijkbezorgingsrechten lichtten we eerder al toe. De opbrengst leges (titel 1, 2 en 3) ramen we in 2023 op het structurele niveau.

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de tabel hieronder vergelijken we de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2022.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2022

Gemeente	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	€ 776	€ 884
Leiden	€ 875	€ 1.172
Leiderdorp	€ 944	€ 1.132
Leidschendam-Voorburg	€ 800	€ 867
Oegstgeest	€ 1.061	€ 1.244
Teylingen	€ 762	€ 782
Voorschoten	€ 1.289	€ 1.372
Wassenaar	€ 1.323	€ 1.561
Zoeterwoude	€ 1.006	€ 1.024

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2022

Gemeente	Inwoneraantal (2022)	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	27.258	€ 1.098	€ 1.183
Gilze en Rijen	26.557	€ 653	€ 683
Kaag en Braassem	27.895	€ 1.008	€ 1.037
Leiderdorp	27.464	€ 944	€ 1.132
Nieuwkoop	29.304	€ 940	€ 1.051
Waddinxveen	33.342	€ 909	€ 935
Zaltbommel	29.967	€ 939	€ 954

Bron: www.coelo.nl

Vergelijking lokale lastendruk over vier jaar

Soort huishouden	2019	2020	2021	2022
Eenpersoons in €	€ 738	€ 777	€ 799	€ 944
Meerpersoons in €	€ 946	€ 981	€ 982	€ 1.132

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen. Iedereen met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen kan in aanmerking komen voor kwijtschelding van de lokale lasten.

De BSGR beoordeelt de aanvragen voor kwijtschelding. De medewerkers kijken of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. De BSGR kan alleen kwijtschelding verlenen van de onroerendezaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In de praktijk komt vooral kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor. Om de belastingcapaciteit van een burger te berekenen, nemen ze zijn vermogen, zijn netto besteedbaar inkomen en verschillende door het Rijk vastgestelde normbedragen mee. Ook voert het inlichtingenbureau (IB) een geautomatiseerde toetsing van het recht op kwijtschelding uit. Met deze toetsing willen we de administratieve lasten voor de burgers verlagen en de afhandeltermijnen verkorten.

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, vormen samen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en de post onvoorzien. Welke componenten een gemeente precies tot de weerstandscapaciteit wil rekenen, is een politieke afweging. Het resultaat van die afweging van Leiderdorp staat in de financiële verordening 2023.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil de risico's die ze loopt zo veel mogelijk beheersen. Dat kan door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat om passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

We brengen de risico's in kaart met een risicoprofiel. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Dit systeem brengt risico's systematisch in kaart. Vervolgens beoordelen alle teams binnen de gemeente de risico's. Gebaseerd op het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement laat het overzicht hieronder de tien grootste risico's zien. Het zijn de risico's met de hoogste bijdrage - nadat een beheersmaatregel is getroffen - aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

Tabel 1: de 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
2	<p>Indien de opbouw van de reserve bouwen grondexploitatie naar de beoogde €10 mio achterblijft of niet tot stand komt dan heeft dit mogelijke gevolgen voor de transformatie van de Baanderij.</p> <p>Benodigde investeringen (denk aan plankosten, aanpassingen openbaar gebied, planschade, compensatie bedrijfsbestemming, voorfinanciering, cofinanciering, eventuele verwervingen) kunnen niet, deels of niet conform planning worden gedaan. De transformatie kan mislukken., tijd - De transformatie verloopt langzamer of komt geheel niet op gang.</p>		30%	4.500.000	12,01%
4	De hoogte van de algemene uitkering 2022-2025 is enigzins voorspelbaar door het fixeren van het accres. Voor het ravijnjaar 2026 neemt het risico door besluiten van dit kabinet echter toe.	<p><i>Actief</i></p> <p>Om dit risico te dekken hebben we de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers ten opzichte van de vastgestelde begroting verrekenen we met deze reserve. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.</p>	50%	3.000.000	11,01%
2	Als gevolg van het niet tijdig ontwikkelen/ bebouwen van kavels zullen de tijdelijke geluidschermen in 2024 moeten worden vervangen door permanente schermen.	<p><i>Suggestie</i></p> <p>Extra verkoopinzet en/of nagaan of en hoe verkoopbeperkingen opgeheven kunnen worden (vroegtijdig overleg met RWS).</p>	70%	1.000.000	7,58%
2	Door de aantrekkende markt bestaat de kans dat de realisatie van aanbestedingen niet binnen het budget blijft. Indexering onderhoudscontracten incl loon- en prijsontwikkeling. Hogere uitgaven en tekort op exploitatiebudgetten en voorzieningen. Andere optie is een lager onderhoudsniveau.	<p><i>Actief</i></p> <p>Scherp sturen op inschrijvingen</p>	70%	900.000	4,65%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
1	Project doorontwikkeling jeugdhulp. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdhulp, tegen lagere kosten dan voorheen. De verdeling van de middelen vindt plaats via een objectief verdeelmodel. Begin 2019 presenteerde Tympaan een rapport over de omvang van de jeugdhulp in onze regio. Daaruit bleek dat in onze gemeente meer kinderen jeugdhulp ontvangen dan werd gedacht en dus ook werd berekend met het objectieve verdeelmodel. Dit betekent dus dat we meer uitgaven hebben. Sinds 2018 begroten we realistisch en worden de kosten vooraf inzichtelijk gemaakt. Omdat de middelen vanuit het Rijk niet toereikend zijn, voegen we middelen uit de sociale reserve toe aan het jeugdhulpbudget. Het project is inmiddels voortgezet als een programma. Het risico blijft bestaan dat we de komende jaren niet uitkomen met de financiën. Volgens het huidige meerjarenbeeld is de reserve sociaal domein in 2026 is uitgeput.	<i>Actief</i> Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulpbudget. Daarnaast willen de gemeenten in de Leidse regio met het project doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen. Onder andere door de gemeentelijke toegang te verstevigen.	90%	1.000.000	4,42%
1	Verdere stijging maatwerkvoorzieningen Wmo	<i>Actief</i> Aanscherpen toekenningsvoorwaarden, binnen mogelijkheden	90%	500.000	3,31%
3	Informatiediefstal (digitaal en papier)	<i>Actief</i> Goede beveiliging (firewall). Strengere regels voor vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers <i>Actief</i> Het tijdig melden van een eventueel datalek	50%	820.000	3,01%
3	Coronapandemie. Corona is niet weg maar de mate waarin de coronapandemie de maatschappij ontwricht blijft ongewis. De gevolgen van de coronapandemie zijn divers. En wat de gevolgen precies zijn, hangt af de intensiteit van de pandemie en hoe lang het nog duurt. Wij zien verschillende risico's: vertraging in de uitvoering van de gemeentebegroting, gebrek aan participatie, uitval van personeel, een toename van de bijzondere bijstand, exploitatietekorten bij Sportfondsen Leiderdorp en bij sportverenigingen in het algemeen en meer.	<i>Actief</i> De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor corona zetten we in om de financiële gevolgen te compenseren. Verder informeren we betrokkenen over de regelingen die de Rijksoverheid ter compensatie heeft ingesteld.	50%	750.000	2,77%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
1	Personeelstekort bij het Jeugdteam zorgt voor wachtlijsten bij de toegang. Mogelijk worden de doelstellingen hierdoor niet behaald. De extra investering die we hebben gedaan voor het realiseren van het opdracht aan het Jeugdteam levert mogelijk niet de resultaten op die we beogen.	<i>Actief</i> Een mogelijke personeelstekort bij het Jeugdteam Leiderdorp wordt sub-regionaal, binnen de Stichting Jeugdteams Leidse Regio, opgevangen. Er wordt afhankelijk van de casus gekeken of deze tijdelijk kan worden overgedragen naar een professional van een ander Jeugdteam, zodat wachtlijsten zoveel mogelijk worden voorkomen.	70%	500.000	2,58%
2	Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken	<i>Actief</i> 1. Signalen over potentiële gevolgschade actief oppakken en onderzoeken. 2. Onderzoeksresultaten omzetten naar maatregelen om de risico's te beperken	50%	600.000	2,20%
Totaal grote risico's				13.570.000	
Overige risico's				24.065.976	
Totaal alle risico's				37.635.976	

Veranderingen in top 10 van risico's

Ten opzichte van de jaarrekening 2021 vonden twee wijzigingen plaats in de top 10:

Uit de top 10:

- Verstrekte garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost.
- De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.

In de top 10:

- De transformatie van De Baanderij tot een woon-/werklocatie
- Door de aantrekkende markt bestaat de kans dat de realisatie van aanbestedingen niet binnen het budget blijft

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de vastgestelde risico's voerden we een risicosimulatie uit. Dit doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 37.635.976 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. In de simulatie gingen we uit van een zekerheidspercentage van 90%. Hieruit volgt dat het met een benodigde weerstandscapaciteit van € 9.645.723 voor 90% zeker is dat we alle eventueel optredende risico's kunnen afdekken. Alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie bepalen samen de benodigde weerstandscapaciteit. De tabel hieronder bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	8.093.439
80%	8.506.589
85%	9.018.615
90%	9.645.723
95%	10.624.213

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves per 31-12-2023 en de post onvoorzien 2023

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	9.574.992
Bouw- en grondexploitaties	3.807.961
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	2.760.242
Begroting: Onvoorziene lasten	32.311
Totale weerstandscapaciteit	16.175.506

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's met de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten is:

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 16.175.506	=	1,68
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 9.645.723		

De ratio weerstandsvermogen loopt terug. In de begroting 2022 kwam de ratio uit op 2,12 en de jaarrekening 2021 was die ratio 1,96. Hoewel de beschikbare weerstandscapaciteit toeneemt neemt de ratio toch af. Dat komt doordat de risico's naar verhouding sterker oplopen. Met name het risico inzake de transformatie van De Baanderij die nieuw is opgevoerd betekent een substantiële verhoging. Verder is het risico m.b.t. de algemene uitkering verhoogd gelet op de ontwikkelingen in het ravijnjaar 2026 en tenslotte nemen de risico's toe als gevolg van de oplopende inflatie. Al deze ontwikkelingen nemen overigens niet weg dat de ratio voor het weerstandsvermogen nog steeds ruim boven de minimaal vereiste ratio 'voldoende' uitkomt.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering aan de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse B hetgeen duidt op een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is.

Uitgaande van een gelijke benodigde weerstandscapaciteit en de verwachte beschikbare capaciteit zal de ratio ook de komende jaren de kwalificatie 'ruim voldoende' krijgen. Het verwachte verloop van de ratio voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 5: Prognose meerjaren

Ratio weerstandsvermogen	Ratio	Betekenis
31-12-2023	1,68	ruim voldoende
31-12-2024	1,73	ruim voldoende
31-12-2025	1,89	ruim voldoende
31-12-2026	1,84	ruim voldoende

5. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing staan vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is verplicht. Naast deze kengetallen moeten we ook een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven samen op een eenvoudige manier inzicht in de financiële positie van de gemeente. De manier waarop we de kengetallen moeten berekenen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG ontwikkelde een aantal signaalwaarden voor een grofmazige waardering van deze indicatoren. We hebben de kengetallen berekend op basis van de geprognosticeerde balans en de begroting 2023.

Tabel 5: Financiële kengetallen

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1a. Netto schuldquote	50,6%	61,4%	86,4%	112,6%	113,8%	126,1%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	44,7%	55,7%	80,9%	107,2%	108,5%	120,5%
2. Solvabiliteitsratio	41,0%	35,8%	30,6%	27,0%	27,0%	25,8%
3. Grondexploitatie	-4,3%	-0,5%	-0,5%	-0,4%	1,7%	2,5%
4. Structurele exploitatieruimte	1,4%	1,1%	1,6%	3,1%	4,1%	-1,4%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	126,5%	115,1%	115,1%	115,1%	115,1%	115,1%

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 > < 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie		geen norm	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

- De netto schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor rente en aflossing. In de ontwikkeling van de schuldquote zien we een geleidelijke toename sinds 2018. De oorzaak is enerzijds de 'afname' van de totale baten, omdat vanaf 2018 niet of in zeer geringe mate nog baten (en lasten) voor de grondexploitatie in de begroting voorkomen. Aan de andere kant zien we ook een toename van de voorgenomen investeringen volgens het investeringsplan, met de daaraan verbonden financieringsbehoefte. Tabel 5 presenteert ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan; deze middelen vloeien immers op termijn terug. Hoewel beide indicatoren oplopen, scoort de gemeente Leiderdorp voor 2023 'voldoende'. Verder merken we op dat de schuldquote in de komende jaren iets minder snel oploopt dan in de begroting 2022 nog was verwacht.
- De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen is ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. De gemeente Leiderdorp scoort volgens de VNG-signalwaarde 'matig'. In dat licht is het belangrijk te weten dat lokale overheden de facto 'solvabiliteitsvrij' zijn en dus altijd aan de verplichtingen op lange termijn kunnen voldoen.
- Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen signalwaarden geformuleerd. De boekwaarde op zich zegt immer niets over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend. Paragraaf 7 brengt hier meer duidelijkheid in.
- De indicator structurele exploitatieruimte geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om structurele

tegenvallers op te vangen. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0. Voor 2023 scoort deze indicator volgens de VNG-sigitaalwaarde een ruime '**voldoende**'. Dat beeld zien we ook in 2024 en 2025 en slaat in het ravijnjaar 2026 weer om.

- De indicator belastingcapaciteit drukt uit hoe de woonlasten van een meerpersoonshuishouden (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'onvoldoende'. De woonlasten in Leiderdorp bewegen zich rond 115% van het landelijk gemiddelde. Volgens de VNG-sigitaalwaarden scoren we dus '**matig**'.

De indicatoren en de sigitaalwaarden zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Op basis van de sigitaalwaarden scoort Leiderdorp uiteenlopend van voldoende tot matig. Ten opzichte van de begroting 2022 is deze score positiever uitgevallen. Gelet op het goede weerstandsvermogen geven deze indicatoren geen aanleiding om het beleid bij te stellen.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft hoe we onze kapitaalgoederen beheren. De financiële verordening bepaalt dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen moet zijn. Ons beleidskader onderhoud kapitaalgoederen staat in de beheervisie openbare ruimte. Het beleidskader geeft aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Informatie over de vervangingsinvesteringen staat in de financiële begroting onder hoofdstuk E: Investerings. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in hoofdstuk G: Voorzieningen.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte is het beleidskader voor het beheer en het onderhoudsniveau van de openbare ruimte. Uitvoering van dit beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie waarin we de kapitaalgoederen onderhouden volgens vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau. Denk aan schoon, heel en veilig. Daarbij optimaliseren we de totale kosten.

Het beleidskader voor de kapitaalgoederen bevat per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden voor de instandhouding
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan
- de grootte van het areaal
- de kosten voor de instandhouding, zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en toezicht op de kwaliteit
- een scenario voor het onderhoud

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2	1. Beheervisie: kaders integraal beheer openbare ruimte (IBOR) (1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2	2. Integraal Waterketenplan Leidse regio 2019-2023	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie IWKp
2	3. Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 4 jaar	2024	ja	ja	zie beheerplannen
2	4. Meerjarig Onderhoudsplan Accommodaties 2021-2030	2021	1x per 4 jaar	2025	ja	ja	n.v.t.

1. Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

De gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Er zijn beheerplannen voor wegen, riool, water, openbare verlichting, groen, civiele kunstwerken (bruggen, kademuren, geluidsschermen), straatmeubilair, speelvoorzieningen, reiniging en de begraafplaats. De beheerplannen beschrijven hoe we de beheerelementen in de openbare buitenruimte in stand houden. De focus ligt op planmatig en efficiënt werken. De beheerplannen bieden een basis om actuele beleidsthema's zoals duurzaamheid, bereikbaarheid en verstedelijking integraal af te stemmen.

A. Wegen

Gewenst kwaliteitsniveau

We onderhouden, beheren en inspecteren onze wegen om de functionaliteit en de veiligheid te garanderen. Met een tweejaarlijkse technische kwalitatieve beschouwing brengen we de onderhoudstoestand in kaart. Zo ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal, gebaseerd op de maatstaven van CROW. Deze inspectie geeft per wegvak, -type en -categorie op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor burgers en bedrijven tonen we de kwaliteit aan volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Het niveau B (basis) is het best passende kwaliteitsniveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. Op basis van deze twee beschouwingen - technisch en beeldkwaliteit -, de wensen van burgers en bedrijven en nieuwe ontwikkelingen maken we wegenplanningen.

De wegenplanningen, de planning vanuit het Integraal Waterketenplan (IWKp) voor het rioolonderhoud en het wegenonderhoudsplan vormen samen de basis voor een integrale uitvoeringsplanning. De domeinen in de openbare ruimte, zoals openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen, sluiten we hierop aan.

Op de doorgaande wegen met asfaltverharding gebruiken we voor de belijning thermoplastisch of slijtvast materiaal. Dit is een relatief duurzaam product. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn nodig om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we samen met Leiden.

Wat gaan wij ervoor doen?

We pakken de projecten steeds breder en integraler op. We kijken niet alleen goed naar de technische kant maar halen ook opgaven van 'buiten naar binnen'. Met andere woorden: inbreng vanuit de maatschappij vinden we belangrijk. We nemen ook thema's als warmtetransitie, klimaatadaptatie, mobiliteitsopgaven (bijvoorbeeld de Leidse Ring Noord), ruimtelijke ontwikkelingen en innovatie mee.

De werkzaamheden voor de grote, integrale (her)inrichtingsprojecten bereiden we per project voor en besteden we aan. We communiceren vroegtijdig over de projecten en plannen met belanghebbenden, zoals bewoners en bedrijven. We houden ook rekening met de participatiemogelijkheden. In 2023 staat de uitvoering van Oranjewijk/Doeskwartier op de planning. Ook starten we met de plannen in Kerkwijk. We gaan door met de voorbereiding en uitvoering van de Leidse Ring Noord aan de Leiderdorpse zijde (de Oude Spoorbaan), Acacialaan, Voorhoflaan, fiets/voetpad Munniken-Zijllaan- en Meijepolder (samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland), en Patrimoniumpark. Projecten door derden, zoals van KPN die glasvezel gaat uitrollen, zijn in de loop van 2023 klaar.

We voeren het beheer en onderhoud van verschillende wegen met elementenverharding jaarlijks planmatig uit. Het jaarlijkse asfaltonderhoud bundelen we zoveel mogelijk en voeren we uit in het voorjaar, na de vorstperiode. Het regulier onderhoud aan belijning en figuraties op het wegoppervlak nemen we mee in het wegenonderhoud.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het beleid voor en daarmee de kwaliteit van de openbare verlichting (OVL) staat in het beleidsplan OVL. We zetten in op naleving van het afgesproken kwaliteitsniveau en de milieudoelstellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau vertalen we naar een meerjarenonderhoudsplan. We ontwerpen, onderhouden, vervangen en vernieuwen de openbare verlichting volgens de richtlijnen van de NPR 13201 en de criteria voor duurzaam inkopen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hiervoor Agentschap NL).

Wat gaan wij ervoor doen?

Verlichting maakt onlosmakelijk deel uit van de openbare ruimte. We passen het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) toe. Want als we de beheer- en onderhoudswerkzaamheden afstemmen met andere disciplines (wegen, riool, groen), maken we minder kosten. Ook geeft dit minder overlast voor bewoners en een hogere tevredenheid.

We pakken de komende jaren flink door met de vervanging van oude gasontladingslampen door moderne en duurzame ledverlichting. Ons doel is dat eind 2023 meer dan 40% van de lichtpunten in de openbare ruimte uit ledverlichting bestaat. Zo wordt de openbare ruimte beter verlicht en besparen we tegelijkertijd energie.

In 2023 zetten we op een aantal plekken slimme en bewezen technologie voor licht op maat in: dus licht waar en wanneer nodig en donker waar en wanneer het kan. Afgelopen jaar plaatsten we bijvoorbeeld langs het fietspad van de Persant Snoepweg ledarmaturen met een detectie-unit. Deze worden in de avond en nacht gedimd en schalen alleen op als er een fietser of voetganger voorbijkomt. Hiermee besparen we meer dan 50% energie ten opzichte van het reguliere verbruik van deze lichtpunten.

Voor de verlichting hebben we een duurzaam inkoopbeleid gebaseerd op C2C: de toepassing van duurzame materialen. Dit past bij onze ambitie en leidt tot minder (jaarlijkse) kosten.

In 2023 (en volgende jaren) pakken we de volgende projecten op. Hiermee besparen we nog meer op energie en onderhoud. De voorbereidingen hebben we deels al gedaan en werken we deels in 2023 verder uit.

- Leidse Ring Noord
- Hoofdstraat/Rode brug
- Lijnbaan/Van der Marckstraat
- Oranjewijk 290 lichtmasten
- Binnenhof 277 lichtmasten
- Doeskwartier 152 lichtmasten
- Leijhof 66 lichtmasten

C. Civiele kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

We onderhouden, beheren en inspecteren civiele kunstwerken - houten en betonnen bruggen - om de functionaliteit, toegankelijkheid en veiligheid te garanderen. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te blijven voldoen werken we met een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van 187 bruggen en steigers.

We onderhouden, beheren en inspecteren kunstobjecten - beelden en specials - om de functionaliteit en de veiligheid te garanderen. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te blijven voldoen werken we met een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van 33 kunstobjecten.

Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van de technische inspectie van alle civiele kunstwerken stelden we een meerjarenonderhoudsplan Civiele Kunstwerken 2020-2029 op, voor herstel of vervanging. In 2022 startte de voorbereiding van de vervanging van een aantal 'houten' bruggen: de Waterbieskreekbrug, de brug in het Volkstuincomplex, de houten brug in het park De Houtkamp, de brug bij de begraafplaats, de brug bij de Van der Marckstraat. Vervanging van deze bruggen staat gepland in 2023. In het najaar van 2023, direct na het vaarseizoen, staat het groot onderhoud van de Doesbrug op de planning. De ingrepen zijn nodig om te voldoen aan de veiligheidsnormering(en). Daarnaast voeren we diverse herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan bruggen uit. Dit doen we zoveel mogelijk integraal en wanneer nodig in afstemming met de regiogemeenten.

Op basis van de inspectie van alle kunstobjecten stelden we een meerjarenonderhoudsplan Kunstobjecten 2023-2032 op, voor groot onderhoud en restauratie. Hiervoor zijn de gelden beschikbaar gesteld. Jaarlijks voeren we verschillende herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan kunstobjecten uit. Dit doen we zoveel mogelijk integraal.

D. Verkeerregelinstanties

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente beschikt over acht verkeersinstallaties. Alle installaties hebben ledverlichting.

Wat gaan wij ervoor doen?

We werken samen met Leiden in de vorm van een beheer- en onderhoudscontract. De organisatie van Leiden is professioneler ingericht. Zo geven we een kwaliteitsimpuls aan het technische en functionele onderhoud van de verkeerslichten.

E. Speelvoorzieningen

Gewenst kwaliteitsniveau

We streven naar voldoende speelruimte zodat ieder kind in Leiderdorp op 'eigen wijze' veilig kan buitenspelen in de eigen wijk. De verdeling informele en formele speelruimte maken we volgens de richtlijnen in het speelruimteplan. Ieder kind in Leiderdorp moet dus veilige speelplaatsen in de buurt hebben. Wij borgen de veiligheid van de openbare speelvoorzieningen. Onveilige speelelementen repareren we of verwijderen we (als herstel niet meer mogelijk is). We volgen de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen gebruiken we onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat gaan wij ervoor doen?

We gaan verder met de uitvoering van het speelruimteplan. We gaan de vervolgfase in om een deel van de formele speelplaatsen om te vormen naar informele speelplaatsen. Daarnaast vernieuwen of renoveren we centraal gelegen formele speelplaatsen (zie programma 2B). Bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen betrekken we buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen. Dit doen we actief, we organiseren bewonersbijeenkomsten, sturen bewonersbrieven en houden enquêtes. We ondersteunen initiatieven van bewoners om te participeren in beheer, bijvoorbeeld door adoptie van informele speelplaatsen mogelijk te maken.

We voeren (twee)jaarlijks de vereiste hoofdinspectie en functionele controlerondes uit.

F. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente Leiderdorp is beheerder van een groot aantal watergangen. De beheer- en onderhoudstaken zijn vooral gericht op het op diepte houden (baggeren), maaien en schoonhouden en zorgdragen voor een goede doorstroming. Daarin hebben ook duikers een rol. Het Hoogheemraadschap van Rijnland beheert de hoofdwatergangen in de gemeente. Daarnaast worden enkele watergangen onderhouden door derden en particulieren.

We streven naar een betere kwaliteit van het oppervlaktewater. Dit staat in nauwe relatie met het Integraal Waterketenplan (zie hoofdstuk 2 van deze paragraaf en programma 2c voor doelen en activiteiten).

Wat gaan wij ervoor doen?

Voor een goed functionerend watersysteem zijn tijdig baggeren van watergangen en het in stand houden van de oevers belangrijk. We voeren deze onderhoudswerkzaamheden uit volgens het waterbeheerplan.

G. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke, beleids- en beheerkaders werken we aan een biodivers, duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit openbaar groen beheren we op beeldkwaliteitsniveau B.

Naast de plantsoenen in de woonwijken beschikt de gemeente over een netwerk aan grote groengebieden. Hier kunnen onze inwoners en bezoekers naar behoefte recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.

Wat gaan wij ervoor doen?

We onderhouden het openbaar groen volgens het groenbeheerplan. Dit geeft inzicht in de kwaliteit van het openbaar groen en de middelen die nodig zijn voor het vastgestelde kwaliteitsniveau. Het dagelijks onderhoud bestaat uit hoogcyclische werkzaamheden gericht op de verzorging, zoals onkruidbeheersing en hagen scheren. Om groenvoorzieningen langdurig en duurzaam in stand te houden is ook groot onderhoud nodig, zoals dunning van bosplantsoen en snoeien van bomen. Voor het vernieuwen en herinrichten van groenvoorzieningen sluiten we zoveel mogelijk aan bij beheerprojecten, zoals omschreven bij wegen (zie hierboven A. Wegen) en riolering (zie hieronder 2. Riolering). Voor park De Houtkamp stellen we in 2023 een bedrijfsvoeringsplan op.

Zie programma 2c voor de doelen en activiteiten.

H. Straatmeubilair

Gewenst kwaliteitsniveau

Met straatmeubilair bedoelen we 'diverse objecten en elementen die de verblijfsfunctie van de openbare ruimte dienen en/of een verkeersfunctie of informerende functie hebben'. Denk aan palen, fietsvoorzieningen, zitbanken, bewegwijzeringen, straatnaamborden, verkeersborden en wegmarkeringen. Het kwaliteitsniveau van het beheerplan Straatmeubilair is vastgesteld op kwaliteitsniveau B.

Wat gaan wij ervoor doen?

We voeren preventief onderhoud uit aan het straatmeubilair. Dit is onder andere van belang voor een veilige en vlotte afwikkeling van het verkeer.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

Riolering is nodig voor het 'duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu' en het voorkomen van wateroverlast. Dit algemene doel kunnen we vertalen naar drie zorgplichten: het inzamelen van afvalwater, hemelwater en grondwater. We beheren en onderhouden alle openbare rioleringen, het bergbezinkbassin, putten en kolken en we bedienen en onderhouden de rioolgemalen en het drukrioolstelsel.

In het Integraal Waterketenplan (IWKp 2019-2023) staat hoe we omgaan met onze drie zorgplichten. Het IWKp is een gezamenlijk plan van de Leidse clusters: Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de waterbedrijven Dunea en Oasen.

Samen met onze waterketenpartners stellen we in 2023 een nieuw IWKp op. Hierin maken we inzichtelijk wat er nodig is om onze waterketen in stand te houden (beleid, inspanningen en financiën). Een belangrijk onderdeel is het rioolstelsel. Op basis van de investeringen die nodig zijn bepalen we het rioolheffingstarief en stellen we dit vast. Zo geven we invulling aan de beleidsuitgangspunten in de klimaatstrategie.

Wat gaan wij ervoor doen?

In 2023 voeren we reguliere onderhoudswerkzaamheden en projecten uit:

- riolering reinigen en inspecteren (ongeveer 11 km per jaar)
- straat- en trottoirkolken reinigen (2 per jaar)
- correctieve maatregelen aan riolering en kolken
- rioolgemalen reinigen en inspecteren (ongeveer 30)
- correctieve renovatiemaatregelen aan gemalen (ongeveer 8)
- meetnetwerk riolering instandhouden en monitoren
- integraal project Oranjewijk, uitvoeringsfase
- integraal project Acacialaan, start uitvoering
- integraal project Kerkwijk, voorbereidingsfase
- renoveren rioolstelsel Wilgenpark (relinen, ondergronds)
- participeren in ontwikkellocaties

3. Meerjarig Onderhoudsplan Accommodaties 2021-2030

In dit plan staat hoeveel budget we nodig hebben om het gemeentelijk vastgoed de komende tien jaar in stand te houden op conditiescore 3 (sober en doelmatig). We actualiseren dit plan één keer per vier jaar om te toetsen of het jaarlijkse budget voor de instandhouding van de gemeentelijke vastgoedportefeuille nog voldoende is om aan het onderhoudsniveau te voldoen.

Het beleidskader voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille is 'zo efficiënt mogelijk met de beschikbare ruimte omgaan'. Het doel is een zo hoog mogelijk maatschappelijk en financieel rendement. Vijf 'gouden' regels zijn hierbij leidend:

- Denk niet in termen van functies, maar in activiteiten.
- Stuur op een clustering van samenhangende ruimtelijke activiteiten.
- Denk niet in termen van gebouwen, maar in omgevingen en netwerken.
- Maak een onderscheid in basisvoorzieningen en plusvoorzieningen.
- Denk niet in termen van investering, maar in duurzame exploitatie.

We stellen het vastgoed primair beschikbaar aan partijen die bijdragen aan onze beleidsdoelen. Leegstaande delen van gebouwen verhuren we bij voorkeur aan partijen die activiteiten ontplooiën die passen bij de activiteiten die al in het gebouw plaatsvinden. Als activiteiten in vastgoed niet langer bijdragen aan het gemeentelijke beleid, kijken we of we het vastgoed in eigendom willen houden of willen afstoten.

Wat gaan wij ervoor doen?

We actualiseren het beleidskader uit 2013. In 2022 begonnen we met een Kadernota Vastgoed. We bereiden duidelijke beleidskaders voor om de eigen rollen helder te maken en een compleet inzicht te krijgen in het eigen vastgoedbezit. We stellen een routekaart verduurzaming gemeentelijke vastgoedportefeuille op. Gemeentelijk vastgoed dat geen beleidsdoel (meer) dient, stoten we af. De boerderij aan de Hoogmadeseweg 62 is een goed voorbeeld. De boerderij staat inmiddels te koop. We onderzoeken de mogelijkheden voor de herontwikkeling van de Brandweerkazerne en de Werf aan de Simon Smitweg 9-11.

		2023	2024	2025	2026
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte					
a. Wegen	Kapitaallasten	246.394	407.046	609.923	672.485
	Jaarlijks onderhoud	415.581	419.211	533.591	583.341
	Groot onderhoud / storting voorziening	757.000	721.028	757.000	757.000
	Subtotaal	1.418.975	1.547.285	1.900.514	2.012.826
b. Openbare verlichting	Kapitaallasten	43.836	78.915	99.651	119.933
	Jaarlijks onderhoud	178.762	178.762	178.762	178.762
	Groot onderhoud / storting voorziening	10.892	10.892	10.892	10.892
	Subtotaal	233.490	268.569	289.305	309.587
c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten	262.413	272.469	325.080	362.420
	Jaarlijks onderhoud	267.046	267.046	267.046	267.046
	Groot onderhoud / storting voorziening	326.591	177.648	177.648	177.648
	Subtotaal	856.050	717.163	769.774	807.114
d. Verkeersregelinstallaties	Kapitaallasten	241.698	239.197	239.343	232.151
	Jaarlijks onderhoud	137.539	137.539	137.539	137.539
	Groot onderhoud / storting voorziening	0	0	0	0
	Subtotaal	379.237	376.736	376.882	369.690
e. Speelplaatsen	Kapitaallasten	68.510	107.402	120.837	129.816
	Jaarlijks onderhoud	8.815	8.815	8.815	8.815
	Groot onderhoud / storting voorziening	38.624	38.624	38.624	38.624
	Subtotaal	115.949	154.841	168.276	177.255
f. Water	Kapitaallasten	33.653	44.198	59.637	67.450
	Jaarlijks onderhoud	371.136	371.136	371.136	371.136
	Groot onderhoud / storting voorziening	119.812	119.812	119.812	119.812
	Subtotaal	524.601	535.146	550.585	558.398
g. Groen	Kapitaallasten	23.751	23.636	21.574	21.470
	Jaarlijks onderhoud	906.499	906.499	906.499	904.499
	Groot onderhoud / storting voorziening	283.193	337.654	337.654	337.654
	Subtotaal	1.213.443	1.267.789	1.265.727	1.263.623
h. Straatmeubilair	Kapitaallasten	177	20.057	20.728	21.429
	Jaarlijks onderhoud	28.863	28.863	28.863	28.863

		2023	2024	2025	2026
	Groot onderhoud / storting voorziening	123.498	134.391	134.391	134.391
	Subtotaal	152.538	183.311	183.982	184.683
2. Riolering					
	Kapitaallasten	403.381	555.565	652.422	747.113
	Jaarlijks onderhoud	528.033	528.033	528.033	528.033
	Groot onderhoud / storting voorziening	197.162	134.140	97.793	79.584
	Subtotaal	1.128.576	1.217.738	1.278.248	1.354.730
3. Accommodaties					
a. Gebouwen	Kapitaallasten	2.274.254	2.374.018	2.533.598	2.471.632
	Jaarlijks onderhoud	312.521	312.521	312.521	312.521
	Groot onderhoud / storting voorziening	565.356	565.356	565.356	565.356
	Subtotaal	3.152.131	3.251.895	3.411.475	3.349.509
b. Sportvelden	Kapitaallasten	124.902	179.034	178.184	177.336
	Jaarlijks onderhoud	99.471	99.471	99.471	99.471
	Groot onderhoud / storting voorziening	48.880	48.880	48.880	48.880
	Subtotaal	273.253	327.385	326.535	325.687
	Totaal	9.448.243	9.847.858	10.521.303	10.713.102

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.330.000 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	1.215.000 m2
Wegen: buiten bebouwde kom	115.000 m2
Wegen: elementen bestrating	979.000 m2
Wegen: asfalt	351.000 m2
Riolering: lengte vrijval	111 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	93 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform basisrioleringsplan (BRP) 2016)	59 st.
Riolering: straatkolken	9.540 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer	434.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4)	214 st. (4.000 m1)
Groen: aantal bomen	17.000 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	400.000 m2
Groen: gazon	301.700 m2
Groen: berm	655.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5.127 st.
Kunstwerken: houten bruggen, betonnen en stalen bruggen / kunstobjecten	187 st./ 33st.
Verkeerstekens:	3.496 st.
Markeringen:	5.480 m2
Belijning:	54.084 m1
Spelen: aantal speellocaties (dit zegt niets over de toestellen)	102 st.
Verkeersregelinstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (bron: MOP 2021-2030)	21 st.

Paragraaf 4: Financiering

Renteontwikkelingen

Doel van de ECB is prijsstabiliteit: een inflatie van 2% op de middellange termijn. Het laatste jaar is de inflatie enorm gestegen en dus veel hoger dan dit doel. De inflatie is omhooggeschoten door de sterk gestegen energieprijzen, verstoringen in de levering van producten door de coronacrisis én de oorlog in Oekraïne. De vraag is nu dus hoger dan het aanbod en daardoor stijgen veel prijzen. De ECB verwacht dat de inflatie ook op de middellange termijn boven 2% uitkomt.

De ECB heeft geen directe invloed op stijgende en dalende prijzen. Maar de centrale bank kan met haar monetaire beleid de inflatie wel indirect beïnvloeden. Voor het monetaire beleid beschikt de ECB over een gereedschapskist met allerlei instrumenten. De zogenoemde beleidsrente is een belangrijk instrument. Die rente bepaalt de rentetarieven voor banken om geld bij de ECB te lenen of aan te houden. Daarnaast beschikt de ECB over andere instrumenten om de inflatie te beïnvloeden. In de afgelopen jaren heeft de ECB ook nieuwe instrumenten aan de gereedschapskist toegevoegd om prijsstabiliteit te handhaven. Dit met het oog op de enorme veranderingen in de economie. Denk aan de speciale aankoopprogramma's. Daarom wil de centrale bank de vraag afremmen met een renteverhoging. De ECB heeft de rente in juli en september 2022 verhoogd.

Wij verwachten mede op basis van de renteverwachting van een aantal financiële instellingen dat de marktrenten voor de middellange termijn zullen gaan stijgen. Voor 2023 verwachten we dan ook een stijging van de langlopende rente.

In deze begroting rekenen we met de onderstaande rente op nieuwe geldleningen, welke renteverwachting t.o.v. 2022 zijn verhoogd.

Renteontwikkelingen

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Rente kapitaalmarkt	0,50%	1,50%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente geldmarkt	0,00%	0,00%	0,25%	0,50%	0,50%

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Beleidsvoornemen treasury

In de financiële verordening 2023 bepaalde de raad de kaders voor de treasuryfunctie. Het beleid van onze gemeente is gericht op afdekking van de financieringsbehoefte met kortlopende financiering. Want de rente op de kortlopende middelen is in het algemeen lager dan de rente op langlopende middelen. We houden daarbij rekening met de kasgeldlimiet: de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. Gezien onze renteverwachting in combinatie met de oplopende rente in de afgelopen maanden monitoren we de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt regelmatig en kunnen we overwegen om een groter deel van de financieringsbehoefte af te dekken met langlopende leningen.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

De kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld van een gemeente mag, over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. De kasgeldlimiet heeft het volgende verloop:

- Kasgeldlimiet 2021 € 5,7 miljoen
- Kasgeldlimiet 2022 € 6,1 miljoen
- Kasgeldlimiet 2023 € 6,2 miljoen

Voor 2023 verwachten wij geen overschrijding van de kasgeldlimiet.

De renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen op en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In de tabel hieronder staat de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren:

De renterisiconorm

Nr.	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	Begrotingstotaal	72.116	75.960	75.286	78.644	72.443
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1x2)	14.423	15.192	15.057	15.729	14.489
4	Renteherzieningen	0	0	0	0	0
5	Aflossingen	3.024	3.769	4.125	4.913	5.136
6	Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	3.024	3.769	4.125	4.913	5.136
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	11.399	11.423	10.932	10.816	9.353

Bedragen x € 1.000

De hoogte van de langlopende leningen waarover we de komende jaren een renterisico lopen blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (Wet fido).

De leningenportefeuille

In 2023 verwachten we € 21,5 miljoen aan langlopende leningen aan te trekken. Die financieringsbehoefte is voor een deel doorgeschoven vanuit 2022. Met de exploitatielasten van de leningen hebben we in de exploitatiebegroting rekening gehouden.

De leningportefeuille

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	30.521	37.398	56.746	76.384	80.928
Nieuwe leningen	9.901	23.117	23.763	9.457	8.003
Reguliere aflossingen	3.024	3.769	4.125	4.913	5.136
Stand per 31 december	37.398	56.746	76.384	80.928	83.795
Rentelasten	361	531	671	758	783

Bedragen x € 1.000

Rentemethodiek en renteresultaat

De toerekening van de rentelasten doen we volgens de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.

Met de rente-omslagmethode rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de taakvelden in de programmabegroting. We gaan ervan uit dat de gehanteerde omslagrente van 0,5% een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijk rentelast groter wordt dan 0,5%, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

Renteresultaat

Tabel renteresultaat:	
Betaalde rente over de korte en lange financiering	531
Doorberekend aan grondexploitatie	0
Aan taakveld toe te rekenen	531
Aan taakveld toegerekende omslagrente	-490
Resultaat taakveld treasury	41

De interne rekenrente gebruiken we voor rentetoerekening aan investeringen. Voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties bestaat een specifiek berekend rentepercentage. Dat percentage is 1,33%.

Uit het gepresenteerde voordeel van € -41.000 blijkt dat de gehanteerde omslagrente van 0,50% een fractie hoger is dan het werkelijke percentage. We berekenen dus € -41.000 meer rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich ruim binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft voor een aantal zaken een overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voorbeelden zijn een rekening-courantovereenkomst en het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Overtollige middelen houden we aan bij de agent van het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Relatiebeheer

Onze bancaire partijen voldoen aan de eisen die de wet aan hen stelt. Beoordeling vindt plaats bij het aangaan van de relatie en jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening. Offertes vragen we op bij verschillende instanties, zoals de financiële verordening het voorschrijft.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG. De saldi op de ING-rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar de rekening bij de BNG. We werken met een liquiditeitsbegroting die we halfjaarlijks actualiseren. De grondexploitatie zorgt voor de grootste onzekerheden rond de inkomende en uitgaande geldstromen.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Het subprogramma Bedrijfsvoering in programma 3 gaat inhoudelijk in op de bedrijfsvoering. In deze paragraaf beperken we ons tot het financiële overzicht van de personele kosten.

Nieuw is de weergave van de ontwikkeling van de loonkosten en de inhuur over een tijdsbestek van vier jaar. Dit is een eis uit de Financiële Verordening 2022. We tonen hier de gegevens van de realisatie 2020 en 2021 en de begroting 2022 en 2023.

Overzicht personele kosten

bedragen x € 1.000	2020 werkelijk	2021 werkelijk	2022 na begr. wijz. t/m juli	2023 begroting	2023/2022
a. Salarislasten	9.708	10.300	10.742	11.304	105%
b. Inhuur ten laste van vaste formatie	1.216	1.359	25	26	105%
c. Inhuur overige budgetten	207	450	362	390	108%
d. Studiekosten algemeen	162	208	206	216	105%
e. Onafhankelijk advies	302	559	820	578	71%
Totaal	11.595	12.876	12.155	12.514	103 %

Op basis van de kadernota 2023-2026 indexeren we de salarislasten met 3,0%. De toename van het budget valt ca. 1,5% hoger uit omdat we naar aanleiding van de CAO afspraken ook de harmonisatie van de verlofregeling financieel in de begroting verwerken voor een bedrag van € 154.000.

De inhuur ten laste van de vaste formatie staat in de begroting (bijna) op nul omdat het beschikbare budget voor de salarislasten deze inhuur dekt. Wij ramen een apart budget voor overige inhuur. Dit budget blijft min of meer constant. Het budget voor studiekosten indexeren we met 5,0%. Dat zien we terug in de budgetontwikkeling. Het budget voor onafhankelijk advies verhoogden we in 2022 incidenteel door budgetoverhevelingen vanuit voorgaande jaren. Het structureel beschikbare budget voor 2023 en volgende jaren is vrijwel ongewijzigd.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De raad stelde op 31 januari 2011 de spelregels vast voor het aangaan van verbonden partijen. In de nota verbonden partijen Leiderdorp staan de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden.

Vanaf 1 januari 2022 houdt Stichting Dataland op te bestaan. Deze partij ontbreekt m.i.v. 2023 in deze paragraaf. Vanaf 1 januari 2023 neemt Leiderdorp deel aan de gemeenschappelijke regeling Service-organisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ). De Serviceorganisatie Zorg is opgericht door de deelnemende gemeenten in regio Holland Rijnland en regelt alle zaken rond inkoop en het contracteren van jeugdhulp.

Met ingang van 31-12-2022 houdt de gemeenschappelijke regeling Servicepunt71 op te bestaan. Daarvoor in de plaats komt de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio

Sinds enkele jaren adviseert de werkgroep financieel kaderstelling gemeenschappelijke regelingen (FKGR) over de toegestane indexering van de bijdrage aan een aantal gemeenschappelijke regelingen. De werkgroep kan ook advisering over het instelling van een generieke taakstelling. Die taakstelling staat de afgelopen jaren op nul. Voor Leiderdorp gaat het om Holland Rijnland, de Veiligheidsregio, Omgevingsdienst West-Holland, Hecht en de Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland.

In onderstaande tabel zijn de bijdragen opgenomen zoals deze in de jaarrekening resp. begroting van de gemeente Leiderdorp zijn opgenomen.

Overzicht verbonden partijen Leiderdorp (x € 1.000)

Verbonden partij	2021 (w)	2022 (b)	2023 (b)
Holland Rijnland (HR)	1.055	1.022	338
Service-organisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)	n.v.t.	n.v.t.	196
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	1.648	1.729	1.786
Hecht (voorheen RDOG)	1.644	1.715	1.730
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	534	544	562
Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio	5.554	5.355	5.652
Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)	405	410	424
Gemeensch. uitvoeringsorg. Sociale dienst	1.639	1.835	1.654
Totaal	12.479	12.610	12.342

Gemeenschappelijke regelingen

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van inwoners, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	3.105	1.668
	Vreemd vermogen	51.622	58.808
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.hollandrijnland.nl		

Service-organisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De Serviceorganisatie Zorg is opgericht door de deelnemende gemeenten in regio Holland Rijnland en regelt alle zaken rond inkoop en het contracteren van jeugdhulp. Serviceorganisatie Zorg maakt onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling (GR) Holland Rijnland. Gezamenlijk inkopen van jeugdhulp is efficiënter en zorgt ervoor dat kinderen en gezinnen passende en betaalbare jeugdhulp ontvangen.		
Bestuurlijk belang	n.n.b.		
Jaarlijkse bijdrage	n.n.b.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie			

Veiligheidsregio Hollands Midden			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	5.037	5.037
	Vreemd vermogen	58.541	73.258
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie			

Hecht (voorheen RDOG)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	9.098	9.298
	Vreemd vermogen	66.589	72.689
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ggdhm.nl		

Omgevingsdienst West Holland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De omgevingsdienst West-Holland geeft uitvoering aan de wettelijke taken - zoals de vergunningverlening en handhaving - van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming. Ook adviseert de omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van ruimtelijke planvorming en duurzaamheid.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur, de stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus de totale begroting.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren en materieel.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	1.318	2.079
	Vreemd vermogen	7.500	7.500
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.odwh.nl		

Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (lichte vorm zonder rechtspersoonlijkheid)		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2012 verzorgde Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Met ingang van 1 januari 2023 is deze gemeenschappelijke regeling omgezet in de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio. Binnen deze regeling worden producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, financiën, juridische zaken en inkoop geleverd.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten.		
Financieel belang	De centrumgemeente is aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten. Ter dekking van dit risico betalen de afnemende gemeenten een risico-opslag		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat		n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.servicepunt71.nl		

Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2020 neemt Leiderdorp deel in de gemeenschappelijke regeling BSGR. Deze regeling verzorgt met ingang van belastingjaar 2020 de belastingtaken zoals oplegging en inning van de gemeentelijke heffingen. De herwaardering in het kader van de Wet WOZ zal t.b.v. belastingjaar 2021 (waardepeildatum 01-01-2020) worden uitgevoerd.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van de vastgestelde verdeelsleutels zoals aantal objecten, aantal aanslagen en aantal heffingen.		
Financieel belang	De deelnemers in de BSGR zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	480	695
	Vreemd vermogen	5.854	5.643
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bsgr.nl		

De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie sociale diensten Leiden en Leiderdorp			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (lichte vorm zonder rechtspersoonlijkheid)		
Doelstelling/publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen (gedeeltelijk) uit: de Participatiewet, het Bbz, de IOAW, de IOAZ, de Wsw, de WI, de Wet Taaleis, de Wet op de lijkbezorging, SMI-kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de sociale recherche, het minimabeleid en andere eventueel voor deze wetten en regelingen in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling om efficiënter en effectiever te kunnen werken, deskundigheid en expertise te vergroten, en kwetsbaarheid te verminderen. De uitwerking van de afspraken uit de gemeenschappelijke regeling gebeurt in een tweejaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). De verdeling van die kosten is op basis van het relatieve percentuele aandeel van elke partij in de som van de BUIG-budgetten over een periode van vijf jaar.		
Financieel belang	De uitvoeringskosten worden jaarlijks afgerekend.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	gemeente.leiden.nl		

Vennootschappen

Alliander			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Alliander keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	Het aantal aandelen is 604.818 en het relatieve aandeel is 0,442%. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Alliander.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2021	31-12-2021
	Eigen vermogen	4.328.000	4.470.000
	Vreemd vermogen	5.094.000	5.730.000
	Jaarresultaat		242.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.nl		

Oasen			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/Publiek Belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor het drinkwater in Leiderdorp.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Oasen keert op grond van haar statuten geen dividend uit.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen in Oasen, naar rato van het aantal inwoners. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Oasen.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2021	31-12-2021
	Eigen vermogen	116.741	122.426
	Vreemd vermogen	178.860	188.121
	Jaarresultaat		5.685
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.oasen.nl		

BNG			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	De BNG keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2021	31-12-2021
	Eigen vermogen	5.097.000	5.062.000
	Vreemd vermogen	155.262.000	143.995.000
	Jaarresultaat		236.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is vooral ondersteunend aan programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's hebben invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Ons grondbeleid staat in de nota Grondbeleid 2019-2023. De raad stelde de nota op 9 september 2019 vast.

De programma's hanteren een onderscheid in subdoelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Voor het grondbeleid maakten we dezelfde driedeling:

- Subdoelen: waar mogelijk faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen
- Activiteiten: het monitoren van grondtransacties aan de nota
- Prestatie-indicatoren: grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder staan enkele kernpunten uit de nota Grondbeleid 2019-2023.

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp kiest voor een 'faciliterend, tenzij...' grondbeleid.

We stemmen de invulling van het grondbeleid per situatie af op het gewenste resultaat. In beginsel is het grondbeleid faciliterend. Per opgave beoordelen we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te kiezen. En zo ja, welke instrumenten daarbij horen.

Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert, maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. We 'faciliteren' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we volgens de nota Kostenverhaal op de betrokkenen. We kunnen actief grondbeleid inzetten als we een sterker stempel op de ontwikkeling willen drukken. Of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. Dan moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Voor grondbeleid hebben we een aantal instrumenten. De beleidsregels voor de instrumenten staan in de nota Grondbeleid. Hieronder lichten we enkele uit.

- De gemeente voert een faciliterend grondbeleid. Per locatie bekijken we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te voeren.
- Minnelijke verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten voorkeursrecht (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.
- Gronduitgifte vindt in principe plaats door de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte mogelijk.

Grondprijsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijsbeleid:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de gronduitgifteprijsen voor het volgende jaar. Deze brief gaat in op de waardebeoordeling en de minimum grondprijzen per functie bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van grondprijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

We waarderen de gronden tegen verkrijgingsprijs, vermeerderd met de kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. Zoals wettelijk verplicht, mag de boekwaarde niet hoger zijn dan de ingeschatte marktwaarde. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (als er definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen is) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Resultaten op de grondexploitatie voegen we toe aan de algemene reserve bouw- en grondexploitaties, volgens de regels van het BBV.

Organisatie

Beleidsregels organisatie:

- De regels van het BBV voor de verslaglegging zijn leidend.
- De actieve grondexploitaties actualiseren we één keer per jaar (bij de jaarrekening).
- Tegelijk met de actualisatie in de jaarrekening leggen we een rapportage aan de raad voor waarin we de financiële stand van zaken van de grote projecten en de grondexploitaties toelichten. Dit is de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG).
- Voorzieningen voor de verliesgevende exploitaties bepalen we op basis van de eindwaarde van het grondexploitatie resultaat en stellen we één keer per jaar vast bij de jaarrekening.
- Per project of grondexploitatie brengen we de risico's in beeld en geven we beheersmaatregelen aan.

Opgenomen voorzieningen

Voor verliesgevende grondexploitaties treffen we direct een verliesvoorziening. Voor de grondexploitaties Bospoort-Zuid (W4) treffen we conform de nieuwe gemeentelijke financiële verordening op 1 januari 2022 een voorziening van € 3,19 miljoen gebaseerd op de eindwaarde (EW) in plaats van de nettocontantewaarde (NCW).

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

We hebben op dit moment geen publiek-private samenwerkingen.

Prognose verwachte resultaten totale grondexploitatie op 1/1/2022

(bedragen x € 1.000)	GIG - 2022 Nominaal	GIG - 2022 NCW 1-1-22	GIG - 2022 NCW 1-1-21	GIG - 2021 NCW 1-1-21	Vershil NCW 1-1-21
Bospoort Zuid	-2.884	-2.888	-2.831	-2.837	6
Totaal W4	- 2.884	- 2.888	- 2.831	-2.837	6
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)
Amaliaplein	230	240	238	450	-212
Driemaster	239	242	240	662	-422
Totaal overige projecten	469	482	478	1.112	-634
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)

Parameters

Bij de herziening op 1 januari 2022 van de grondexploitaties in de GIG 2022 hanteerden we de volgende parameters:

- rentepercentage: 0,76 %
- kostenindex: 2,0-3,0 %
- opbrengstenindex: 2 %

Vergeleken met de GIG 2021 stelden we de kostenindex voor Bospoort-Zuid (paviljoens) bij op een langjarig gemiddelde van 3%. Als we uitgaan van de daadwerkelijk stijging van 9 tot 12% in 2022 en 3% in de jaren 2023 tot en met 2026, komen we op een extra kostenpost van ongeveer € 200.000 tot € 300.000. In de herziening op 1 januari 2023 verwerken we het definitieve percentage. Het rentepercentage verlaagden we naar 0,76 % en de opbrengstenindex verhoogden we naar 2%. Het rentepercentage stellen we jaarlijks vast op basis van de rente op de werkelijk aangetrokken langlopende leningen in de verhouding van vreemd vermogen gedeeld door het totaalvermogen.

Fasering verkopen

Bij de herziening op 1 januari 2022 van de grondexploitatie Bospoort-Zuid stelden we de fasering van de verwachte opbrengsten bij naar het jaar 2025. Vervolgens kunnen we het project in 2026 afronden. Deze nieuwe planning sluit aan bij de laatste inzichten.

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht van baten en lasten en de toelichting

A: Overzicht van baten en lasten

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	32.518	34.250	35.267	35.266	34.944	34.526
	Baten	-10.064	-7.499	-8.225	-8.225	-8.225	-8.225
Saldo		22.454	26.751	27.042	27.041	26.719	26.301
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	9.711	9.443	11.581	11.728	14.527	12.906
	Baten	-7.618	-11.578	-8.440	-8.454	-10.762	-9.795
Saldo		2.093	-2.135	3.141	3.275	3.764	3.111
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	14.533	14.314	13.745	13.824	13.835	13.774
	Baten	-470	-386	-105	-90	-90	-10
Saldo		14.063	13.928	13.640	13.734	13.745	13.764
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	256	494	634	821	814	820
	Baten	-48.449	-53.790	-54.904	-55.678	-56.833	-52.565
Saldo		-48.193	-53.295	-54.270	-54.858	-56.019	-51.745
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	10.594	10.306	10.406	10.335	10.321	10.309
	Baten	-58	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo		10.537	10.299	10.398	10.327	10.313	10.301
Totaal	Lasten	67.612	68.808	71.632	71.974	74.441	72.335
Totaal	Baten	-66.658	-73.260	-71.681	-72.455	-75.919	-70.603
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		954	-4.453	-49	-481	-1.478	1.732
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	1.499	1.666	1.564	1.455	1.325	108
	Onttrekking	-2.415	-3.032	-2.461	-2.004	-1.869	-552
Saldo		-916	-1.366	-897	-549	-545	-444
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	1.330	1.315	708	775	1.275	0
	Onttrekking	-6.238	3.739	-199	-40	-40	-40
Saldo		-4.908	5.054	509	735	1.235	-40
RESERVES 3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Toevoeging	200	100	100	100	100	0
	Onttrekking	-85	-174	0	0	0	0
Saldo		115	-74	100	100	100	0
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	5.737	3.710	1.957	982	1.504	0

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenraming		
					2024	2025	2026
	Onttrekking	-2.595	-2.856	-1.588	-787	-816	-1.247
Saldo		3.142	854	369	195	688	-1.247
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	-31	0	0	0
Saldo		-40	-16	-31	0	0	0
Totaal	Toevoeging	8.766	6.792	4.329	3.312	4.203	108
Totaal	Onttrekking	-11.373	-2.339	-4.279	-2.831	-2.725	-1.839
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-2.607	4.453	49	481	1.478	-1.732
Begrotingstotaal	Lasten/ Toev.	76.378	75.600	75.960	75.286	78.644	72.443
Begrotingstotaal	Baten/ Onttr.	-78.032	-75.600	-75.960	-75.286	-78.644	-72.443
GERAAMD RESULTAAT		-1.653	0	0	0	0	0

B: Grondslagen voor de begroting

Als basis voor de begroting 2023 hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2022, inclusief de meerjarenraming 2023-2025 van de gemeente Leiderdorp ná wijziging.
2. De financiële kadernota 2023-2026 .
3. De effecten van de meicirculaire gemeentefonds, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 14 juni 2022.
4. De afspraak tussen het rijk en de VNG om de accessen 2022-2025 te fixeren.
5. De verwerking van het coalitieakkoord en motie 1 n.a.v. de kadernota.
6. Effecten van tussentijdse besluitvorming en overige nieuwe ontwikkelingen.

Algemene uitkering gemeentefonds

Bij de berekening van de algemene uitkering voor de meerjarenraming zijn we uitgegaan van de uitkeringsfactor op basis van constante prijzen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2022 aangevuld met de afspraak over de fixatie van de accessen 2022-2025.

Indexering baten

In maart 2022 is het Centraal Economisch Plan 2022 (CEP) van het CPB gepubliceerd. In de kernegevenstabel is het verwachte indexeringspercentage opgenomen dat wij aanhouden voor de indexering van de inkomsten van de gemeente Leiderdorp. De raming voor het nationale consumentenprijsindex (cpi) bedraagt voor 2023 2,4%. Voor 2022 bedraagt het CPI nu 5,2% terwijl bij de begroting 2022 nog 1,5% werd verwacht. Voorgesteld wordt nu om de inkomsten in de begroting te verhogen met 6,1%, te weten 2,4% plus de correctie van 3,7% voor 2022. Op deze wijze wordt de indexering op het meest actuele beeld gebaseerd.

Indexering lasten

Het is gebruikelijk om de personele budgetten in de begroting jaarlijks te laten meegroeien met de feitelijke loonkostenontwikkeling. De huidige CAO gemeenten loopt tot 31 december 2022. Op basis van die CAO en de verwachtingen voor 2023 is een inschatting gemaakt van de loonontwikkeling 2023. Die loonontwikkeling bestaat uit een doorwerking van de huidige CAO naar 2023 van 0,46% en voor 2023 van 2,54%. De totale loonkosten nemen dan ook toe met 3,00%

De budgetten voor de materiële lasten worden in de begroting geïndexeerd met het percentage voor de prijsontwikkeling van de netto materiële overheidsbestedingen (imoc) zoals deze in het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB zijn gehanteerd. Het percentage voor 2022 van 4,1% is 2,7% hoger dan het percentage dat voor de begroting 2022 is gebruikt. Voor dit verschil wordt de indexering voor 2023 van 2,3% gecorrigeerd. De indexering voor 2023 komt daarmee op 5,0%.

Voor de indexering van de bijdragen aan de meeste gemeenschappelijke regelingen is aangesloten bij de afspraken die met de regio-gemeenten zijn gemaakt in de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen. Die heeft de indexering voor de loonkosten bepaald op 3,70% en de indexering voor de materiele budgetten op 2,50%. De bijdrage van de gemeente aan de regeling wordt vervolgens geïndexeerd met het gewogen percentage op basis van de verhouding loonkosten en materiele kosten volgens de begroting van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

Tenslotte houden we bij de indexering van meerjarige uitbestedingen rekening met de contractuele afspraken. Denk bijvoorbeeld aan Sportfondsen en Inclusio.

Areaalontwikkeling

De areaalontwikkeling voor de ontwikkeling van de waarden en de aantallen woningen en niet woningen is geactualiseerd naar de inzichten op dit moment. De berekening van de budgettaire effecten voor de opbrengst OZB worden zijn meegenomen bij het opstellen van de begroting. Het effect van de areaalontwikkeling op de algemene uitkering is meegenomen bij de presentatie van de effecten van de meicirculaire 2022. De effecten van de areaalontwikkeling op de beheerskosten van de openbare ruimte worden betrokken bij de opstelling en actualisatie van de beheerplannen.

Belastingen en heffingen

Zoals gebruikelijk zullen we de tarieven ter besluitvorming voorleggen. Dit doen we in de raadsvergadering van december 2022. Daarbij nemen we de tarieven waarvoor landelijk een maximum is vastgesteld uiteraard in ogenschouw. De trendmatige verhoging van de lokale lasten en die van de leges in 2023 hebben we in de financiële kadernota op 6,1% vastgesteld. Meer specifiek merken we het volgende op:

- Onroerendezaakbelasting (ozb). De exacte tarieven zijn nu nog niet bekend. Deze bieden we u ter vaststelling aan voor de raadsvergadering van december, zodat de tarieven op basis van de recentste Woz-waarden berekend kunnen worden.
- Afvalstoffenheffing. Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 6,1%. We rekenen daarnaast de lagere opbrengsten van restafval naar de afvalstoffenheffing door. Tenslotte verlagen we de tarieven voor de 1-persoons-, 2-persoons- en meerpersoonshuishoudens met resp. € 55, € 65 en € 75 met het doel de woonlasten voor de inwoners van Leiderdorp te beperken.
- Rioolheffing. De tarieven indexeren we met 6,1%. De gemeenteraad heeft het geactualiseerde Integraal Waterketenplan (IWKp) in 2019 vastgesteld. Op basis van dat plan verhogen we de rioolheffing jaarlijks met 3,0% extra.
- Tarieven begraafplaats. De tarieven voor de begraafplaats worden tot en met 2025 niet geïndexeerd.

C: Structureel en reëel evenwicht

1: Structureel en reëel evenwicht

In de Gemeentewet is bepaald dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad mag hiervan afwijken als aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. De toezichthouder toetst eveneens nadrukkelijk op deze bepaling. Het komt erop neer dat de structurele lasten in de begroting worden gedekt door structurele baten. Voor de beoordeling van dit evenwicht is onderstaande tabel gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat het merendeel van de baten en lasten als structureel wordt aangemerkt. Door de 'incidentele' baten en lasten respectievelijk verrekeningen met de reserves te elimineren, blijft het saldo van de structurele baten en lasten over. In de volgende tabel lichten we de incidentele baten en lasten, respectievelijk verrekeningen met de reserves, toe. Daarna volgt de tabel met de structurele verrekeningen met de reserves.

Conclusies

- Deze begroting is sluitend voor alle jaren.
- Deze begroting is structureel in evenwicht, maar dat evenwicht wordt in de meerjarenraming voor 2026 niet gerealiseerd.
- Deze begroting is reëel in evenwicht.

In onderstaande tabel staan deze conclusies samengevat weergegeven. Het sluitend zijn van de begroting ziet u terug in de eerste regel als begrotingssaldo na bestemming. Onder deze tabel lichten we achtereenvolgens het reëel en het structureel evenwicht nader toe.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-49.489	-481.026	-1.477.770	1.731.845
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	49.489	481.026	1.477.770	-1.731.845
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.133.208	2.276.558	3.090.151	-954.332
Structureel begrotingssaldo	-1.133.208	-2.276.558	-3.090.151	954.332
Structureel evenwicht	JA	JA	JA	NEE

Reëel evenwicht

Ter invulling van het begrip reëel evenwicht is in het BBV voorgeschreven dat we moeten ingaan op het realisme van de ramingen en de motivering daarvan. Op basis van de volgende argumenten en bevindingen kunnen we stellen dat de begroting reëel in evenwicht is:

- De baten en lasten hebben we geraamd met het voorzichtigheidsbeginsel in het achterhoofd.
- De algemene uitkering hebben we geraamd op basis van de meicirculaire 2022 aangevuld met de extra middelen voor Jeugdzorg welke met ingang van 2024 voor 100% zijn ingeboekt. Voorts is de verlaging van de suppletieuitkering in verband met de herverdeling van het gemeentefonds ook voor 2026 in de ramingen meegenomen.
- De begroting 2023 bevat geen taakstellingen.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- resultaat na bestemming
- **af:** de incidentele lasten per programma en stortingen in reserves
- **bij:** de incidentele baten en onttrekkingen uit reserves
- Dit geeft het totaal structureel begrotingsaldo en meerjarenraming

De begroting hebben we in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. De begroting 2023 is structureel in evenwicht. Voor het meerjarenbeeld is in de jaren 2024 en 2025 eveneens sprake van structureel evenwicht. Alleen het jaar 2026 is niet structureel in evenwicht.

Incidentele mutaties per programma		2023	2024	2025	2026
1 Meedoen in Leiderdorp					
Tijdelijke huisvesting onderwijs	Lasten	177.263	213.570	-	-
Reserve sociaal domein	Storting	1.563.735	1.454.957	1.324.510	107.510
Reserve sociaal domein	Onttrekking	-2.460.683	-2.003.971	-1.869.381	-551.855
2 Aantrekkelijk Leiderdorp					
Heffingskorting ASH 2023-2025	Baten	800.000	800.000	800.000	-
Grondexploitaties	Lasten	8.038	8.100	2.332.382	505.311
Grondexploitaties	Baten	-8.038	-8.100	-2.332.382	-505.311
Reserve bouw- en grondexploitaties	Storting	182.646	500.000	1.000.000	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Onttrekking	-198.740	-40.000	-40.000	-40.000
Reserve omgevingsvergunning	Storting	250.000	-	-	-
Reserve impl.kst. omgevingswet	Storting	100.000	100.000	100.000	-
Reserve duurzaamheid	Storting	175.000	175.000	175.000	-
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp					
Reserve bedrijfsvoering	Storting	100.000	100.000	100.000	-
Algemene Dekkingsmiddelen					
Opbrengst verkoop vastgoed	Baten	-663.000	-	-	-
Algemene reserve	Storting	44.211	33.685	-	-
Algemene reserve	Onttrekking	-27.512	-31.708	-30.783	-
Reserve ter dekking van kapitaallasten	Storting	1.913.000	880.000	900.000	-
Behoedzaamheidsreserve	Storting	-	68.612	603.504	-
Behoedzaamheidsreserve	Onttrekking	-793.409	-	-	-497.288
Overhead, Vpb en onvoorzien					
Dienstverlening WOO t/m 2026	Lasten	57.062	57.396	58.284	58.284
Reserve informatiebeleid	Onttrekking	-31.476	-	-	-
Diverse programma's					
Kleine bedragen onder de € 50.000		-54.889	-30.983	-30.983	-30.983
Totaal incidenteel		1.133.208	2.276.558	3.090.151	-954.332

2: Structurele verrekeningen met de reserves

Kostenplaats	Grootboek	I/S	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf
			2023	2024	2025	2026	2027
Algemene Dekkingsmiddelen							
MUTATIES RESERVES							
6298220 Reserve ter dekking kapitaallasten	8103 Onttrekking reserve	S	-767.283	-755.549	-785.080	-750.212	-641.341
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING			-767.283	-755.549	-785.080	-750.212	-641.341
Totaal			-767.283	-755.549	-785.080	-750.212	-641.341

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

D: Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	277	58	10	0	0	0
Materiële vaste activa	85.012	91.754	110.380	128.798	132.505	132.199
Financiële vaste activa	6.130	6.130	6.130	6.130	6.130	6.130
Totaal vaste activa	91.419	97.942	116.521	134.929	138.635	138.329
Vlottende activa						
Voorraden	-2.855	-333	-325	-317	1.292	1.797
Uitzettingen	7.769	7.769	7.769	7.769	7.769	7.769
Liquide middelen	8	0	0	0	0	0
Overlopende activa	1.667	1.667	1.667	1.667	1.667	1.667
Totaal vlottende activa	6.589	9.103	9.111	9.119	10.728	11.233
Totaal activa	98.008	107.045	125.632	144.048	149.363	149.562
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	38.680	38.438	38.487	38.969	40.446	38.714
Resultaat boekjaar	1.653	0	0	0	0	0
Voorzieningen	14.829	16.930	16.084	14.352	13.437	12.680
Vaste schuld	30.877	37.754	57.102	76.740	81.284	84.151
Totaal vaste passiva	86.039	93.122	111.674	130.061	135.167	135.545
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	6.986	8.940	8.975	9.004	9.213	9.034
Overlopende passiva	5.324	5.324	5.324	5.324	5.324	5.324
Totaal vlottende passiva	12.310	14.264	14.299	14.328	14.537	14.358
Totaal passiva	98.349	107.386	125.973	144.389	149.704	149.903

E: Investerings

Omschrijving investering	Krediet 2023	Krediet 2024	Krediet 2025	Krediet 2026	Krediet 2027
Vervanging riolering	3.059.879	1.317.435	2.584.575	2.299.395	791.175
Vervanging bruggen	36.602	60.332	1.500.000	217.130	726.922
Oude spoorbaanbrug	-	2.400.000	-	-	-
Beschoeiingen en duikers	163.814	297.526	240.412	347.476	669.434
Vervanging openbare verlichting	-	354.410	536.310	303.265	139.935
Vervanging spelen	67.091	128.550	68.478	17.137	56.246
Vervanging wegen	3.113.794	1.877.433	408.213	1.316.946	1.439.743
LRN HOV-maatregelen	-	3.500.000	-	-	-
Vervanging straatmeubilair	-	-	-	-	-
Vervanging voertuigen	615.000	430.000	-	330.000	165.000
Vernieuwbouw IKC Buitenhof	1.620.000	-	-	-	-
Vernieuwbouw Willem de Zwijger 2023	2.960.000	-	-	-	-
Vernieuwbouw & uitbreiding Elckerlyc 2024	-	3.990.000	-	-	-
Vernieuwbouw Schakel 2026	-	-	-	-	3.060.000
Renovatie de Does	-	3.045.125	-	-	-
Renovatie sportvelden Bloemerd	763.611	-	-	-	-
Begraafplaats/Houtkamp	-	-	-	-	-
Sportaccomodaties	-	-	-	-	900.000
Inventaris binnensportaccomodaties	18.952	81.041	94.269	64.024	50.441
Totaal investeringsvoornemens	12.418.743	17.481.852	5.432.257	4.895.373	7.998.896
Kasstroom investeringen in uitvoering	10.051.903	5.700.118	3.480.957	162.500	33.255
Eindtotaal investeringsplan	22.470.646	23.181.970	8.913.214	5.057.873	8.032.151
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal- lasten 2023	Kapitaal- lasten 2024	Kapitaal- lasten 2025	Kapitaal- lasten 2026	Kapitaal- lasten 2027
Afschrijving	3.957.951	4.701.495	5.206.808	5.363.709	5.218.280
Rente	489.607	582.171	674.573	693.105	691.576
Totaal kapitaallasten (bruto)	4.447.559	5.283.666	5.881.381	6.056.814	5.909.856
Vrijval reserve dekking van kapitaallasten	-767.283	-755.549	-785.080	-750.212	-640.987
Totaal kapitaallasten (netto)	3.680.275	4.528.117	5.096.301	5.306.602	5.268.868

Omschrijving investering	Krediet 2028	Krediet 2029	Krediet 2030	Krediet 2031	Totaal
Vervanging riolering	6.246.835	892.115	3.023.615	571.620	20.786.644
Vervanging bruggen	260.694	-	435.000	-	3.236.680
Oude spoorbaanbrug	-	-	-	-	2.400.000
Beschoeiingen en duikers	371.001	210.000	58.500	-	2.358.163
Vervanging openbare verlichting	93.280	164.865	-	364.244	1.956.309
Vervanging spelen	72.940	56.386	60.347	-	527.175
Vervanging wegen	965.683	965.683	-	-	10.087.495
LRN HOV-maatregelen	-	-	-	-	3.500.000
Vervanging straatmeubilair	-	-	-	48.720	48.720
Vervanging voertuigen	420.000	100.000	-	-	2.060.000
Vernieuwbouw IKC Buitenhof	-	-	-	-	1.620.000
Vernieuwbouw Willem de Zwijger 2023	-	-	-	-	2.960.000
Vernieuwbouw & uitbreiding Elckerlyc 2024	-	-	-	-	3.990.000
Vernieuwbouw Schakel 2026	-	-	-	-	3.060.000
Renovatie de Does	-	-	-	-	3.045.125
Renovatie sportvelden Bloemerdd	-	-	-	-	763.611
Begraafplaats/Houtkamp	80.000	-	-	-	80.000
Sportaccomodaties	1.115.647	732.068	-	-	2.747.715
Inventaris binnensportaccomodaties	15.643	62.305	-	-	386.675
Totaal investeringsvoornemens	9.641.723	3.183.422	3.577.462	984.584	65.614.312
Kasstroom investeringen in uitvoering	82.500	-	-	-	19.511.233
Eindtotaal investeringsplan	9.724.223	3.183.422	3.577.462	984.584	85.125.545
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal-lasten 2028	Kapitaal-lasten 2029	Kapitaal-lasten 2030	Kapitaal-lasten 2031	Kapitaal-lasten 2032
Afschrijving	5.360.620	5.614.321	5.674.034	5.754.981	5.529.650
Rente	705.645	727.463	715.309	704.826	704.826
Totaal kapitaallasten (bruto)	6.066.265	6.341.784	6.389.343	6.459.808	6.234.476
Vrijval reserve dekking van kapitaallasten	-621.085	-599.964	-579.514	-561.750	-523.709
Totaal kapitaallasten (netto)	5.445.180	5.741.820	5.809.829	5.898.057	5.710.766

Algemeen

Voor de ontwikkeling van de financiële positie ná 2026 zijn kapitaallasten die voortvloeien uit het meerjaren investeringsplan (MIP) mede bepalend. In voorgaande tabel zijn de investeringsvoornemens voor de komende 9 jaar in beeld gebracht. Die investeringen volgen o.a. uit de beheerplannen voor de openbare ruimte, het IHP Onderwijs en het beheerplan voor sportaccommodaties. Hoewel de meeste planmatige investeringen nu zijn meegenomen, zien we in het meerjarenbeeld vanaf 2026 dat het doortrekken van het investeringsplan in de latere jaren nog wel enige aanvulling vraagt.

Omvang van de investeringsvoornemens

In de financiële kadernota 2023-2026 is voor de investeringen inzake water (oevers) en onderwijshuisvesting een substantiële verhoging van de benodigde kredieten aangekondigd van ca. € 4,5 miljoen. De verhoging van die kredieten is meegenomen in het MIP van deze begroting. Voor zover dat kredieten betrof die eerder beschikbaar zijn gesteld, is die verhoging nu in jaarschijf 2023 opgenomen. Intussen zijn ook de investeringsvoornemens voor bruggen, wegen en openbare verlichting beoordeeld op de vraag of de geraamde investeringsbedragen nog wel toereikend zijn. De uitkomst daarvan is dat ook die kredieten voor in totaal ca € 3 miljoen zijn verhoogd. De totale investeringsomvang voor de komende 9 jaar komt daarmee op € 65,5 miljoen tegen € 61,7 miljoen volgens de begroting 2022.

Kasstroomverwachting

Voor alle investeringen is een beoordeling gemaakt van de kasstroomverwachting. Die verwachting geeft aan op welk moment we de investeringen daadwerkelijk als uitgaven gaan realiseren. Op basis van die verwachting kunnen we de investeringsvoornemens nog in de tijd verschuiven. Voor de lopende investeringen waarvoor door uw raad eerder kredieten beschikbaar zijn gesteld, zien we dat vanaf 2023 nog substantiële investeringen worden gerealiseerd voor een bedrag van € 19,5 miljoen. Voor een goed inzicht van de investeringsagenda zijn de 'investeringen in uitvoering' in één totaalregel toegevoegd aan het MIP.

Kapitaallastenontwikkeling 2023-2031

De kapitaallasten van de in uitvoering zijnde investeringswerken zijn aan de hand van de 'kastroomverwachting' doorgerekend en aangevuld met de kapitaallasten van het MIP voor de komende jaren. In aanvulling op het MIP zijn de uitkomsten van de kapitaallastberekening 2023-2031 in bovenstaande tabel weergegeven. Omdat de kapitaallasten van een aantal investeringen zowel uit het verleden als in toekomst (bijdrage Leidse Ring Noord) worden gedekt door een vrijval uit de daarvoor ingestelde reserves, is die vrijval in mindering gebracht op de bruto kapitaallasten. De netto ontwikkeling is als 'Totaal kapitaallasten (netto)' in de tabel tot uitdrukking gebracht.

In het eerste deel van die tabel lopen de netto kapitaallasten op van € 3,7 miljoen in 2023 naar € 5,3 miljoen in 2026. In de periode na 2026 lopen de kapitaallasten geleidelijk op naar een niveau van € 5,9 miljoen. Wij merken daarbij wel op dat dit onderstreept dat er mogelijk nog aanvullingen op het investeringsplan volgen in de laatste jaren van de tabel.

Kredieten 2023 voor in totaal € 12.484.743 beschikbaar te stellen bij de begroting 2023

Riolering

Voor de investeringen in de riolering is het Intergraal Waterketen Plan (IWKp) richtinggevend. De geplande bedragen per jaarschijf zijn bijgesteld op basis van het saldo reeds beschikbaar gestelde kredieten in combinatie met de meeste recente planning met betrekking tot de uitvoering. De dekking van deze investeringen realiseren we vanuit de rioolheffing. Dit is ook van toepassing op de investeringen in gemalen.

Openbare Ruimte

De vervangingsinvesteringen in straatmeubilair, beschoeiingen, wegen, openbare verlichting, spelen, bruggen en duikers zijn in overeenstemming met de IBOR-beheerplannen 2020-2029 voor de verschillende domeinen. Ook is in het overzicht rekening gehouden met de planning van de verschillende geplande wijkvervangingen. Indien er nog geen indexatie was doorgevoerd bij de Kadernota 2023-2026 hebben we nogmaals naar de geplande investeringen gekeken in relatie tot de huidige marktprijzen, en zijn sommige investeringsvoornemens naar boven bijgesteld. Zo is gekeken naar recente ramingen volgens SSK systematiek, recente offertes ofwel naar cijfers van het CBS voor weg- en waterbouw.

Vervanging voertuigen

In 2023 staat de vervanging van de derde vuilniswagens gepland nadat vorig jaar de kredieten voor het vervangen van de eerste 2 wagens beschikbaar zijn gesteld. Het is de planning dat deze gezamenlijk aanbesteed gaan worden. In navolging van de Duurzaamheidsagenda 2017-2025 zetten we waar mogelijk in op vervanging door elektrische voertuigen.

Bijdrage aan de Leidse Ring Noord

De bijdragen aan de Leidse Ring Noord zijn in overeenstemming met het kaderbesluit van 20 april 2020 in het investeringsplan meegenomen. Die bijdrage betreft enerzijds het aandeel in de vervanging van de oude spoorbrug en anderszijds de bijdrage t.b.v. de HOV-maatregelen. De kapitaallasten van de bijdrage t.b.v. de HOV-maatregelen worden gedekt uit de reserve van € 3,5 miljoen die voor dat doel is ingesteld.

Onderwijshuisvesting

Voor de realisatie van vernieuwbouwprojecten uit het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs zijn de investeringsvoornemens in het MIP opgenomen. De bijstelling van de investeringsvoornemens in verband met de oplopende prijzen (zie kadernota) is in het MIP verwerkt.

F: Reserves

Op basis van artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheiden we de reserves in:

- a. Algemene reserves
- b. Bestemmingsreserves

De kaders voor het reserve- en voorzieningenbeleid maken deel uit van de Financiële Verordening 2023. Specifieke kaders per reserve en/of voorziening maken deel uit van deze begroting. De algemene reserve is voor incidentele zaken beschikbaar. Over het algemeen dient deze reserve als een buffer tegen onverwachte risico's zoals benoemd de paragraaf weerstandsvermogen. Bij bestemmingsreserves heeft de raad vooraf bepaald voor welke bestemming de reserve in het leven is geroepen. Ze zijn gevormd om ongewenste schommelingen in uitgaven op te vangen of om een bepaalde activiteit of doel te realiseren.

Toelichting reserves

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2023	Begroting mutaties 2023	Begroting mutaties 2024	Begroting mutaties 2025	Begroting mutaties 2026	Begroot Stand 31/12/2026
Algemene reserves						
8297001 Algemene reserve	9.558	17	2	-31	-	9.546
8297002 Reserve bouw- en grondexploitaties	3.824	-16	460	960	-40	5.188
8297244 Behoedzaamheidsreserve	3.554	-793	69	604	-497	2.935
Totaal algemene reserves	16.936	-793	531	1.533	-537	17.669
Bestemmingsreserves						
8297101 Reserve omgevingsvergunning	98	250	-	-	-	348
8297120 Reserve impl.kst. omgevingswet	309	100	100	100	-	609
8297204 Reserve rekenkamer	50	-	-	-	-	50
8297211 Reserve ter dekking kapitaallasten	12.289	1.146	124	115	-750	12.923
8297214 Reserve informatiebeleid	31	-31	-	-	-	0
8297243 Reserve integraal beheer	890	-	-	-	-	890
8297255 Reserve bedrijfsvoering	301	100	100	100	-	601
8297260 Reserve sociaal domein	3.364	-897	-549	-545	-444	929
8297270 Reserve duurzaamheid	147	175	175	175	-	672
Totaal Bestemmingsreserves	17.478	842	-50	-55	-1.195	17.021
Totaal reserves	34.414	49	481	1.478	-1.732	34.690

8297001 Algemene reserve	Stand 01-01-2023	€ 9.558.293
Doelstelling: De algemene reserve is als weerstandskas van de gemeente het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Tevens fungeert deze reserve binnen de kaders van het weerstandsvermogen als dekkingsreserve. De algemene reserve is vrij besteedbaar voor zover aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: Voeding vindt plaats door toevoeging van het voordelig resultaat van het afgelopen boekjaar na resultaatbestemming. De reserve wordt ook gebruikt voor neutrale budgetoverhevelingen tussen verschillende begrotingsjaren.		
Besteding: Een nadelig exploitatieresultaat wordt ten laste van de algemene reserve gebracht.		
Opmerking: Geen		

8297002 Reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 01-01-2023	€ 3.824.055
Doelstelling: Reserve is bestemd voor de opvang van eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op basis van exploitatieberekeningen en het oplossen van knelpunten op het gebied van volkshuisvesting.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: De reserve wordt gevoed uit exploitatie overschotten van afgesloten complexen. Ook worden gelden uit antispeculatie bedingen toegevoegd aan de reserve. Inkomsten door afkoop van sociale woningbouw worden conform beleidsregels uit Zicht op Wonen III en notitie sociale woningbouw (december 2010) bij kleine projecten aan de reserve toegevoegd. Met het oog op de transformatie van De Baanderij wordt de reserve in 2024 met € 500.000 en in 2025 met € 1.000.000 versterkt.		
Besteding: De reserve wordt ingezet voor de dekking van (de voorziening voor) negatieve eindwaarden van grondexploitaties. Jaarlijks wordt rekening gehouden met een onttrekking van maximaal € 40.000 uit deze reserve ten behoeve van onderzoeken naar nieuwe projecten waar nog geen financiering voor geregeld is. De opgebouwde reserve zal mede worden ingezet bij de transformatie van De Baanderij.		
Opmerking: De reserve Sociale woningbouw is in 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve.		

8297244 Reserve behoedzaamheid	Stand 01-01-2023	€ 3.553.651
Doelstelling: Schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen voor het lopende jaar en het eerst volgende jaar. De reserve wordt verder ingezet om het meerjarenbeeld sluitend te maken mits aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is 10% uitkering gemeentefonds	
Weerstandscapaciteit:	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: Voordelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden toegevoegd aan deze reserve. Voor het sluitend maken van het meerjarenbeeld wordt het voordelige begrotingssaldo in 2024 en 2025 toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: Nadelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden onttrokken aan deze reserve. Voor het sluitend maken van het meerjarenbeeld wordt het nadelige begrotingssaldo in 2023 en 2026 onttrokken aan deze reserve.		
Opmerking: Het plafond van deze reserve is vastgesteld op 26 juni 2017.		

8297101 Reserve omgevingsvergunning	Stand 01-01-2023	€ 97.621
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om werkzaamheden over het jaar (bijv. toezicht) heen te kunnen bekostigen.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd. In de verwachting dat deze reserve in 2022 wordt uitgeput is besloten om de reserve in 2023 te versterken met € 250.000.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken.		
Opmerking: Indien de reserve het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	Stand 01-01-2023	€ 308.855
Doelstelling: Te voorzien in de implementatiekosten van deze wet en deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	31 december 2028	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Meevallers op het implementatiebudget t.o.v. de begroting worden verrekend met de reserve. Op basis van de vermoedelijke implementatiekosten vanaf 2023 is deze reserve versterkt met een bedrag van € 300.000		
Besteding: Tegenvallers op het implementatiebudget t.o.v. de begroting worden verrekend met de reserve.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017. De looptijd is in verband met de doorlooptijd van de implementatie van de omgevingswet verlengd tot 31 december 2028.		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 01-01-2023	€ 50.000
Doelstelling: Deze reserve is beschikbaar voor aanvullend onderzoek op de al bestaande gezamenlijke rekenkamer met de gemeente Leiden.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve ter dekking van kapitaallasten	Stand 01-01-2023	€ 12.288.579
Doelstelling: Egalisatie van kapitaallasten over de jaren heen. De reserve bevat geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: De reserve wordt gevoed door gerichte bijdragen, welke bestemd zijn voor dekking van kapitaallasten van specifiek aangewezen investeringen. Ter dekking van de kapitaallasten van duurzaamheidsinvesteringen in het gemeentelijke vastgoed en voor onderwijshuisvesting worden in deze reserve reserveringen gedaan in 2023 tot en met 2025 van resp. € 930.000 en € 2.100.000.		
Besteding: De werkelijke lasten worden in de exploitatiebegroting gedekt door een onttrekking uit deze reserve.		
Opmerking: geen		

8297214 Reserve Informatiebeleidsplan	Stand 01-01-2023	€ 31.476
Doelstelling: Het beschikbaar stellen van financiële middelen ten behoeve van het (regionale) informatiebeleidsplan		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	31 december 2023	
Gewenste omvang:	Plafond van € 400.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: De exploitatiebudgetten zijn overgedragen aan Servicepunt71 in het kader van VRIS-2. Het restant van de reserve is ingezet voor de dekking van deze overdracht die structureel neutraal is verwerkt. Naar aanleiding van de doorlichting van de reserves en voorzieningen 2021 is op 20 december 2021 besloten om deze reserve per 31 december 2023 op te heffen.		

8297243 Reserve Integraal Beheer	Stand 01-01-2023	€ 889.591
Doelstelling: Reserve ter dekking van aanvullend groot onderhoud of renovatiewerken in de openbare ruimte die o.a. voortvloeien uit de actualisatie van de beheerplannen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond van €1.000.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening eventuele overschotten op het regulier onderhoudsbudget IBOR (exclusief interne uren en exclusief riolering) te storten in de bestemmingsreserve IBOR.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: geen		

8297255 Reserve bedrijfsvoering	Stand 01-01-2023	€ 300.740
Doelstelling: Als organisatie slagvaardig te kunnen opereren als de uitvoering stagneert of als er extra middelen nodig zijn om de bedrijfsvoering te verbeteren. De reserve is ook bedoeld om knelpunten bij een formatietaakstelling, kosten Servicepunt71 en de gevolgen van de organisatievernieuwing en/of toekomstvisie voor de organisatie op te vangen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 500.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: De reserve wordt o.a. ingezet voor de dekking van voorbereidings- en implementatiekosten bij IV (informatievoorziening)-projecten. Op grond van ervaringen in de laatste jaren wordt de reserve voor dat doel versterkt met € 100.000 in 2023, 2024 en 2025.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017.		

8297260 Reserve Sociaal Domein	Stand 01-01-2023	€ 3.364.251
Doelstelling: De reserve dient voor het egaliseren van de positieve- of negatieve saldi, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van het sociaal domein en kunst en cultuur.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Voeding vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een positief saldo van onderstaande beleidsvelden in deze reserve te storten. Hierbij worden uitvoeringskosten en kapitaallasten niet meegenomen. - WSW - Bijstand en aanverwante regelingen - Minimabeleid - Re-integratie-middelen - Vreemdelingenbeleid - WMO - Leerlingenvervoer - Maatschappelijke Dienstverlening - Kunst en Cultuur - Jeugd. In verband met de uitputting van deze reserve in 2026 is besloten om als buffer voor exploitatierisico's in de jaren 2023-2025 jaarlijks € 150.000 aan de reserve toe te voegen.		
Besteding: Ontrekking vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een negatief saldo op de bovengenoemde beleidsvelden te verrekenen met de reserve. De reserves is bij de samenstelling van de kadernota 2023-2026 volledig ingezet voor de dekking van hogere lasten in het sociaal domein.		
Opmerking: De reserves Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs, Sociaal beleid en Kunst en Cultuur zijn op 9 mei 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve.		

8297270 Reserve Duurzaamheid	Stand 01-01-2023	€ 146.843
Doelstelling: De inzet van duurzaamheidsmiddelen te spreiden over toekomstige jaren.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	2022	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Voeding vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een positief saldo op duurzaamheid in deze reserve te storten. Voor de uitbreiding en intensivering van het ondersteuningsprogramma wordt in de jaren 2023-2025 jaarlijks € 175.000 extra aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Onttrekking vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een negatief saldoop duurzaamheid uit deze reserve te onttrekken. De inzet van deze reserve wordt bij de begroting of tussentijdse besluitvorming vastgesteld. In verband met de uitbreiding/ intensiveringen van het ondersteuningsprogramma zal de aanwending in de komende jaren toenemen.		
Opmerking: Deze reserve is ingesteld op 19 november 2018.		

G: Voorzieningen

Toelichting:

1. Beschikking over voorzieningen vindt alleen plaats als aan het doel of de bestemming van de voorziening wordt voldaan.
2. De voorziening moet de juiste omvang (resultaatonafhankelijk) hebben. De omvang bezien we jaarlijks.
3. Toevoegingen aan en vrijval van voorzieningen boeken we ten laste/gunste van de exploitatie.

Toelichting voorzieningen

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2023	Begroting mutaties 2023	Begroting mutaties 2024	Begroting mutaties 2025	Begroting mutaties 2026	Begroot Stand 31/12/2026
Voorzieningen met een verplichting						
8298001 Voorziening pensioenverpl bestuurders	2.989	26	26	26	26	3.094
8298002 Voorziening wachtgeldverpl bestuurdes	102	-	-	-	-	102
Totaal voorzieningen met een verplichting	3.091	26	26	26	26	3.196
Voorzieningen ter egalisatie van kosten						
8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	2.749	-205	-1.480	-220	-608	235
8298108 Voorziening wegen	125	-46	-34	0	0	46
8298109 Voorziening civiele kunstwerken	376	-99	134	-496	85	1
8298110 Voorziening straatmeubilair	92	-27	-20	-20	2	26
8298111 Voorziening water	282	-46	-143	33	-14	113
8298112 Voorziening groen	285	-271	0	0	0	13
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	3.909	-693	-1.545	-703	-535	433
Voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming						-
8298113 Voorziening herplantfonds bomen	5	-	-	-	-	5
8928114 Voorziening reiniging derden	4.023	-278	-263	-248	-233	3.003
8298201 Voorziening riolering derden	4.955	94	38	-7	-38	5.041
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	948	5	11	16	23	1.003
Totaal voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming	9.931	-179	-213	-238	-248	9.052
Totaal Voorzieningen	16.930	-846	-1.732	-915	-757	12.681

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Op de balansdatum bestaande risico's over bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;

- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitaties zijn conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren resp. de voorraad onderhanden werken bouwgrond in exploitatie.

8298001 Voorziening pensioenverplichting bestuurders	Stand 01-01-2023	€ 2.989.306
Doelstelling: Deze voorziening omvat de contante waarde van de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd (nog niet) hebben bereikt.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de contante waarde van de pensioenverplichting	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In de begroting is een jaarlijkse voeding van € 112.101 opgenomen. In de jaarrekening wordt de voorziening aan de hand van een actuele herberekening van de contante waarde op het vereist niveau gebracht. Indien de voorziening te laag is worden extra middelen toegevoegd. Als de voorziening te hoog is vallen de extra middelen vrij.		
Besteding: Pensioenbetalingen aan gewezen wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt komen ten laste van deze voorziening. Indien wethouders er voor kiezen om de opgebouwde pensioenrechten over te dragen dan komt dat bedrag eveneens ten laste van deze voorziening.		
Opmerking: Geen		

8298002 Voorziening wachtgeldverplichting bestuurders	Stand 01-01-2023	€ 101.902
Doelstelling: Op basis van de daartoe geldende regeling kunnen (voormalige) wethouders na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: Op basis van de gemiddelde kosten over de afgelopen jaren is een jaarlijkse toevoeging van € 89.223 in de begroting opgenomen. Als de voorziening te hoog oploopt vallen de extra middelen weer vrij.		
Besteding: De werkelijk wachtgeld van bestuurders komen ten laste van deze voorziening. In de begroting is rekening gehouden met een budget van € 33.919. Met de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en de daarop volgende collegevorming bestaat de kans dat het bedrag van de wachtgeldten weer oploopt.		
Opmerking: Geen		

8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	Stand 01-01-2023	€ 2.748.593
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. en om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele beheerplan voor gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvelden). De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 599.366		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud is € 627.052		
Opmerking: Geen		

8298108 Voorziening wegen	Stand 01-01-2023	€ 125.198
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de wegen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma wegen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 719.297		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 720.376.		
Opmerking: Geen		

8298109 Voorziening civiele kunstwerken	Stand 01-01-2023	€ 375.843
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de civiele kunstwerken op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma civiele kunstwerken. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 169.189		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 90.267.		
Opmerking: Geen		

8298110 Voorziening straatmeubilair	Stand 01-01-2023	€ 92.044
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan het straatmeubilair op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma straatmeubilair. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 112.430.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 109.095.		
Opmerking: Geen		

8298111 Voorziening water	Stand 01-01-2023	€ 282.220
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de watergangen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma water. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 114.107.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 279.131.		
Opmerking: Geen		

8298112 Voorziening groen	Stand 01-01-2023	€ 284.689
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de groenstructuren op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma groen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 269.708.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 341.785.		
Opmerking: Een gedeelte van deze voorziening is bestemd voor de kosten die volgen uit het vervangen van bomen in het kader van de wijkrenovaties.		

8298201 Voorziening riolering derden		Stand 01-01-2023	€ 4.954.811
Doelstelling: De voorziening is gevormd door van derden verkregen middelen met een specifiek doel. Die middelen zijn verkregen via de rioolheffing en daarmee anticiperen we in de dekking van toekomstige investeringen in rioleringen. Met deze voorziening beogen we op die manier een gelijkmatig verloop van de rioolheffing.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:		Geen einddatum	
Gewenste omvang:		Signaalbedrag € 5.000.000	
Meerjarenplanning aanwezig		Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de begroting vormt het Integraal Water Keten Plan (IWKp) 2019 de basis. In dat plan zijn de vervangingsinvesteringen en de daaraan verbonden kapitaallasten doorgerekend. Bij de samenstelling van deze begroting is het meerjareninvesteringsplan kritisch doorgelopen. Met name de investeringen in het riool blijven achter bij de planning volgens het IWKp en zijn qua planning bijgesteld. De voordelige effecten op de geraamde kapitaallasten zijn ten gunste van de voorziening gebracht. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening toegevoegd.			
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening onttrokken. Op basis van het IWKp wordt jaarlijks een oplopend bedrag aan de reserve onttrokken.			
Opmerking: Aan de hand van het IWKp 2019 is de stand en het signaalbedrag van deze voorziening opnieuw beoordeeld. Volgens het op 4 maart 2019 vastgestelde IWKP is dit de bovengrens van de voorziening.			

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats		Stand 01-01-2023	€ 947.766
Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats is ingesteld voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij ten gunste van de exploitatie.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		N.v.t.	
Meerjarenplanning aanwezig		Ja	
Voeding: De ontvangen afkoopsommen voor onderhoud worden aan de voorziening toegevoegd. De afkoopsommen worden ontvangen in de plaats van toekomstige jaarlijkse bijdragen. In 2022 is er éénmalig een bedrag van € 496.962 toegevoegd als correctie voor de ontvangen afkoopsommen in de jaren tot en met 2016.			
Besteding: Jaarlijks valt een deel van de afkoopsommen weer vrij ten gunste van de exploitatie. Die vrijval neemt jaarlijks toe als gevolg van de toevoeging van nieuwe afkoopsommen en die vrijval neemt af in het geval de laatste termijn van een afkoopsom is bereikt.			
Opmerking: Geen			

8298113 Voorziening herplantfonds bomen		Stand 01-01-2023	€ 4.923
Doelstelling: De herplant van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden te waarborgen door de reservering van de daarvoor ontvangen financiële compensatie.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		Signaalwaarde van € 100.000	
Meerjarenplanning aanwezig		N.v.t.	
Voeding: 1. Door vergunninghouders ter uitvoering van een in de vergunning opgenomen voorschrift tot financiële compensatie van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden. 2. Door rechthebbenden en/of overtredders nadat een houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is, zonder vergunning geveld, en in het kader van handhavingsmaatregelen geen herplantplicht op het perceel kan worden opgelegd ter uitvoering van en last onder bestuursdwang of last onder dwangsom.			
Besteding: De aan bomen gelieerde gelden in het herplantfonds mogen worden gebruikt ten behoeve van de uitbreiding van het in gemeente aanwezige openbare groen, waaronder houtopstanden.			
Opmerking: Deze voorziening is ingesteld op 16 november 2020			

8298114 Voorziening reiniging derden		Stand 01-01-2023	€ 4.023.012
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten op het product reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming.	
Looptijd:		Geen einddatum	
Gewenste omvang:		Signaalbedrag € 2.500.000	
Meerjarenplanning aanwezig:		N.v.t.	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze voorziening toegevoegd.			
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze voorziening onttrokken. Conform eerdere besluitvorming vindt er een jaarlijkse onttrekking plaats vanaf 2022 ten gunste van de tarieven. Beginnend op € 292.500 en gedurende 20 jaar gelijkmatig afgebouwd. Op deze wijze wordt de omvang van de voorziening geleidelijk weer op een niveau gebracht onder het signaalbedrag. Het overschot wordt zo in overeenstemming met het doel van deze voorziening ingezet.			
Opmerking: Indien het saldo van de voorziening het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.			

H: EMU-saldo

Het BBV (art. 19) verplicht gemeenten ramingen van het EMU-saldo te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. De EMU-enquête is het model dat gebruikt wordt voor de meerjarige raming van het EMU-saldo.

EMU-saldo			Begroting				
			2022	2023	2024	2025	2026
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-1.895	49	481	1.478	-1.732
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	6.523	18.579	18.408	3.706	-306
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	2.101	-846	-1.732	-915	-757
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.522	8	8	1.609	505
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			-8.839	-19.383	-19.667	-4.753	-2.688

Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, schrijft het BBV een uniforme indeling in taakvelden voor. De bijbehorende baten en lasten worden aan die taakvelden toegerekend.

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-26	1.899.133	1.899.107
	0.2	Burgerzaken	-299.567	877.763	578.196
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-252.924	296.337	43.413
	0.4	Overhead	-102.483	10.467.972	10.365.489
	0.5	Treasury	-780.473	65.442	-715.031
	0.61	Ozb woningen	-5.819.485	316.749	-5.502.736
	0.62	Ozb niet-woningen	-2.315.608	50.791	-2.264.817
	0.64	Belastingen overig	-125.880	62.734	-63.146
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-45.126.215	-	-45.126.215
	0.8	Overige baten en lasten	-663.000	186.311	-476.689
	0.10	Mutaties reserves (980)	-4.279.103	4.328.592	49.489
	Totaal		-59.764.764	18.551.824	-41.212.940
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-52	1.972.540	1.972.488
	1.2	Openbare orden en Veiligheid	-17.855	698.829	680.974
		Totaal	-17.907	2.671.369	2.653.462
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-24.227	4.598.614	4.574.387
	2.2	Parkeren	-23.547	238.275	214.728
	2.5	Openbaar vervoer	-	3.385	3.385
		Totaal	-47.774	4.840.274	4.792.500
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-78	71.478	71.400
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-8.078	44.968	36.890
	3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-15.098	187.315	172.217
	3.4	Economische promotie	-73.060	9	-73.051
		Totaal	-96.314	303.770	207.456
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	-6	5.957	5.951
	4.2	Onderwijshuisvesting	-418.450	2.545.569	2.127.119
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-353.103	991.038	637.935
		Totaal	-771.559	3.542.564	2.771.005
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-29	204.016	203.987

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
	5.2	Sportaccomodaties	-608.330	1.747.734	1.139.404
	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -participatie	-23.872	374.132	350.260
	5.5	Cultureel erfgoed	-14.437	63.705	49.268
	5.6	Media	-71.455	546.448	474.993
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-14.445	4.154.154	4.139.709
	Totaal		-732.568	7.090.189	6.357.621
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-219.720	1.183.291	963.571
	6.2	Wijkteams	-116.999	4.568.606	4.451.607
	6.3	Inkomensregelingen	-6.149.807	8.827.537	2.677.730
	6.4	Begeleide participatie	-13	515.084	515.071
	6.5	Arbeidsparticipatie	-84	895.725	895.641
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-188.225	1.748.376	1.560.151
	6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-105	2.879.456	2.879.351
	6.71B	Begeleiding (WMO)	-52.605	1.902.764	1.850.159
	6.71C	Dagbesteding (WMO)	-105	96.793	96.688
	6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-105	96.793	96.688
	6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-15	5.398.392	5.398.377
	6.72B	Jeugdhulp behandeling	-15	13.700	13.685
	6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-15	13.700	13.685
	6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-15	434.953	434.938
	6.73A	Pleegzorg	-15	13.700	13.685
	6.73B	Gezinsgericht	-15	13.700	13.685
	6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-15	13.700	13.685
	6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-15	13.700	13.685
	6.74B	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-12	10.722	10.710
	6.74C	Gesloten plaatsing	-12	10.722	10.710
	6.81A	Beschermd wonen (WMO)	-69	63.138	63.069
	6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-69	63.436	63.367
	6.82A	Jeugdbescherming	-29	103.599	103.570

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
	6.82B	Jeugdreclassering	-29	26.803	26.774
	Totaal		-6.728.108	28.908.390	22.180.282
Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	-49	1.717.957	1.717.908
	7.2	Riolering	-2.108.553	1.553.258	-555.295
	7.3	Afval	-4.961.275	3.915.886	-1.045.389
	7.4	Milieubeheer	-25.148	1.081.681	1.056.533
	7.5	Begraafplaatsen	-370.235	368.964	-1.271
	Totaal		-7.465.260	8.637.746	1.172.486
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	-238	296.822	296.584
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-166	194.012	193.846
	8.3	Wonen en bouwen	-335.527	923.225	587.698
	Totaal		-335.931	1.414.059	1.078.128
Totaal			-75.960.185	75.960.185	-

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenstelling bestuur

College van burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling is:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie.

Wethouder H. Romeijn (LPL) 1e locoburgemeester

Coördinatie regionale samenwerking, Economische zaken, Werk en Inkomen, Onderwijs en onderwijshuisvesting, Integratie, Sport, Kunst en cultuur, Coördinatie subsidiebeleid, Wet inburgering.

Wethouder B. Vastenhoud (PvdA/GL) 2e locoburgemeester

Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Projectportefeuille Baanderij & A4-zone (incl. Ikea-terrein), Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Duurzaamheid, Integraal beheer openbare ruimte (inclusief begraafplaats), Milieu en afval, Maatschappelijk vastgoed (behalve onderwijshuisvesting), Integraal verkeer en vervoersplan, Sterrentuinontwikkeling, Coördinatie wijk- en buurtgericht werken; participatie, Coördinatie omgevingswet.

Wethouder D.C.W. Binnendijk(CDA) 3e locoburgemeester

Communicatie en media, Financiën en grondzaken, Bedrijfsvoering, Dienstverlening waaronder versterking klantcontact, Jeugd, zorg en welzijn, Omgaan met vergrijzing/ouderenzaken, Gezondheidszorg, Zorg en veiligheid, Polders en Groene Hart, Maatschappelijke opvang, Aanbestedings- en inkoopbeleid.

Gemeentesecretaris A.M. Roos

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Zij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen en is daarnaast bestuurder in de zin van de Wet op ondernemingsraden. Haar aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad

Zetelverdeling 2022-2026

- LPL: 6 zetels
- PvdA/GL: 5 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- CDA: 2 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. E. Filemon
- Dhr. J.L.M. Bruggeman
- Dhr. H. Verheggen
- Dhr. R.S.L.M. van Beelen

Partij van de Arbeid / GroenLinks (PvdA/GL)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. M. D. van Beek
- Dhr. R. Schmidt
- Mw. S.M.A. van Roemburg
- Dhr. S. Overduin

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. F. van Noort (fractievoorzitter)
- Mw. M. Breedveld
- Dhr. T. Groentjes
- Dhr. N. Verwers

Democraten 66 (D66)

- Mw. P. van Brandenburg (fractievoorzitter)
- Mw. M. van Ulden
- Mw. H. Barendse

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. Hempen (fractievoorzitter)
- Mw. M. van der Stelt

ChristenUnie-SGP

- Dhr. A. Janssen

Griffier

- Mw. E. van der Voorde

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Presidium 19.30 - 20.30, Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Het presidium stelt bij de start van de cyclus o.a. de agenda voor het politiek forum en de raad vast.

Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vaardigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor politiek forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.00 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

Bijlage 2: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
ARU	Accres relevante uitgaven	LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	LOV	Leiderdorpse Ondernemers Vereniging
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	LRN	Leidse Ring Noord
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	MIP	Meerjaren Investeringsplan
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar	MOP	Meerjarig Onderhoudsplan
BRP	Basisregistratie Personen	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	NPR	Nederlandse Praktijkrichtlijn
BV	Besloten Vennootschap	NT2	Nederlands als tweede taal
BZK	Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	NV	Naamloze Vennootschap
C2C	Cradle to Cradle	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	OVL	Openbare Verlichting
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	Ozb	Onroerendezaakbelasting
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	P&C	Planning & Control
COELO	Centrum voor onderzoek van de Economie van de lagere Overheden	PPS	Publiek-Private Samenwerking
CPB	Centraal Planbureau	RBL	Regionaal Bureau leerplicht
cpi	consumentenprijsindex	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	RES	Regionale Energiestrategie
DIV	Documentatie en Informatieverstrekking	RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
DMJOP	Duurzaam meerjaren onderhoudsplan	RIF	Regionaal investeringsfonds
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	RO	Ruimtelijke Ordening
DZB	De Zijlbedrijven	ROA	Regionale Omgevingsagenda
ECB	Europese Centrale Bank	RSM	Regionale Strategie Mobiliteit
EMU	Economische en Monetaire Unie	SES	Sociaal-economische status
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
Fte	Fulltime-equivalent	SMI	Sociaal Medische Indicatie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	SOZ	Service Organisatie Zorg
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	SP71	Servicepunt71
GR	Gemeenschappelijke Regeling	TSD	Taskforce Sociaal Domein
HM	Hollands Midden	TWO	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer	VANG	Van Afval Naar Grondstof

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
HRM	Human Resource Management	VE	Voorschoolse educatie
IWKp	Integraal Waterketenplan	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
IB	Inlichtingenbureau	VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Vpb	Vennootschapsbelasting
ICT	informatie- en communicatietechnologie	VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
IHP	Integraal Huisvestingsplan	VSV	Voortijdig schoolverlater
IMOC	De prijsindex van de materiële overheidsconsumptie	VTH	Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	W4	Project Wonen, Werken, Water en Wegen
IP	Investeringsplan	WGR	Wet Gemeenschappelijke Regelingen
ISMS	Information Security Management System	WI	Wet Inburgering
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
JBT	Jeugdbeschermingstafel	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	WSJG	Waar Staat je Gemeente
JPT	Jeugd Preventie Team	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
JT	Jeugdteam	Wvg	Wet voor keursrecht gemeenten
KCC	Klant Contact Centrum		

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp